

VETENSKAP | URSPRUNG | SKAPELSETRO

Genesis

DECEMBER 2024

Skolinspektionen

Förmedle
PLACAT

Och
Förbud /
Angående

Förbjuden undervisning

Om sådana sammankomster upptäcks, skall skolans ägare
åläggas att betala en böter om tre hundra tusen riksdaler.
Om missförhållandena ändå fortsätter, skall skolan
åläggas att upphöra med sin verksamhet.

Skolinspektionen på uppdrag av Sveriges regering
Stockholm Utbildningsdepartementet 2024

TEMA:

Skolan och Darwin

Provläs en månad GRATIS

Prova på!

 Världen idag

Välkommen att anmäla din provmånad

Beställ på något av följande sätt: • Scanna QR-koden

• prova.varldenidag.se • posta talongen

• 018-430 40 50 • kundtjanst@varldenidag.se

www.varldenidag.se

☒ Jag beställer en gratis provmånad på Världen idag

Namn.....

Adress.....

Postnummer.....

Postadress.....

Telefon (obligatoriskt).....

Telefonnr. behöver vara med för att prenumerationen ska sättas igång.

E-post.....

Erbjudandet gäller t.o.m. 2025-06-30 för hushåll i Sverige som inte haft tidningen de senaste sex månaderna. Prenumerationen avslutas automatiskt när provmånaden gått ut. Du kommer då att kontaktas av en av våra säljare för erbjudande om fortsatt prenumeration.

För våra prenumerationsvillkor samt vår personuppgiftspolicy, se www.varldenidag.se/kundservice

Frankeras ej
Mottagaren betalar
portot

 Världen idag

SVARSPOST

20260927

558 00 JÖNKÖPING

WIKIMEDIA

11

TEMA:

Skolan och Darwin

TIDNINGENS INDELNING

FRÅN STYRELSEN

Ledare

Beskrivning av visioner och mål

BIBELN

Urgammal visdom

Tänkvärdheter och reflektioner från världens mest lästa bok

RELATION

Kontakt med läsekretsen

Frågor och svar

I FOKUS

Temaartiklar

Allsidig belysning av numrets tema

OMVÄRLDSBEVAKNING

Recensioner och analyser

Media och frågor som rör skapelseområdet granskas och kommenteras

AKTUELLT

Avslöjande

Att tro på lögn

FRAMÅTBlick

Nästa nummer

Vad kommer i nästa nummer av Genesis?

FÖRENINGEN GENESIS

är en allkristen sammanslutning som främjar spridandet av böcker, filmer och annan information som stöder skapelsetron. Vi granskar och presenterar material som belyser utvecklingslärans karaktär och konsekvenser. Föreningen vill utmana naturalismen som den självklara utgångspunkten för vetenskapen, visa på relevansen i ett bibliskt-kristet sätt att tolka naturen och verka för att en sådan syn får komma till tals i skola och samhälle.

Prenumeration och medlemskap - se nästa sida.

Omslagsbild:
Konventikelplakat i version 2024.
Bild: Jörgen Lundin

Genesis

FREEPIK

FREEPIK

Prenumerera på Genesis

Är evolutionsteorin verkligen bevisad?
Går evolutionen att förena med tron på Bibeln som Guds Ord?
Är en biblisk skapelsesyn förenlig med modern vetenskap?
Spelar skapelsefrågan någon roll i praktiken?

Se nedan hur du beställer och betalar din årsprenumeration för 2024

Genesis

Respektive artikelförfattares åsikter behöver inte nödvändigtvis överensstämma med föreningens.

REDAKTÖR OCH ANSVARIG UTGIVARE: Göran Schmidt.

MANUS OCH TIPS: redaktionen@genesis.nu

REDAKTION: Johnny Bergman, Samuel Lampa, Kerstin Lindh Furås, Jörgen Lundin, Göran Schmidt.

BIBELCITAT: Hämtade från NuBibeln om inget annat anges.

PRODUKTION OCH LAYOUT: Jörgen Lundin.

TRYCK: Printon AS. Estland.

UTGIVNING: Genesis utkommer 4 nr/år.

ÅRSPRENUMERATION: 285 kr. Gåvoprenumeration 185 kr, studerande 165 kr. Lösnummerpris 70 kr. Endast digital prenumeration 175 kr (150 för studenter). Köp av 2 ex = 50 kr/st, 3-4 ex 40 kr/st, 5 eller fler ex: 30 kr/st. Porto tillkommer. Beställ lösnummer via adressen: kontakt@genesis.nu

SÅ HÄR BESTÄLLER DU EN PRENUMERATION:

Alt 1. Betala via Plusgironummer 29 55 88-8. **Alt 2.** Betala via Swish 123-652 03 99.

Se detaljerad information på <https://genesis.nu/tidning/>.

Utlandet: SEK 365 (studerande 265).

Internetbank - IBAN: SE18 9500 0099 6026 0295 5888 BIC: NDEASESS

FÖRENINGEN GENESIS Vetenskap Ursprung Skapelsetro:

MEDLEMSKAP: 150 kr/år (betalning som ovan).

POSTADRESS: Föreningen Genesis, c/o Göran Schmidt, Lådämnegatan 5, 416 79 GÖTEBORG. tfn 0704-80 38 40. Internetadress: www.genesis.nu

FÖRENINGEN GENESIS STYRELSE: Magnus Lindborg (ordf), Henrik Mjörnell (vice ordf), Tord Svanberg (sekreterare), Göran Schmidt, Josef Moensjö (kassör), Johnny Bergman, Marita Sandberg. Suppleanter: Samuel Lampa, Theodor van der Waard, Anders Gärdeborn, Ulf Hedin, Joakim Linder, Ola Hössjer, Leo Labón, Roger Berggren, Erik Österlund.

5 Ledare

6 In Memoriam

6 Olof Rugarn

7 Läsarfråga

7 Vanliga missuppfattningar

10 Tema: Skolan och Darwin

10 Introduktion

11 Får man inte kritisera Darwin?

13 Skolans regelverk,
Skolverket och Skolinspektionen

18 I huvudet på en skolinspektör

22 Skola B – ett typfall

24 Läroplanens möjligheter

28 Skolan och de mänskliga rättigheterna

31 Hur hamnade vi här?

34 Naturalism och teism

37 Metodologisk naturalism

41 Vetenskap och sanning

45 Paradigm och påverkan

47 Reformationen reformerad

50 Sveriges väl

52 Det är dags för förändring!

55 Aktuellt

55 Suzan Mazur och tredje vägens evolutionister

57 Gud behövs i skolan

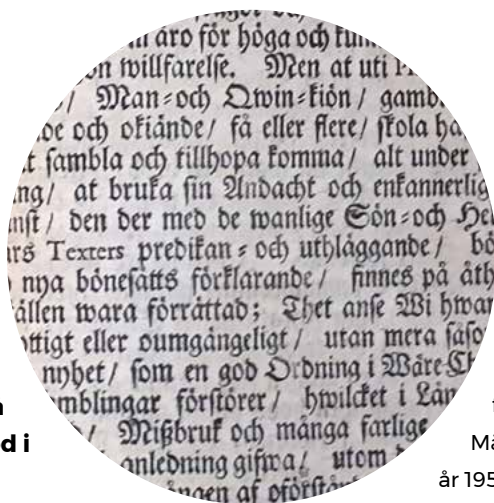
58 Skola och undervisning

58 För lärare: Genesis i Stella

62 För elever: Har du blivit tråkad för din kristna tro?

Från konventikelplakat till kvarsittning

Konventikelplakatet är namnet på en förordning som infördes i Sverige år 1726. Det förbjöd bönemöten (konventiklar) i andra lokaler än i kyrkan. Syftet var att slå vakt om "enhet i religionen" och straffen var stränga. Antingen fick man betala dryga böter eller så blev det fängelse på vatten och bröd i fjorton dagar.

Konventikelplakatet avskaffades 1858 men frågan är om det inte finns kvar än idag, utfärdat av ett annat prästerskap men med samma syfte som förr. Idag handlar det om att bevara enheten i den naturalistiska världsåskådning som har evolutionsteorin som sin skapelselära. Om man i dagens svenska skolor undervisar eleverna om att det finns kritik mot darwinismen riskerar man att få böta hundratusentals kronor.

Situationen har passerat anständighetens gräns och därför ägnar vi det här numret av Genesis åt att skriva om saken. Vi tittar på lagstiftningen, granskar Skolinspektionens

kritik av kristna friskolor, skriver om den historiska bakgrunden till den uppkomna situationen och analyserar de vetenskapsfilosofiska premisser som naturalismen och evolutionsteorin bygger på.

Vi menar bestämt att en förändring måste komma till stånd.

Människorättsaktivisten Rosa Parks valde år 1955 att vägra resa sig och lämna sin plats i bussen åt en vit man, och på samma sätt måste vi

skapelsetroende idag vägra att resa oss inför den evolutionstroende överheten. Längre nog har vi blivit förnekade våra rättigheter att i den svenska skolan uttrycka kritik mot den naturalistiska skapelseteorin. Det räcker nu. Det är dags för kvarsittning a la Rosa Parks. Hur var det Martin Luther sa nu igen? "Här sitter vi och kan inte annat."

Läs det här Genesis-numret och låt dig inspireras till att göra en insats för frihet och förnuft i en tid när det är dags att blåsa i visselpipan.

/Redaktionen

Olof Rugarn 1956–2024

Även om vi visste att Olof hade hälsobekymmer så kom det ändå som en chock för oss alla i redaktionsgruppen när vi fick beskedet om vår kollega Olofs hemgång den där dagen i slutet av augusti månad. Olof var en av föreningens (då Förening för biblisk skapelsetro) förgrundsfigurer när den bildades för ganska precis 45 år sedan. Han författade ledarartikeln i det första numret av tidskriften Skapelsetro, föregångaren till det nuvarande magasinet Genesis.

Olof var född och uppvuxen i Göteborg där han också genomförde sin grundutbildning till läkare. Hans inriktning blev gynekologi och det blev främst vid lasaretten i Lidköping och Linköping som han kom att tillbringa sin aktiva tid som läkare. Det var också under tiden i Linköping som Olof disputerade. Efter sin läkarbana fick Olof en tjänst som medicinsk skrivare vid Astra Seneca i Mölndal och sedan fram till pensioneringen en cheftjänst vid det privata danska läkemedelsföretaget Ferring inom området gynekologi-förlossning.

Vid sidan av sitt engagemang i vår förening, sitt ordinarie arbete och församlingsengagemang var Olof aktiv i organisationen Människovärde (manniskovarde.se). Olof aktade livet högt. Inte bara den egna familjen bestående av hustrun Anna, de tre barnen och fyra barnbarnen, utan allt mänskligt liv från befruktning till en naturlig död. Olof stod upp för det odealverbara människovärde som bara finner sin motivering i den kristna värdegrunden.

De senaste åren tog sig Olofs engagemang för skapelsefrågan nya uttryck genom hans förnyade engagemang i både sakfrågorna och föreningens verksamhet. Vi hade förmånen

att få härbärgera Olofs release av boken *Evolution + Evangelium – en motsägelse?* i samband med fjolårets årskonferens i Huskvarna, boken som utgör en saklig uppgörelse med nutidsfenomenet teistisk evolutionism.

Olofs första ledare hade rubriken Upprop, och det tål att upprepa vad han då skrev:

”Det primära i hela saken är inte att återföra vetenskapen på rätt spår – även om det inte är oväsentligt – utan att det med frimodighet ska förkunnas i kyrkor och söndagsskolor, och i var kristen bekännelse heta, att Gud är Skaparen, alltings upphov och ursprung, ’ty Han sade och det vart; Han bjöd och det stod där’.”

Olof – vi saknar dig, ditt varma hjärta, din klokskap, din kunskap och ditt helhetsperspektiv på tillvaron. Tills vi ses igen.

Föreningens styrelse genom
Göran Schmidt
Fd ordförande

"Vanliga missuppfattningar om evolutionen"

Hej! Jag deltog nyligen i ett webbseminarium som anordnades av Kungliga Ingenjörsvetenskapsakademien och ett av föredragen hölls av professor Dan Larhammar. Temat var "vanliga missuppfattningar om evolutionen" och det riktade sig till högstadielärare i våra skolor som vill fördjupa sig. Jag skulle vilja veta vad redaktionen på Genesis tycker om detta föredrag där kreationismen pekades ut som en stor och farlig villolära? / Rebecka, flitig läsare

GENESIS SVARAR:

Tack för din fråga. Larhammars föreläsning väcker förvåning på många sätt. Till att börja med är det anmärkningsvärt att han föredraget igenom varnar för skapelsetroende samtidigt som han menar att de bara är en utdöende skara som saknar goda argument. Varför då lägga så mycket energi på att bemöta dem, om de nu är så få och bara indoktrinerade av otidsenliga argument? Sanningen är att det är Larhammar som står för indoktrineringen när han påstår att evolutionen är lika bevisad som gravitationen. Vi ska här kommentera den aspekten av hans föreläsning och även hans förslag till strategi för att hantera kreationister.

Dan Larhammars föredrag är trots allt mycket lärorikt så till vida att det lär oss hur mycket han ännu har att lära om begreppet evolution.

WIKIPEDIA

För högstadielärare att diskutera med kreationister:

- Tag reda på personens uppfattning om jordens ålder.
- Red ut de vanliga missförstånden kring evolutionen.
- Beskriv nya exempel på evolutionära processer.

OBS!

Undvik termen "darwinism", använd "evolution".
Undvik termen "evolutionsteorin", använd "evolutionen".

1. Till att börja med säger han att "vi idag har mycket goda belägg och överväldigande bevisning för evolutionen". Här glömmer Larhammar att informera sin publik om en viktig distinktion när det gäller begreppet evolution. Å ena sidan: Möjligheten till biologisk variation (och även artbildning) inom ramen för olika slag av djur (hundar, katter, etc) finns det definitivt goda belägg för. Detta brukar kallas för mikroevolution och det har vi redogjort ingående för i det föregående numret av Genesis (2024:3).

Å andra sidan: Makroevolution, dvs. utveckling från en typ av djur till en annan ("från mikrober till människor" på lång sikt), är något helt annat och det finns det inget som helst vetenskapligt stöd för. Den sortens evolution kräver nämligen konstruktiva mutationer, dvs. mutationer som skriver in ny genetisk information som skapar nya strukturer, och den sortens mutationer lyser med sin frånvaro i genetiken.¹ Inte heller har man bland fossil eller nu levande djur hittat de myriader av övergångsformer som borde ha funnits om makroevolution hade pågått under årmiljoner.²

Larhammars misstag är således att han i sitt föredrag talar om mikroevolution (som är väl belagd) och samtidigt vill få sin publik att tro att makroevolution därmed också måste vara ett faktum. Så är inte fallet. Även om vi tydligt kan se biologisk variation inom olika djurslag så innebär inte det att en typ av djur kan förvandlas till ett helt annat slags djur under några miljoner år. Tvärtom visar evidensen från genetik och fossilstudier att hundar är och förblir hundar, katter är och förblir katter, människor är och förblir människor, osv. Någon makrouveckling har aldrig kunnat observeras

eller på annat sätt påvisas i verkligheten – det är en ren skrivbordsprodukt.

2. Vidare menar Larhammar att det är en självklarhet att jorden är miljoner år gammal. Det är "helt oomtvistat" säger han. Ja, det må vara oomtvistat bland sekulära forskare men det betyder inte att evidensen talar entydigt till förmån för en gammal jord. Evidensen väger snarare över åt andra hållet. Det finns över 100 olika metoder för att mäta jordens ålder och av dem är det bara en bråkdel som ger högre åldrar, varav de radiometrisk metoderna är de mest kända. De andra mätmetoderna ger åldrar som är betydligt lägre; vissa ligger under 10 000 år. Ingående analyser av olika mätmetoder visar att det vetenskapligt sett inte finns något som hindrar att jorden är 6000 år; däremot finns det flera faktorer som hindrar att jorden skulle kunna vara 4,5 miljarder år.³ Att det idag är "oomstritt" att jorden är 4,5 miljoner år gammal är därför inte en följd av obestridda mätresultat, utan beror på att sekulära forskare väljer de mätresultat som ligger i linje med deras världsbild och världsåskådning.

3. Över till Larhammars förslag till strategi för att hantera kreationister. Han menar i sitt föredrag att man som övertygad evolutionist bör börja med att fråga en kreationist hur han/hon ser på jordens ålder för att sedan reda ut de "vanliga missförstånden" om evolutionen som finns bland kreationister. Vi menar att en motsatt strategi vore att föredra. Man bör inte börja med att diskutera jordens ålder eftersom den frågan är helt frikopplad från frågan om evolutionsteorin är hållbar eller inte.

Dessutom vore det bättre att tala om de "vanliga missförstånden" om evolution *bland evolutionister*, eftersom de i regel blandar ihop mikro- och makroevolution som vi nämnde ovan.

4. Larhammar avrundar sin framställning med att säga att man i samtal med kreationister bör undvika att tala om "evolutionsteorin" eftersom ordet teori kan ge intrycket att det handlar om en oprövad hypotes, ett "hugskott". Istället bör man prata om "evolutionen" och förutsätta den som ett faktum, så lägger man över bevisbördan på kreationisterna menar Larhammar. Det är dessvärre en strategi som motverkar sitt syfte. Den ger nämligen intrycket att Larhammar och hans likasinnade har fått slut på argument och därför väljer att postulera sin teori som en sanning utan vidare diskussion. Det är inte ett förhållningssätt som vi vanligen förknippar med god vetenskap utan utgör i stället kännetecknen på en dogm. Dogmer hör inte hemma inom vetenskapen.

Avslutningsvis kan vi säga att Larhammars föredrag trots allt är mycket lärorikt såvida att det lär oss hur mycket han ännu har att lära om begreppet evolution.

/Redaktionen

NOTER

1. För en utförlig utredning av detta, se John Sanfords bok *Genetic Entropy* (2014), FMS Publications.
2. En bok som grundligt belyser frågan om påstådda övergångsformer mellan människan och dess förmodade apliknande förfäder är *Contested Bones* (2017) av John Sanford och Christopher Rupe.
3. Se Mats Molén, *Vårt ursprung?* (2000), s. 101-126.

TEMA

Skolan och Darwin

INNEHÅLL

- 10 Introduktion
- 11 Får man inte kritisera Darwin?
- 13 Skolans regelverk,
Skolverket och Skolinspektionen
- 18 I huvudet på en skolinspektör
- 22 Skola B - ett typfall
- 24 Läroplanens möjligheter
- 28 Skolan och de mänskliga rättigheterna
- 31 Hur hamnade vi här?
- 34 Naturalism eller teism
- vilken världsbild är mest vetenskaplig?
- 37 Metodologisk naturalism
- 41 Vetenskap och sanning
- 45 Paradigm och påverkan
- 47 Reformationen reformerad
- 50 Sveriges väl
- 52 Dags för förändring

Introduktion

I det här numret av Genesis granskar vi vad som kan kallas för (r)evolutionen i den svenska skolan. I det uttrycket ligger en anspelning på att evolutionsteorin fick en hegemonisk (dominerande) ställning i svensk skola i samband med att det ägde rum en ideologisk revolution i vårt land under förra seklet – nämligen en revolution som innebar att vi inom loppet av en handfull decennier gick från att vara ett kristet till ett sekulärt land.

Det är konsekvenserna av den sekulära revolutionen som vi idag lever med – konsekvenser som på senare tid har tagit sig så häpnadsväckande uttryck på skolans område att vi på Genesis menar att det är hög tid att trycka på pausknappen och ställa frågan: börjar det bli läge för en motrevolution?

En sak är säker och det är att vi inte längre kan huka i bänkarna. Det är dags för oss skapelse-troende att påtala att saker och ting inte står rätt till i svensk skola när det gäller undervisningen i ursprungsfrågor. Det gör vi i temadelen av det här numret. Vi inleder med en text av Johnny Bergman och går sedan fram i tre större steg.

Till att börja med granskar Göran Schmidt i sex artiklar hur skolans lagstiftning kan och bör tolkas, vilket inkluderar en kritik av Skolinspektionens tolkning av lagen på det här området. I de följande fyra artiklarna gör vi en historisk och filosofisk analys som både förklarar och ifrågasätter evolutionsteorins särställning i svensk skola. Slutligen låter vi artiklarna i temadelen zooma ut i ett bredare perspektiv där vi dels pekar på värdet av vårt lands kristna arv och dessutom delger idéer om vad som kan och bör göras för att den nuvarande prekära situationen ska kunna ändras.

Vi vill med detta nummer dra vårt strå till stacken för att kunna rucka på evolutionsteorins privilegierade position i svensk skola. En svala gör ingen sommar, det är sant, men den är i alla fall ett tecken på att våren har kommit.

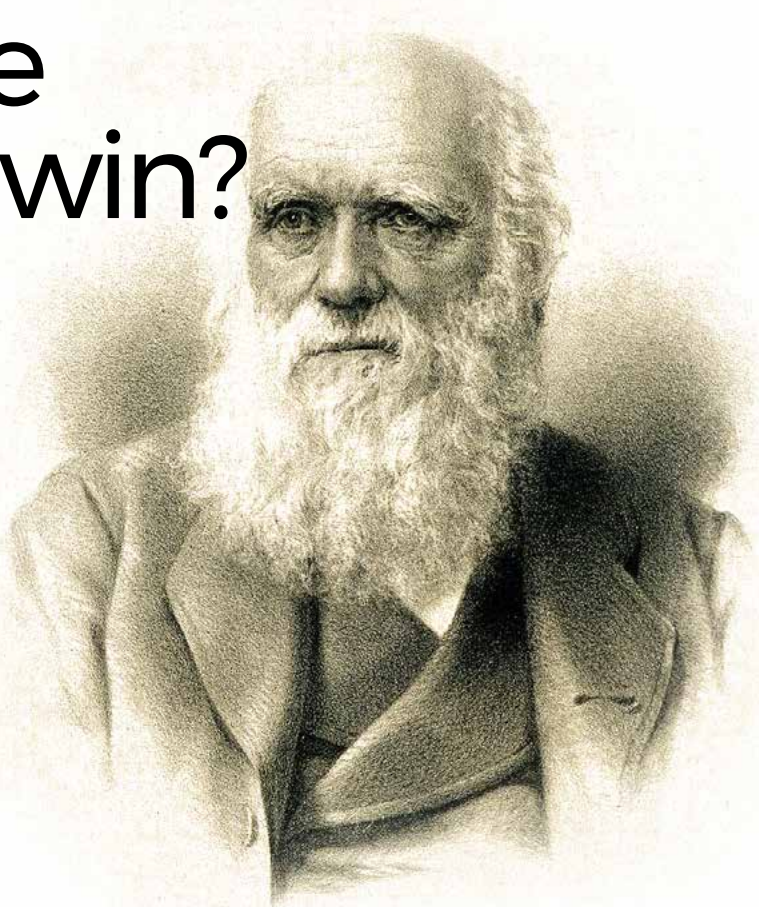

Johnny Bergman Politiker, författare
Mobil 070-228 10 32
johnnybergman@telia.com

Får man inte kritisera Darwin?

Av Johnny Bergman

Skolinspektionen har helt nyligen hotat en skola i norra Sverige med ett vite på 300 000 kr för att deras lärare i biologi nämnt att det finns en del vetenskapsmän som riktar seriös kritik mot vissa delar av Darwins lära. Mycket får man idag säga och göra i yttrandefrihetens namn. Man kan håna och förlöjliga det mesta idag, men när någon kritiserar gamle Darwins idéer från 1800-talet, då är gränsen tydligen passerad.

Nu fick vi det svart på vitt igen. För två år sedan utdömdes ett vite på 100 000 kr till Ekebyholmsskolan i Rimbo av samma anledning: Man får inte kritisera evolutionen i skolan! Detta trots att Darwin själv nämnde om flera problem med sin teori, bl.a. att det finns hundratals s.k. levande fossil och en uppenbar brist på övergångsformer. Flera Nobelpristagare har också kritiserat teorin – får de inte göra det heller? Dit hör Werner Arber, Robert A. Millikan, John C. Eccles, Ernst Chain, Richard Smalley, Arno Penzias och Albert Szent-Györgyi. Detta visar att det absolut inte har någonting med brist på vetenskaplig kompetens att göra när man ifrågasätter Darwin.¹

Till kritikerna hör också 50 nu levande evolutionister ("Oxford 50" kallas de) som kritiserat Darwin på sin webbsida "The third way of Evolution" och sagt att de förklaringar som presenteras i skolorna inte längre är hållbara. Projektet lanserades den 30 maj 2014 av de tre evolutionisterna James Shapiro, Raju Pookottil och Denis Noble – och man undrar om inte de heller får kritisera Darwin?²

Evolutionisten Suzan Mazur har skrivit två böcker^{3,4} där hon publicerat intervjuer med 35 evolutionister som säger att de klassiska förklaringarna av evolutionen inte längre håller – får inte de heller tycka och säga detta? De gör uttalanden som "Naturligt urval har inget med evolution att göra", "Det finns för mycket som darwinismen inte förklarar", "Jag tror inte någon vet hur evolutionen fungerar" och "Det finns inga bevis för att slumpmässiga mutationer resulterar i nya arter".

KONFERENSER OM SVAGHETERNA I NUVARANDE TEORI

År 2008 höll 16 evolutionister en konferens i den österrikiska staden Altenberg, där kritiken mot nuvarande evolutionsteori handlade om att teorin måste ersättas med något annat. Bland deltagarna fanns Stuart Newman, Gerd Müller, Paul Nurse och David Jablonski. Än en gång undrar man om de inte heller får kritisera evolutionen? Känner inte Skolinspektionen till att det finns Darwin-kritiker lite överallt? ►

Hösten 2016 samlades återigen ett stort antal vetenskapsmän från olika länder till en konferens på Royal Society i London där man uttryckte att nydarwinismen fortfarande brast i att förklara livets komplexitet, uppkomsten av nya strukturer och övergångsformer mellan växter och djur. Man försökte lansera förslag på några nya bättre förklaringar, men även de har visat sig vara bristfälliga. Flera namnkunniga och tunga vetenskapsmän deltog, bl.a. prof emeritus Denis Noble vid Oxfords universitet, Gerd Müller, James Shapiro och Eva Jablonka. Evolution News kommenterade konferensen med följande ord: "Konferensen gjorde ett utmärkt jobb med att definiera de problem som evolutionsteorin har misslyckats med att lösa, men den erbjöd lite, om ens något, i form av nya lösningar på dessa långvariga grundläggande problem."⁵

EN STOR OKUNSKAP OM DARWINKRITIKEN

När man tar del av massmedia och populärvetenskapliga TV-program som Kunskapskanalen och Vetenskapsradion så serveras samma tvärsäkra versioner av evolutionen. Det är ytterst ovanligt att man ger en seriös redovisning av diskussionen bland ledande evolutionister som söker efter bättre förklaringar än darwinismen.

Man har helt enkelt inte läst den darwinkritiska litteraturen och vet inte att det finns tiotusentals vetenskapsmän som har allvarliga invändningar mot både den klassiska darwinismen och neodarwinismen. För att inte tala om de två miljoner människor bara i Sverige som inte tror på Darwin enligt en opinionsundersökning av SIFO som SVT Nyheter presenterade 19 april 2006.⁶

TV, radio, läroböcker och vetenskapliga tidskrifter som Scientific American och National Geographic trummar in budskapet att evolutionen har ägt rum och att ingen med förnuftet i behåll kan ifrågasätta den. Ändå gör många det! Både naturvetare och vanligt folk! Kan det bero på att människor använder sitt eget sunda förnuft och tror på det man ser med sina egna ögon? Naturen är full av underverk. Den fina precision och skönhet man ser i skapelsen övertygar många om att skapelsen måste ha en Skapare. Precis som varje ritning har en arkitekt och varje hus har en byggmästare.

GOTT OM KOMPETENTA KRITIKER

Om man ska tro Richard Dawkins, Ernst Mayr och den framlidne svenske cancerforskaren Georg Klein så finns det inga kompetenta kritiker av evolutionsläran. Men det är lätt att visa att ett sådant påstående är mer retorik än verklighetsbaserad fakta.

En studie med titeln "How Religious are America's College and University Professors?"⁷ publicerades vid Harvarduniversitetet år 2007. Den visade att att det vid den tiden fanns inte mindre än 113 000 akademiskt skolade darwinkritiker bara i USA.

FOPTO

Professor Jerry Bergman platsar enligt många bland världens tio mest välutbildade personer med sina nio (!) akademiska examina. Han lyckades utan svårigheter göra upp en lista på nära 3 000 vetenskapsmän och professorer som avvisar evolutionsläran. De flesta av dem har en doktorsexamen inom något vetenskapligt område⁸. Han säger själv att han lätt skulle kunna göra upp en lista på mer än 10 000 namn,

ÄR DET KRITISKA TÄNKANDET UPPHÄVT?

När jag gick i skolan fick vi lära oss att vi skulle ifrågasätta allt och noggrant väga argument för och emot ett påstående. Idag verkar det som att Skolverket inte längre premierar det kritiska tänkandet. Man ska lära sig att vara tolerant, men absolut inte att ifrågasätta teorier som många gånger har passerat bäst före-datum utan att uppdateras med nya förklaringar som är mer anpassade till nutida forskningsresultat.

För något år sedan blev det ett ramaskri i tidningar som Kristianstadsbladet och Norra Skåne när ett antal läkarstuderenter i Malmö förklarade att de ansåg sig kunna bli precis lika bra läkare även om de inte trodde på makroevolution.⁹

Ibland undrar man varför kritiken mot evolutionsläran i stort sett förnekas. Är det inte dags att börja erkänna att det finns en kompetent grupp av forskare med avvikande åsikter? Nu borde tiden vara inne att lägga papperen på bordet och förklara att evolutionsläran inte är bevisad utan har allvarliga brister.

NOTER

1. Johnny Bergman: *Nobelpristagare som har tvivlat på Darwin*, Timoteus Förlag, 2021.
2. Se www.thethirdwayofevolution.com.
3. Suzan Mazur, *The Altenberg 16: An Exposé of the Evolution Industry*, North Atlantic Books, 2010.
4. Suzan Mazur: *The Paradigm Shifters*, Caswell Books, New York, 2015.
5. https://evolutionnews.org/2016/12/why_the_royal_s/ (kortare: bit.ly/G24421)
6. <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/var-fjarde-svensk-ifragasatter-darwin> (kortare: bit.ly/G24422).
7. Neil Gross and Solon Simmons: "How Religious Are America's College and University Professors?", Harvard University.
8. <https://www.rae.org/essay-links/darwinskeptics/> (kortare: bit.ly/G24423).
9. Johnny Bergman: "Att gymnasieelever tvivlar på Darwin är inte ett samhällsproblem", Världen idag, 14 februari 2023.

Göran Schmidt civ.ing. (kemiteknik), biolog, lärare, skolledare, numera författare och föreläsare.
Webbplats: gschmidt.se Mail: schmidt.gbg@gmail.com

Skolans regelverk, Skolverket och Skolinspektionen

Av Göran Schmidt

I det här numret av magasinet Genesis har vi valt att fokusera på ursprungsundervisningen i den svenska skolan. Anledningen till det är att flera kristna konfessionella skolor fått kritik och till och med utdömda viten (böter) på grund av just det området. För att kunna få perspektiv på det här ska jag i den här artikeln ge en bakgrundskunskap om hur den svenska skolan styrs.

LAGAR SOM REGLERAR DEN SVENSKA SKOLAN

Verksamheten i den svenska skolan regleras av en rad olika lagar och förordningar.¹ I första hand handlar det om *Skollagen* (2010:800). Den styr all verksamhet från förskolan upp till vuxenutbildningen och formuleringarna där är utgångspunkten för det som sedan står i läroplanerna.

Läroplanerna kompletterar skollagen och preciserar utbildningens värdegrund och uppdrag, dess mål och riktlinjer.

Vid sidan av skollagen och läroplanerna finns det ytterligare ett antal regelsamlingar som påverkar skolan. Dels de "mjukare" som till exempel *diskrimineringslagen* och *barnkonventionen*, och dels *skolförordningen* som hanterar detaljer om hur undervisningen ska organiseras.

Utöver dessa svenska regelsamlingar finns också den övergripande *EU-rätten*. Det är lagar som är gemensamma för alla europeiska medlemsstater och som dessa är skyldiga att följa.

KVALITET, LIKVÄRDIGHET OCH TRYGGHET

Grundbultar i det svenska skolsystemet är att skolan ska vara av god kvalitet, likvärdig oavsett var man bor och en trygg miljö för barnen att vistas i. Oavsett om en elev går i en kommunal eller fristående skola så ska föräldrar kunna lita på att kvali-

FREEPIK

teten är god genom att styrdokumentet efterlevs. Undervisningen ska vara saklig och allsidig. Varje elev ska ha rätt till det stöd han eller hon behöver, och undervisas av lärare som delar skollagens och läroplanens värdegrund och som är kompetenta både i fråga om ämneskunskaper och pedagogik. Dessutom ska skolan vara icke-konfessionell, det vill säga alla föräldrar ska lugnt kunna skicka sina barn till skolan utan att behöva oroa sig för att barnen ska påverkas till förmån för någon viss åskådning. ►

CENTRALA LAGTEXTER

Skollagen och läroplanerna har ett antal formuleringar som återopas i Skolinspektionens rapporter, och som används som underlag för myndighetens kritik. De är följande, med de centrala begreppen kursiverade:

• **Skollagen 1 kap. 5 §:** Utbildningen ska vila på *vetenskaplig grund* och beprövad erfarenhet.

• **Skollagen 1 kap. 7 §:** Undervisningen vid fristående skolor ska vara *icke-konfessionell*. Utbildningen i övrigt får ha en konfessionell inriktning. Deltagandet i konfessionella inslag ska vara frivilligt.

• **Läroplan för grundskolan (Igr 22) avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag/Saklighet och allsidighet:** Skolan ska vara öppen för skilda uppfattningar och uppmuntra att de förs fram. Den ska framhålla betydelsen av personliga ställningstaganden och ge möjligheter till sådana. Undervisningen ska vara saklig och allsidig. Alla föräldrar ska med samma förtroende kunna skicka sina barn till skolan, förvissade om att barnen inte blir ensidigt påverkade till förmån för den ena eller andra åskådningen.

• **Läroplan för grundskolan (Igr 22)² del 5 Kursplanen för biologi:** Eleverna ska genom undervisningen få inblick i *naturvetenskapens världsbild med evolutionsteorin som grund och på så sätt kunna utveckla sin förmåga att skilja mellan naturvetenskapliga och andra sätt att beskriva och förklara omvärlden*.³ Naturvetenskapliga teorier om livets uppkomst, samt livets utveckling och mångfald utifrån evolutionsteorin, utgör delar av det centrala innehållet. Enligt kursplanen ska undervisningen bidra till att eleverna utvecklar ett *kritiskt tänkande* kring sina egna resultat, andras argument och olika informationskällor.

• **Kommentarmaterial från Skolverket till kursplanen i biologi:** *Evolutionsteorin har en särställning som teoretisk grund för hela biologiämnet*. Skolans biologiu- undervisning har ett evolutionärt perspektiv både när man studerar ekosystem och människans fysiologi. Genom att anlägga vetenskapshistoriska och filosofiska aspekter på evolutionsteorin ska eleverna få inblickar i vad den har inneburit för vår kultur, världsbild och syn på naturen och naturvetenskapen. Eleverna ska få perspektiv på hur den har utvecklats och vilken kulturell påverkan den har haft.

• **Prop. 2009/10:165 s. 227:** Undervisningen som sker inom skolans val i grundskolan i form av fördjupning i bl.a.

kristendom måste ske på ett sådant sätt att den fortfarande är icke-konfessionell, dvs. den ska vila på vetenskaplig grund och vara saklig och allsidig. Det innebär bland annat att det *i själva undervisningen inte får förekomma några som helst inslag av utövande bekännelsekaraktär*.

Merparten av de här skrivningarna ur skolans styrdokument är sakliga och rimliga, även om vi som har ett mer nyanserat perspektiv på frågan naturligtvis anser att valet av evolutions- teorin som grund för biologiämnet är minst sagt omotiverat. Av följande artikel kommer det att framgå att Skolinspektio- nens utredare tillämpar dem på ett sätt som ger dem en betyd- ligt mer hårdsmält innebörd.⁴

En formulering som Skolinspektionen undviker att be- akta vid tillsynsärendena, även om den brukar nämnas flyk- tigt, är den formulering som funnits med sedan 1994. Alla så- dana tendenser ska aktivt motverkas.

FREEPIK WIKIMEDIA

• Läroplan för grundskolan (lgr 22) Avsnitt 1 skolans värdegrund och uppdrag/Grundläggande värden:

Människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män samt solidaritet mellan människor är de värden som skolan ska gestalta och förmedla. *I överensstämmelse med den etik som förvaltats av kristen tradition och västerländsk humanism sker detta genom individens fostran till rättskänsla, generositet, tolerans och ansvarstagande (även här författarens kursivering). Skolan ska främja förståelse för andra människor och förmåga till inlevelse. Utbildningen ska präglas av öppenhet och respekt för människors olikheter. Ingen ska i skolan utsättas för diskriminering som har samband med kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, könsöverskridande identitet eller uttryck, sexuell läggning, ålder eller funktionsnedsättning eller för annan kränkande behandling. Alla sådana tendenser ska aktivt motverkas.*

• **Förståelse och medmänsklighet:** Skolan ska främja förståelse för andra människor och förmåga till inlevelse. Utbildningen ska präglas av öppenhet och respekt för människors olikheter. Ingen ska i skolan utsättas för diskriminering som har samband med ... religion eller annan trosuppfattning... Alla sådana tendenser ska aktivt motverkas.

SKOLAN OCH STATEN

Det finns framför allt två statliga myndigheter inom det svenska skolområdet: Skolverket och Skolinspektionen.⁵

1. Skolverket: Skolverket arbetar på uppdrag av regeringen och har till uppgift att sätta ramarna för undervisningen ända från förskolan upp till vuxenutbildningen. Det gör man genom att formulera läroplaner, precisera vad som ska tas upp i de olika ämnena, tillverka nationella prov med mera. Dessutom tar man fram statistik över skolorna, ordnar med lärarfortbildning, utfärdar legitimationer och mycket annat. När personal inom Skolverket arbetar fram ändringar i kursplaner (grundskolan) och ämnesplaner (gymnasiet) så sker det i form av referensgrupper med bland annat forskare som sakkunniga. Det är förväntat att de synpunkter som universitetets representanter framför kommer att ha en betydande inverkan på hur Skolverket formulerar läroplanerna och därmed på vad som kommer att stå i de styrdokument som den enskilde läraren har att rätta sig efter i sin undervisning och som Skolinspektionen sedan grundar sina bedömningar på.

2. Skolinspektionen: Hur kan man då vara säker på att skolan verkligen är bra, likvärdig och trygg? Det är här Skolinspektionen kommer in i bilden. Denna statliga myndighet har en viktig roll när det gäller att bevaka kvaliteten på Sveriges skolor. Det gör man genom inspektioner när man besöker skolor och begär in olika dokument och intervjuar elever, personal och rektorer. Efter en inspektion skickas ett beslut till huvudmannen för skolan, som antingen kan vara kommunen (om det är en kommunal skola) eller skolans styrelse (om det är en fristående skola). I beslutet anges vilka förhållanden som bedöms uppfylla styrdokumentens krav och vilka som eventuellt inte anses göra det. Om påtalade brister inte åtgärdas inom en viss tid så kan Skolinspektionen förelägga skolan vite (böter) eller i värsta fall dra in tillståndet att driva skolan tillfälligt eller permanent.

Skolinspektionen har därför stor makt – och därmed rimligen ett lika stort ansvar – för att deras bedömningar är korrekta och i enlighet med styrdokumentens bokstav och anda. Och sakkunniga inom universitetsvärlden bär det yttersta ansvaret även om de "bara" bidrar med sina uppfattningar i olika sakfrågor.

De kristna friskolor som fått kritik av Skolinspektionen (och ibland även Skolverket) de senaste åren har bland annat – eller som i fallet med Friskolan Mosaik: enbart – fått det på grund av att inspektionen bedömer att skolan brister i fråga om att bygga sin undervisning på vetenskaplig grund och att undervisningen ska vara icke-konfessionell. Det här förhållandet ska vi titta närmare på i nästa artikel.

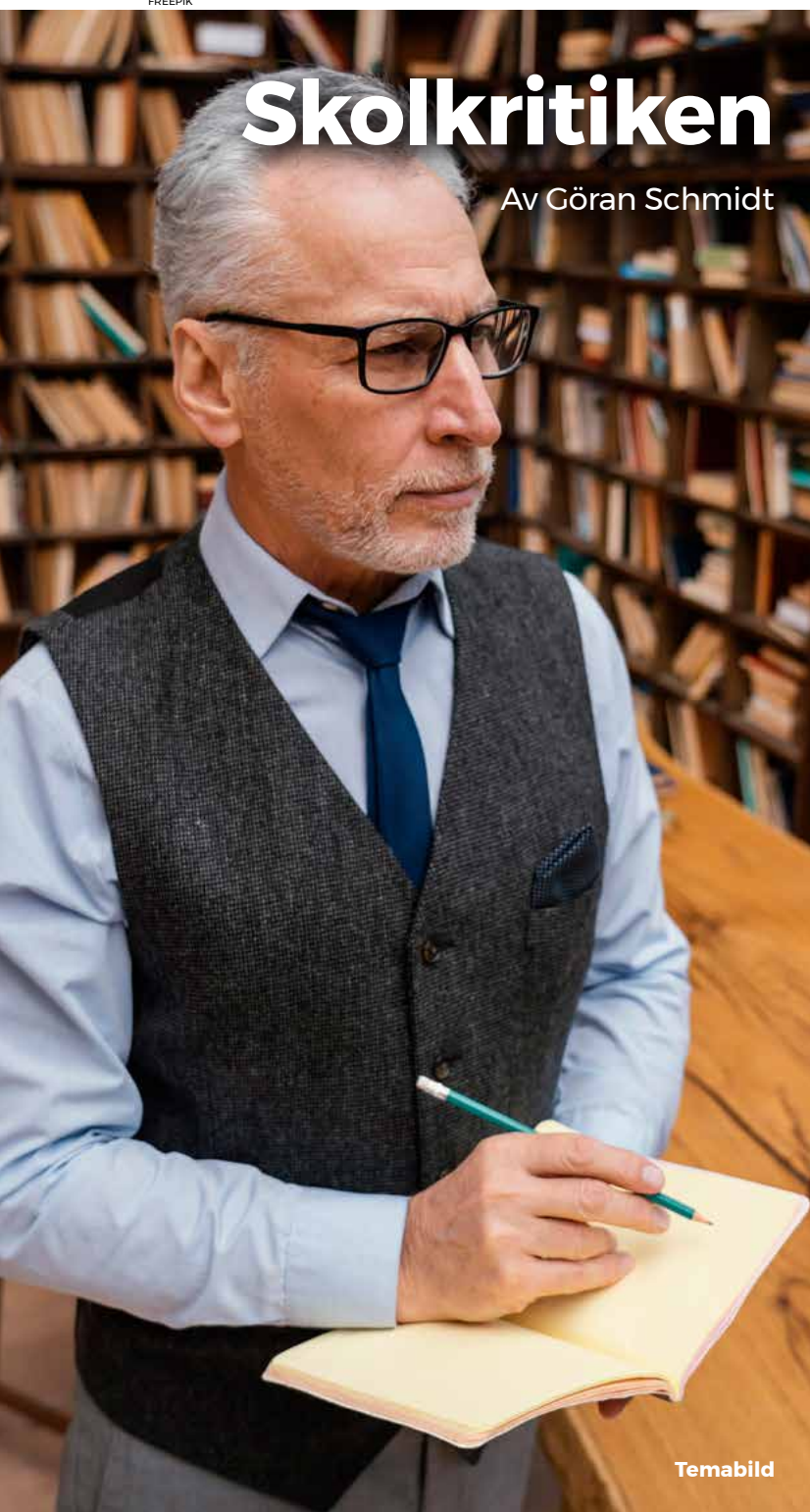
NOTER

1. Regler som får konsekvenser för enskilda individer eller företag kallas lagar och därför måste de alltid beslutas av riksdagen. Reglerna kallas förordningar om de inte får sådana konsekvenser, och de får beslutas direkt av regeringen utan beslut i riksdagen.
2. De tidigare läroplanen hade en skrivning som togs bort i den senaste versionen. Den lød: "Undervisningen ska skapa förutsättningar för eleverna att kunna skilja mellan naturvetenskapliga och andra sätt att skildra omvärlden."
3. LGR 11 hade skrivningen: "samt få perspektiv på hur den har utvecklats och vilken kulturell påverkan den har haft." Den är numera borttagen.
4. I synnerhet om man tillhör de 8-15 procent av Sveriges befolkning som bekänner sig som bekännande kristna eller muslimer. Enligt ChatGPT 20240904 är andelen bekännande kristna i landet 5-10% och för muslimer 3-5%.
5. Det finns även en tredje myndighet med ett mer begränsat uppdrag som vi inte kommenterar här, nämligen Specialpedagogiska skolmyndigheten som ansvarar för stöd till elever i behov av sådant.

FREEPIK

Skolkritiken

Av Göran Schmidt

I skrivande stund har åtminstone fyra skolor fått kritik av Skolinspektionen för sitt sätt att undervisa i ursprungsfrågorna. De är Ekebyholmsskolan i Rimbo,¹ en icke-namngiven skola i norra Sverige (hädanefter kallad skola B) vars personal inte vill att skolans namn ska omnämnas, Mariaskolan i Malmö² (med Kristna Skolföreningen i Malmö som huvudman) samt Friskolan Mosaik i Falun³ (huvudman är en fristående ekonomisk förening på kristen grund).

Skolinspektionens kritik är likartad i de fyra fallen och det är också samma utredare som ansvarat för tre av inspektionerna.

Genesis har tidigare rapporterat om den juridiska processen i efterspelet av inspektionens granskning av Ekebyholmsskolan.⁴ Ärendet avslutades med att Kammarrätten i sin dom⁵ fastslog att eftersom undervisningen i biologi "ska utgå från evolutionsteorin ska skolan inte undervisa om kritik mot evolutionsteorin, än mindre framställa ovetenskapligt ifrågasättande av evolutionsteorin som vetenskapligt." I viss mån har domen i Ekebyholmsfallet blivit ett prejudikat eftersom utredaren åberopar denna dom i de båda senare inspektionsrapporterna.⁶

KRITIKOMRÅDEN - GEMENSAMMA NÄMNARE

Det finns tydliga gemensamma nämnare när man studerar rapporterna. Utredaren anser sammanfattningsvis att undervisningen på skolorna⁷ är konfessionell, osaklig, ensidig,⁸ att den inte vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och att den är oförenlig med kursplanen i de aktuella ämnena. Därför menar han att undervisningen inte ger eleverna förutsättningar att skilja mellan naturvetenskapliga och andra sätt att skildra omvärlden.

NÅGRA EXEMPEL FRÅN RAPPORTERNA:

- Undervisningen i biologi och skolans val kristendom (om bibliska berättelser) vid Skola B utgör ett "allvarligt missförhållande", eftersom undervisningen i biologi enligt utredaren inte utgår från evolutionsteorin som den enda vetenskapliga modellen i bemärkelsen att allt liv härstammar från en enda urcell.

• Skola B och friskolan Mosaik bryter enligt utredaren mot lagkravet på icke-konfessionalitet när dess lärare eller annan personal "inte bemöter eller problematiserar" i en situation där en elev säger sig tro att bibliska berättelser faktiskt har ägt rum, som de om Noa och syndafloden. Dessa, menar han, är ovetenskapliga uppfattningar.

• Att lärare i undervisningen informerat eleverna om att det finns en inomvetenskaplig kritik mot de nydarwinistiska evolutionsmekanismerna (mutationer och naturligt urval) bedöms av utredaren som ovetenskap därför att det innebär att evolutionsteorin framställs "som ifrågasatt eller osäker". Undervisningen anses därför inte vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och inte heller utgå från kursplanens krav och syfte (läs: evolutionens faktum). Därmed anser han att eleverna inte ges förutsättningar att skilja mellan naturvetenskapliga och andra sätt att skildra omvärlden.

• Kritiken mot Friskolan Mosaik bygger främst på ett bildspel med "ovetenskapligt innehåll" av en inbjuden gästföreläsare i ämnet livskunskap som motiverade sin gudstro med naturvetenskapliga argument. Eftersom föredraget skedde inom ramen för skolans undervisning i ämnet livskunskap ansåg utredaren att denna bröt mot konfessionalitetsförbudet. Skolan kritiserades även för ett samtal mellan en elev och en elevassistent under en rast där assistenten uttryckte att han trodde på syndafloden.

• Kritiken mot Mariaskolan i Malmö baserades framför allt på att skolan använt några avsnitt ur Andreas Årikstads bok *Guds Värld* i biologiundervisningen. De behandlade områden som bergbildning (kap14), fossil (kap 15) och dinosaurier (kap 17) som komplement till läroboken *Liber Spektrum Biologi*.

• Eftersom evolutionsteorin utgör "etablerad vetenskap" ska den inte utsättas för källkritik. I stället ska den undanhållas kritik med hänvisning till så kallad källtillit.

FREEPIK

KONSEKVENSER FÖR SKOLORNA

Ekebyholmsskolan förelades att betala ett vite om 100 000 kronor. Föreläggandet överklagades och drogs oväntat tillbaka i sista stund.⁹ Skolan fick under resan mycket negativ media-bevakning, främst i lokalpressen (Norrtelje Tidning) men även i riksmidia (t ex Aftonbladet). Sådant kan ofta inverka negativt på söktrycket till skolan helt oberoende av en skolas goda studieresultat. Under rättsprocessen fick skolan anlita juridisk hjälp, vilket också kostade betydande summor. Båda förhållandena inverkar givetvis negativt på en skolas ekonomi och möjligheter att utvecklas.

Skola B bedömdes ha "allvarliga missförhållanden" även inom andra områden och skolan förelades 2024-05-03 ett vite om 300 000 kronor om skolan inte i augusti månad redovisade åtgärder för att "komma tillrätta" med de påtalade missförhållandena. Därutöver hotar Skolinspektionen med indraget tillstånd att bedriva grundskola.

Friskolan Mosaik har i skrivande stund ännu inte fått Skolinspektionens utlåtande. Vi kommer givetvis att återkomma med uppföljning av ärendet i kommande nummer.

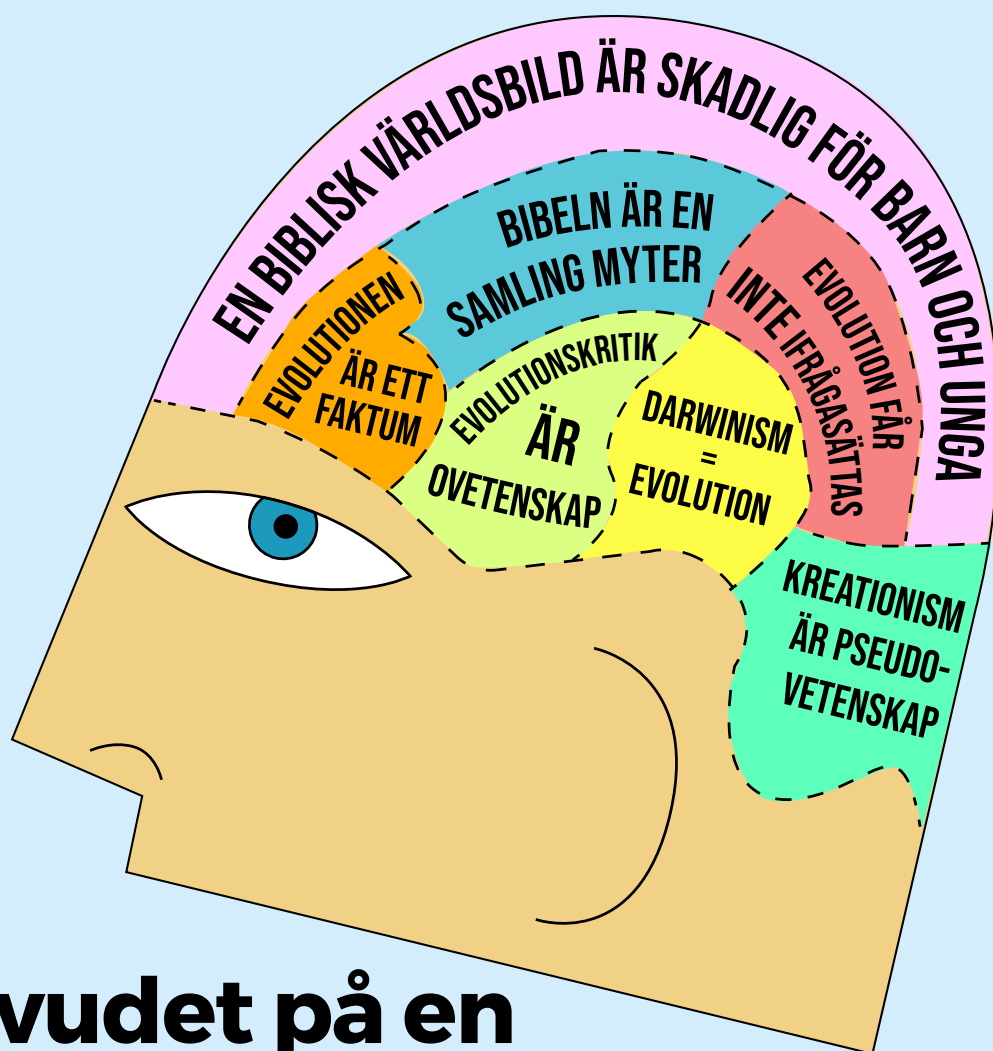
Mariaskolan i Malmö friades eftersom skolan bestämde sig för att inte längre använda sig av material från boken *Guds Värld* i undervisningen.

I nästa artikel ska vi se närmare på de tankar och värderingar som ligger till grund för den tolkning av lagtexterna som Skolinspektionens utredare gjort. Inte minst med tanke på de konsekvenser som skolorna utsatts för är det naturligtvis av största vikt att detta sker på ett sätt som är vetenskapligt korrekt och rättssäkert. Och detsamma gäller de skolor som står i tur att inspekteras.

NOTER

1. Skolinspektionens två rapporter för Ekebyholmsskolan (dec 2018 och mars 2020) finns tillgängliga via SIRIS på Skolverkets webbplats: <https://siris.skolverket.se/siris/ris.openfile?docID=594826> (kortare: [bit.ly/G2442](https://siris.skolverket.se/siris/ris.openfile?docID=607856)) och <https://siris.skolverket.se/siris/ris.openfile?docID=607856> (bit.ly/G2441).
2. Rapporten om Mariaskolan i Malmö (augusti 2024) finns på <https://siris.skolverket.se/siris/ris.openfile?docID=648422> (kortare: [bit.ly/G24403](https://siris.skolverket.se/siris/ris.openfile?docID=648277)).
3. Rapporten om Friskolan Mosaik (maj 2024) finns att läsa på <https://siris.skolverket.se/siris/ris.openfile?docID=648277> (kortare: [bit.ly/G24404](https://siris.skolverket.se/siris/ris.openfile?docID=617835)).
4. Artiklarna finns i Genesis 2021/1 s. 60, 2021/3 s. 44, 2022/1 s. 78 och 2022/3 s. 29. Samtliga är tillgängliga via Genesis arkiv på vår webbplats genesis.nu/magasin/arkiv.
5. Dom nr 3381-21, 2 mars 2022.
6. Detta var någonting som vi i redaktionen förutsåg skulle ske och som vi skrev om redan i septembernumret 2021 s. 47 kolumn 3.
7. Ämnet där undervisningen anses konfessionell varierar mellan skolorna. Det är i biologi (Ekebyholm), NO och skolans val kristendom (skola B) respektive skolans val livskunskap (Mosaik). Men utredarens kritik i detta avseende riktas även mot skolornas utbildning generellt.
8. Ensidigheten påtalas bara på Ekebyholmsskolan. Sannolikt har Skolinspektionen i samband med de senare utredningarna insett att det är en olämplig kritik och av den anledningen nöjer sig med att påtala det han bedömer som osaklighet.
9. <https://siris.skolverket.se/siris/ris.openfile?docID=617835> (kortare: [bit.ly/G24405](https://siris.skolverket.se/siris/ris.openfile?docID=617835)).

JÖRGEN LUNDIN

I huvudet på en skolinspektör

Av Göran Schmidt

Av rubriken på den här artikeln att döma kan läsaren få intrycket att jag som skrivit de här raderna är skolinspektör. Så är inte fallet. Däremot har jag ägnat åtskilliga timmar till att försöka komma underfund med varför skolinspektörerna formulerar sig som de gör i samband med sina riktade granskningar av de kristna friskolorna. Det är viktigt att belysa de här bakomliggande faktorerna om man ska förstå vad det är som pågår i det som somliga med viss rätt kallar "häxjakten" på de kristna friskolorna.

Det skulle förmodligen kunna skrivas en avhandling om de flesta av de förhållanden som jag nu helt kort ska redogöra för. Jag hoppas innerligt att kompetenta, sakliga och objektiva personer kommer att göra just detta som underlag för en revidering av de svenska styrdokumenterna för skolan. Artikeln är avsedd att vara ett led i att problematisera den klichéartade och i flera avseenden ogrundade kritik som flera skolor har fått utstå på senare tid.

SKOLINSPEKTÖRENS TOLKNING AV LAGTEXTERNA

I en inledande artikel nämnde jag de lagtexter som ligger till grund för Skolinspektionens bedömningar. En sammanfattning av styrdokumentens skrivningar så som de tolkas och tillämpas av utredarna kan omformuleras så här:

- *Skolans utbildning¹ skall vara grundad på vetenskap.*
- *Evolutionsteorin är den enda vetenskapliga teorin om vårt ursprung. Både den och det åldersperspektiv som är dess grundförutsättning är ovedersägliga faktum som inte får lov att ifrågasättas utan ska skyddas av källtillit.*
- *Därför är evolutionskritik per definition o- eller pseudo-vetenskaplig, liksom andra sätt att förklara vårt ursprung.*
- *Denna hållning är åskådningsmässigt neutral.*
- *Andra ursprungsförklaringar, till exempel de bibliska berättelserna om skapelsen och syndafloden, är därmed*

otillåtna inom utbildningen, såvida skolans personal inte tydligt deklarerar att berättelserna utgör myter utan någon historisk relevans. Detta gäller oavsett om skolan är offentlig eller fristående/konfessionell.

- *Om lärare eller annan personal inte uttryckligen tillrättavisar en elev som säger sig ha en annan syn på dessa berättelser bryter skolan mot kravet på icke-konfessionalitet och hindrar därmed eleverna från att utveckla sin förmåga att skilja mellan naturvetenskapliga och andra sätt att beskriva och förklara omvärlden.*

Den här listan med uppfattningar är avgörande för Skolinspektionens bedömningar av skolorna. Den återspeglar ett antal högst tveksamma föreställningar om vetenskap, kreativism och kristendomens inflytande i samhället. Jag ska nu helt kort kommentera dem:

1. ILLUSIONEN OM DEN ÅSKÅDNINGSMÄSSIGT NEUTRALA NATURVETENSKAPEN

Det torde vara uppenbart att varje berättelse som gör anspråk på att förklara alltings uppkomst ur ingenting uttrycker någon form av åskådning, oavsett om den inbegriper en skapare eller inte – såväl startpunkten som slutresultatet är ju desamma oavsett.

Skolinspektionen tar emellertid för givet att teorierna om universums och livets uppkomst och utveckling är strikt objektiva beskrivningar av verkligheten som inte uttrycker någon form av "åskådning". De anses i stället vara uttryck för "den naturvetenskapliga världsbilden" och därmed vetenskapliga fakta till skillnad från "andra sätt att beskriva och förklara omvärlden" som exempelvis "Bibels berättelser".

Men om naturvetenskapens världsbild verkligen hade varit åskådningsmässigt neutral skulle den inte kunnat hotas av en religiös åskådning och därmed inte heller behöva försvaras mot en sådan. Skolinspektionen bekräftar därmed indirekt genom sitt agerande att så inte är fallet. De sammanblandar metodologisk och metafysisk materialism (se artiklarna på s.34 och 37) och har fallit offer för illusionen om vetenskapen.²

2. OFÖRMÅGA ATT SKILJA MELLAN VETENSKAP OCH VETENSKAP

Flera av förgrundsfigurerna inom evolutionsteorin påtalade tidigt att det finns olika kategorier av vetenskap. Ernst Mayr och E.O. Wilson skilde mellan historisk vetenskap och observationell vetenskap och Charles Thaxton med flera resonerade i termer av ursprungsvetenskap kontra processveten- ►

skap. Det går naturligtvis inte att förneka att evolutionsteorin till stora delar är en historisk vetenskap, där man inte arbetar med termer som "vetenskapliga sanningar" på samma sätt som man gör inom matematik, kemi och fysik.

Skolinspektionen godtar emellertid inte detta resonemang och kritiserar läraren vid skola B i norra Sverige (se s. 16) för att han tagit upp detta med sina elever, trots att uttalandet ur vetenskapsteoretisk synpunkt är oantastligt. Utredaren tolkar det som ett sätt att underminera evolutionsteorins status som vetenskapligt faktum. Sakligt sett är det också så det förhåller sig – evolutionsteorins historiska dimension gör att det inte går att vetenskapsteoretiskt försvara läroplanens nuvarande formulering om evolutionsteorin som grunden för naturvetenskapens världsbild och dess särställning som teoretisk grund för biologifämnet.

3. ILLUSIONEN OM DEMARKATION OCH ANVÄNDANDET AV BEGREPPET PSEUDOVETENSKAP

Både Skolinspektionen och Skolverket utgår från att det finns en entydig definition av vad som är vetenskap och inte, det vill säga giltiga så kallade demarkationskriterier. Vidare förutsätts att evolutionsteorin uppfyller dessa kriterier medan den evolutionskritik som kreationister och ID-anhängare anför är pseudovetenskaplig. Ingetdera stämmer.

För det första råder det idag enighet bland vetenskapsfilosofer om att det inte går att särskilja vetenskap från pseudovetenskap med en viss uppsättning kriterier. För det andra är den egentliga frågan inte vilken av modellerna som ska få kallas vetenskap eller inte, utan vilken av dem som har bäst stöd i evidensen. Genom att hänvisa till evolutionsteorins vetenskaplighet och kreationismens pseudovetenskaplighet försöker inspektören här flytta fokus från evidensfrågan till en fråga om definitioner som saknar vetenskapsfilosofisk grund.

4. IDÉN OM EVOLUTIONSTEORINS "DIPLOMATISKA IMMUNITET" MOT KRITIK

En av skolorna³ kritiserades för att en elev uttryckte att de fått lära sig att "evolutionsteorin är en teori" (!). Skolinspektionen tolkade även detta som ett ifrågasättande av evolutionsteoris status som ovedersägligt faktum.

I linje med detta har på senare tid höjts röster⁴ för att lärare bör sluta med att använda termen "evolutionsteorin". I stället rekommenderas man att rätt och slätt säga "evolutionen", vilket då uttrycker den status av faktum (läs: dogm) som man anser att teorin bör tillskrivas. Motiveringen är att man inte säger "gravitationsteorin" utan bara "gravitationen".

Den här rekommendationen förmedlar idén att allt levandes gemensamma ursprung kunnat påvisas med samma naturvetenskapliga säkerhet som gravitationen. Men ett sådant jämfällande sker uteslutande på ideologisk/filosofisk grund utifrån den naturalistiskt grundade vanföreställningen att likheter mellan organismer bara kan förklaras med gemensamt ursprung. Så är inte fallet; likhetsmönster är också en av markörerna för medveten, intelligent design.

5. ANVÄNDANDET AV BEGREPPEN EVOLUTIONSTEORI OCH NYDARWINISM SOM SYNONYMA BEGREPP

Skolinspektionen likställer kritik av nydarwinismens mekanismer med kritik av evolutionsteorin i dess helhet. Att en lärare i ett bildspel upplyst sina elever om att det finns forskare som är kritiska till nydarwinismen är enligt inspektören ett uttryck för pseudovetenskap.

I samband med den juridiska processen i samband med Ekebyholmsskolan tog Genesis del av det aktuella bildspelet och kunde konstatera att det ingenstans i det material som myndigheterna fått analysera hävdas att evolutionsbiologer betvivlar evolutionen som sådan. Både Skolinspektionen (och i ett senare skede även Skolverket) sätter felaktigt likhetstecken mellan begreppen "evolution" och "Darwins teori". Det råder ingen som helst tvekan om att läraren i sitt bildspel refererar till "den tredje vägens evolutionsbiologer" som är uttalat kritiska till klassisk darwinism och ser dess mekanismer mutationer och naturligt urval som otillräckliga. Dessa vetenskapligt erkända biologer gör precis samma bedömning av nydarwinismens bristande förklaringskraft som bibeltroende biologer och vi i föreningen Genesis gör.

6. VANFÖRESTÄLLNINGAR OM MODERN KREATIONISM OCH ID-TEORI

Förutom att skolmyndigheterna avfärdar kreationism som pseudovetenskap uttrycker man anmärkningsvärd okunnighet om var modern kreationism står för. Exempelvis hävdar man att man inom kreationism och Intelligent Design-rörelsen anser att artbildning inte kan ske därför att livet är alltför komplext. Inget kan vara felaktigare! För det första har vi under årtionden pekat på evidens för mycket snabb artbildning, i praktiken så snabb att de klassiska darwinistiska mekanismerna är uteslutna som förklaring (för fördjupning i ämnet se föregående nummer av Genesis, 3-2024). För det andra är komplexitet inte främst ett argument *mot* evolution, utan *för* design. Men inte komplexitet i största allmänhet, utan de speciella slag av komplexitet i naturen som i *alla andra samman-*

hang utgör evidens för intelligent aktivitet. Det hade räckt för myndigheterna att läsa en introduktionssida om ID-rörelsen⁵ för att inse sitt missförstånd.

7. FÖRESTÄLLNINGEN ATT BIBELNS BERÄTTELSE SAKNAR HISTORISK RELEVANS

Man behöver varken vara bibeltroende eller ens särskilt religiös för att inse att det finns åtskilliga inslag i Bibelns första elva kapitel som anknyter till vetenskapen. Vad finns det för anledning till att följande fakta och förhållanden inte skulle få omnämnas i en skolsituation i ett ämne som religionskunskap?

- *"Och Gud sade..."* – Motsvarar medveten intelligens som en rationell orsak till de väldiga och välorganiserade informationsmängder i DNA som definierar anatomi och egenskaper hos alla jordens livsformer.
- *"...efter deras slag"* – Motsvarar tydliga avgränsningar mellan olika kategorier av livsformer (t ex de olika familjerna av däggdjur) i både den levande och fossila världen.
- *"Till Guds avbild skapade han dem..."* – Motsvarar människans unika intellektuella, kreativa och språkliga förmågor i relation till den övriga biologiska världen.
- *Adam och Eva* – Motsvarar den vetenskapliga konsensusen om alla nutida människors härstamning från en manlig individ ("Y-kromosom-Adam") och en kvinnlig individ ("mitokondrisk Eva").
- *Syndafloden* – Motsvarar varför människan är den enda biologiska varelse som utgör ett hot både mot sig själv och hela planeten?
- *Händelserna vid Babel* – Studier av mitokondriskt DNA och manligt Y-kromosom-DNA visar även på att den nutida mänskligheten befolkades från ett spridningscentrum i Mellanöstern. Samt förhållandet att de olika språkfamiljerna inte går att härleda till något enskilt urspråk.
- *Syndafloden* – Motsvarar den globala förekomsten av fossil och annan geologisk evidens som vittnar om katastrofiska bildningsförhållanden för berglager och fossil.

8. VANFÖRESTÄLLNINGEN ATT EN BIBLISK VÄRLDSBILD ÄR SKADLIG FÖR BARN, UNGDOMAR OCH SAMHÄLLSMEDBORGARE ÖVERLAG

Det är en märklig situation när en statlig tillsynsmyndighet agerar som om den kristna världsbild som format västerlandets vetenskap, kultur och samhällsskick vore samhällsfarlig

och någonting som våra barn och ungdomar måste skyddas från. Varje inslag i skolverksamheten som framställer den kristna världsbilden som någonting annat än för länge sedan övergivna mytologiska vanföreställningar tolkas av Skolinspektionen som skadlig religiös indoktrinering, en inkörsport till pseudovetenskaplighet och sekticism. Om man för tesen att en biblisk världsbild skulle vara samhällsfarlig måste man också presentera evidens till stöd för den. Det gör inte Skolinspektionens utredare.

Förhållandet är särskilt anmärkningsvärt eftersom läroplanerna under rubriken "Grundläggande värden" uttryckligen deklarerar att skolan ska gestalta och förmedla värden "i överensstämmelse med den etik som förvaltats av kristen tradition".

Det ovan nämnda är den samling föreställningar som bidragit till formuleringarna i skolans nuvarande styrdokument och som i ännu högre grad påverkat Skolinspektionens utredare när de tolkat samma styrdokument.

Dessvärre är de undantagslöst behäftade med vetenskapliga felaktigheter, överförenklingar och undanhållande av fakta som sannolikt aldrig skulle tolereras i något annat juridiskt sammanhang. Att de över huvud taget tillåts förekomma i skolsammanhanget är så nära en skandal man kan komma. Skolan är en plats som ska uppmuntra barn och ungdomar till att tänka fritt och kritiskt och fatta genomtänkta personliga beslut om sina liv och sin framtid. I stället vill skolmyndigheternas representanter tvinga dem alla in i samma destruktiva likformiga sekulära tänkande som historiskt sett bara kännetecknat destruktiva diktaturer. Skolinspektionen – gör om och gör rätt!

NOTER

1. Detta gäller såväl i undervisningen som i utbildningen i övrigt. Styrdokumentet skiljer mellan de båda begreppen utbildning och undervisning. Något förenklat kan man säga att undervisningen är den del av utbildningen som sker under lektionstid. Till utbildning hör även sådant som försiggår på raster, under lunchtid, på lägerskolor, eventuella morgonsamlingar etc.
2. Se boken med samma namn av professor Peter Stenumgaard (XP Media 2013). Se även recension i Genesis 3/2021 s 29 (<https://genesis.nu/magasin/arkiv/genesis-2021-3/>) kortare: bit.ly/G24406.
3. Ekebyholmsskolan.
4. Se professor Dan Larhammars 18-minuters-presentation i IVA:S webinarium för högstadielärare 24 augusti i år (2024) på <https://www.iva.se/NTAdigital-presentation-2024> (bit.ly/G24407) mellan minut 5-23 av inspelningen. Se även sidan 7 i det här numret.
5. Närmare bestämt de båda begreppen specificerad komplexitet och reducerbar komplexitet. Den engelsktalande kan läsa mer på t ex <https://intelligentdesign.org/whatisid/> (kortare: krymp.nu/2KS).

Skola B i norra Sverige – ett typfall

Av Göran Schmidt

Skolinspektionen är statens verktyg för att garantera kvaliteten i Sveriges skolor. Många av er läsare minns att vi för ett par år sedan gjorde en genomlysning av myndighetens riktade tillsyn av Ekebyholmsskolan i Rimbo, Norrtälje kommun, och den rättsprocess som då följde. Skolinspektionens förhållningssätt till de tre övriga kristna konfessionella friskolor som granskats och kritiserats för sin undervisning i ursprungsfrågan är, som vi såg i artikeln på sidan 16, snarlikt. Den enkla förklaringen är att tre av dem genomförts av samma utredare, och det är uppenbart när man tar del av granskningsrapporten att den fjärde skolan har granskat utifrån samma "mall".

Vi har på Genesis tagit del av åtskilligt material från skolornas inspektioner, mer än de slutdokument som enkelt går att ladda ner från Skolinspektionens egen webbplats.¹ Även det övriga

materialet utgör allmänna handlingar som vem som helst får låna ut, även som anonym privatperson.

För att du som läsare ska få en lite mer detaljerad bild av hur inspektionerna går till och upplevs av elever och personal på skolorna ska vi nu berätta om den riktade inspektionen av "skola B" i norra Sverige. Vi begränsar oss till att redovisa det område som är i fokus i detta nummer, nämligen det som rör skolans ursprungsundervisning, men även lite grand om själva tillvägagångssättet.

Som en bakgrund är det viktigt att känna till att det enligt skollagen och diskrimineringslagen² är en skyldighet för skolan att se till att motverka diskriminering på grund av religion eller annan trosuppfattning. Utbildningen ska präglas av öppenhet och respekt för människors olikheter.³

Det finns ett antal förhållanden och formuleringar som är värda att kommentera i samband med den riktade tillsynen av skola B:

1. All (!) personal som har fått läsa igenom utredarens intervjuanteckningar upplevde att deras samtal inte har blivit korrekt återgivna. Där förekom flera allvarliga missförstånd och felaktigheter som framställer personalen som slarvig, okunnig eller likgiltig.

Kommentar: Hur kan det vara en så systematisk upplevelse hos personalen av att bli missuppfattad? Den förklaring som ligger närmast till hands är att utredaren driver en egen agenda. I så fall är det givetvis mycket allvarligt.

2. Elever som intervjuades berättade att valet av frågor och sättet frågorna ställdes på gjorde att de kände sig ifrågasatta och påhoppade. I samtal med sin vårdnadshavare uttryckte en elev i åk 3 spontant att "det kändes som att de tyckte att det var dåligt att det är en kristen skola".

Kommentar: Av integritetsskäl har inte alla intervjuade barn tillfrågats om intervjuerna, så de som kommit till rektors kännedom skulle kunna vara toppen på ett isberg. Blotta tendensen att flera barn upplever sig obekväma i intervjusituationen kan anses allvarlig nog.

3. Utredaren har granskat de konfessionella inslagen vid skolan och har kommit med kritiska synpunkter på dessa. Han har exempelvis begärt att få ta del av använda andaktsböcker.

Kommentar: Det saknas mandat för Skolinspektionen att ha synpunkter på den del av utbildningen som ligger utanför undervisningen och tillhör skolans konfessionel-

la inriktning, så vad föranleder kartläggningen av dem? Nordström et al konstaterar: "Det finns inget stöd i internationell rätt för att detaljstyra konfessionella inslag vid fristående konfessionella skolor, där föräldrarna valt skola utifrån religiös och filosofisk övertygelse, en rättighet som garanteras i Europakonventionen."⁴

4. Utredaren studerade sju föreläsningss videor som rektorn (som också undervisar vid skolan i biologi och kristendom) på skola B hållit på sin fritid i den kyrka han själv är aktiv, liksom andra kyrkor han gästtalat i. Utredaren sammanfattar föredragen och samlar noteringarna i en så kallad tjänsteanteckning.⁵ Ingen referens till denna förekommer emellertid i inspektionsrapporten.

Kommentar: Denna sammanställning måste betraktas som en åsiktsregistrering av skolans rektor. Vad en lärare eller skolledare ägnar sig åt på fritiden och vilka åsikter vederbörande har i fråga om vetenskap och tro eller någonting annat är en privatsak. Att en tjänsteanteckning upprättas över detta kan tolkas som att utredaren förutsätter att rektorn inte är kapabel att skilja mellan privatliv och arbetsliv. Att ingen referens till denna tjänsteanteckning sedan förekommer i Skolinspektionens beslut är härvidlag ingen förmildrande omständighet utan förstärker i stället misstanken att utredaren inte är objektiv i sin bedömning av rektorn/lärarens tjänsteutövning.

5. Utredaren påtalade att om en elev som tror på någonting i Bibeln som "inte är vetenskapligt" (som till exempel Noa och syndafloden) så ska personalen tillrättavisa eleven genom att upplysa eleven om vad vetenskapen säger i frågan.

Kommentar: Varken kursplanen eller kommentarmaterialet till ämnet religionskunskap förordar att undervisningen ska vara kritisk till vad olika elever tror genom att påtala för dem på vilket sätt deras tro inte överensstämmer med vetenskapen. Ett sådant förhållningssätt skulle motverka ämnets syfte som är att eleverna genom undervisningen ska "få förståelse för hur människor inom olika religiösa traditioner lever med och uttrycker sin religion på olika sätt."⁶ Vidare: "Skolan ska främja förståelse för andra människor och förmåga till inlevelse. Utbildningen ska präglas av öppenhet och respekt för människors olikheter. Ingen ska i skolan utsättas för diskriminering som har samband med ... religion eller annan trosuppfattning ... Alla sådana tendenser ska aktivt motverkas."⁷ Enligt Barnkonventionen ska konventionsstaterna res-

pektera barnets rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet. Friheten att utöva sin religion eller tro får underkastas endast sådana inskränkningar som är föreskrivna i lag och som är nödvändiga för att skydda den allmänna säkerheten, rättsordningens grunder, folkhälsan, den allmänna moralen eller andra personers grundläggande fri- och rättigheter.⁸

Det råder ingen tvekan om att utredaren förordar att skolan ska kritisera barnets bibeltro. Enligt Barnkonventionen är detta emellertid endast tillåtet under förutsättningarna i förra stycket. I vilket avseende utgör ett barns tro på Adam, Eva eller Noa och syndafloden ett hot mot det som omnämns där?

SAMMANFATTNING

Skolinspektionens riktade tillsyn av skola B är därmed anmärkningsvärd i åtminstone tre avseenden:

- 1.** Den *attityd* som utredaren "läckt" i samband med sina intervjuer av elever och personal som av dessa upplevdes som orättvisa och felaktiga.
- 2.** Sitt val av *arbetsmetoder*. Både kartläggningen av innehållet i skolans konfessionella inslag och av rektorns/lärarens förhållanden på fritiden är ovidkommande för tillsynen som sådan.
- 3.** Förordandet av ett *respektlöst bemötande* (läs: kritik) av elevers religiösa övertygelse (bibeltro) i strid med Barnkonventionen och Europakonventionen.

Dessvärre är den riktade tillsynen av skola B representativ för samtliga fyra skolor som hittills blivit granskade av Skolinspektionen. Många skolor står på tur. Det krävs omedelbara åtgärder för att få ett slut på myndighetsmissbruket!

NOTER

- <https://www.skolinspektionen.se/beslut-rapporter/sok-beslut/> (kortare: bit.ly/G24408).
- Diskrimineringslagen (2008:567).
- Igr22 under rubriken Skolans värdegrund och uppdrag, underrubriken Förståelse och medmänsklighet.
- Religionsförbud i skolan? s. 34.
- Dnr: SI 2023:6491
- Från läroplanens (Igr22,) kursplan i religionskunskap
- Från läroplanens (Igr22), 1 Skolans värdegrund och uppdrag/Förståelse och medmänsklighet.
- <https://unicef.se/barnkonventionen/las-texten> (kortare: bit.ly/G24409) (14:1,3), samt artikel 9.2 i Europakonventionen, https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/Convention_SWE (kortare: bit.ly/G24427).

Läroplanens möjligheter

Av Göran Schmidt

Alla som är verksamma i skolans värld är skyldiga att följa de lagar, förordningar och regler som gäller för skolverksamheten (se artikeln på sidan 13). Att vara verksam som kristen lärare eller skollärare (i fortsättningen skriver jag av utrymmesskäl bara "lärare", men avser då all skolpersonal) i en sekulärt reglerad verksamhet är inte alltid helt enkelt eftersom styrdokumentet ibland för fram en syn på världen och samhället som i vissa avseenden krockar med den som man själv har när det gäller frågor som berör exempelvis etik, politik, filosofi och religion.

Samtidigt ligger det i en lärares professionalitet att kunna skilja mellan sina personliga åsikter och sina arbetsuppgifter. I annat fall skulle ju en vänsterpartistisk eller sverigedemokratisk SO-lärare per definition vara olämplig för sitt yrke, liksom en ateistisk eller kyrklig religionslärare.

Läraren måste också – liksom skolinspektören – vara tillräckligt sakkunnig för att kunna skilja mellan vad som är evidens och vetenskapliga fakta och vad som är filosofiskt grundade tolkningar av samma evidens och fakta. Det kanske låter självklart men kräver stundtals djupa ämneskunskaper. I skolans värld behöver man besitta både kunskaper, perspektiv och allmän klokhet.

FREEPIK

De nuvarande läroplanernas formuleringar sätter ett antal ramar för hur utbildningen och undervisningen ska bedrivas. Däribland att:

- Undervisningen ska vara saklig och allsidig.
- Undervisningen ska vara icke-konfessionell och inte förordna någon specifik åskådning.
- Utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. För konfessionella inslag i en utbildning med konfessionell inriktning får emellertid undantag göras från denna regel.¹

VETENSKAPLIG GRUND – VAD ÄR DET?

Skolinspektionen tillämpar begreppet vetenskaplighet som någon form av övergripande ideologi i bemärkelsen någonting som inte får lov att ifrågasättas. Det är i så fall synonymt med

begreppet dogm. När man från vetenskapligt håll hävdar att en viss vetenskaplig modell inte får lov att ifrågasättas bör man därför vara extra uppmärksam för att utröna om det finns någon dold agenda.

Inspektionen menar att vetenskaplig grund är liktydigt med att undervisningen är i enlighet med konsensusuppfattningen bland forskare. Detta är emellertid en felaktig tolkning av begreppet. Att utbildningen vilar på vetenskaplig grund innebär inte att endast konsensusuppfattningar får lov att presenteras. Diskussion av olika vetenskapliga teorier, inklusive dem som är föremål för vetenskaplig debatt, är tillåten om det görs på ett sätt som uppfyller kravet på vetenskaplighet. Enligt läroplanen (Lgr11, kapitel 1) ska undervisningen vara saklig och allsidig. Detta innebär att elever ska få en bred och nyanserad bild av olika perspektiv. Lärare har därmed frihet att presentera och diskutera även omstridda uppfattningar eller minoritets-

uppfattningar, förutsatt att det tydligt framgår vad som är vetenskapligt vedertaget och vad som är föremål för diskussion. Dessutom finns det i vetenskapliga sammanhang ofta debatt kring detaljer och mekanismer inom en teori, även om teorins grundprinciper accepteras allmänt. Att presentera olika perspektiv och visa att all vetenskap är provisorisk och en pågående process är en viktig del av att undervisa på vetenskaplig grund. Alternativa uppfattningar förväntas presenteras på ett sakligt och tydligt sätt, med klargörande av deras status i förhållande till den etablerade vetenskapen. Detta är en viktig del av att förbereda elever för att förstå och navigera i en komplex värld, och det är förenligt med både skollagens och läroplanernas intentioner.

TRE FRIUTRYMMEN

Skolans styrdokument erbjuder lärare ett friutrymme att förmedla en mer saklig och allsidig bild av ursprungsfrågan än den som läromedlen normalt erbjuder. Det kan ske inom åtminstone tre olika områden:

1. INOM DELAR AV UTBILDNINGEN SOM INTE UTGÖR UNDERVISNING

All undervisning i svenska skolor skall enligt skollagen ska vara icke-konfessionell, saklig och allsidig, alltså även på konfessionella skolor. Tanken med att det likväl finns någonting som heter konfessionella skolor är att det ska finnas ett utrymme inom utbildningen vid sidan av lektionstiden som medger konfessionella inslag. Dessa inslag måste emellertid vara frivilliga för eleverna, och om en elev väljer att inte närvara så är skolan skyldig att erbjuda eleven en alternativ och likvärdig aktivitet. I grundskolan förväntas skolan dessutom i förväg informera föräldrarna skriftligt om det aktuella konfessionella inslaget. Saken är med andra ord starkt reglerad, vilket naturligtvis innebär en administrativ belastning på skolan. Men det får man leva med.

Medan utbildningen har det (högst motiverade) generella kravet på sig att vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet, så finns inte samma krav på de konfessionella inslagen.

Låt oss bli konkreta: Är det tillåtet för en konfessionell skola att i ett konfessionellt inslag inom ramen för utbildningen, men utanför den schemalagda obligatoriska undervisningen, inbjuda en föreläsare från föreningen Genesis som berättar om sig själv och om varför vederbörande är kritisk till evolutionsteorin och ser skapelse och en intelligent design som ett trovärdigare alternativ? ►

FREEPIK

Styrdokumentens svar på detta är "ja" under förutsättning att vårdnadshavarna (och från mellanstadiet och uppåt även eleverna) "förvarnats" om det.

SLUTSATS

Skolan ska enligt läroplanerna "vara öppen för skilda uppfattningar och uppmuntra att sådana förs fram", och så länge det inte framförs under ordinarie lektionstid så går det inte att motivera motsatsen.

2. INOM ÄMNET RELIGIONSKUNSKAP PÅ GYMNASIET

Ur nuvarande² syftesbeskrivning för ämnet religionskunskap i gymnasiet läser vi:

"Eleverna ska ges möjlighet att diskutera hur relationen mellan religion och vetenskap kan tolkas och uppfattas, till exempel beträffande frågor om skapelse och evolution."

Området skapelse och evolution omnämns alltså specifikt i ämnesplanen. Denna bisats har tyvärr strukits i den nya version som träder i kraft 1/7 nästa år (2025).³ Första delen av meningen kvarstår däremot oförändrad.

"Frågor om religion och vetenskap i förhållande till olika sätt att förstå världen" tillhör också ämnets centrala innehåll.

Observera att läroplanen inte specificerar någon specifik norm för hur relationen mellan religion och vetenskap ska tolkas och uppfattas. Den säger rätt och slätt att eleverna ska ges möjlighet att diskutera hur relationen dem emellan *kan* tolkas och uppfattas. Det är ett obestridligt faktum att det finns evolutionskritiska vetenskapsmän som gör anspråk på att deras syn på ursprungsfrågorna är djupt förankrad i både

naturvetenskap och filosofi. Sådana personers synsätt utgör exempel på hur relationen mellan religion och vetenskap kan tolkas.⁴

Dessvärre har Skolinspektionen tagit sig friheten att skapa en norm som säger att religion och vetenskap måste behandlas som två separata områden där religion till skillnad från vetenskap saknar koppling till den materiella verkligheten. Det mandatet att begränsa lärares friutrymme har Skolinspektionen emellertid inte.

I grundskolans kursplan i religionskunskap lyser resonemang om den fundamentala ursprungsfrågan märkligt nog med sin frånvaro.⁵ Utrymmet för att likväl behandla den blir på elevernas initiativ i det centrala innehåll som formulerats som "Samtal om och reflektion över livsfrågor utifrån elevernas egna tankar".

SLUTSATS

Utifrån ämnes- och kursplanen i ämnet religionskunskap föreligger inga hinder för att presentera för eleverna hur företrädare för kreationism och Intelligent Design ser på relationen mellan religion och vetenskap: Vilka argument har man för sin kritik av evolutionsteorin? Vilka argument anser man stöder skapelse-/designidén? Att sakligt försöka besvara dessa frågor är att uppfylla det grundläggande värde som i läroplanerna formulerats som att skolan ska vara öppen för skilda uppfattningar och uppmuntra att sådana förs fram. Det bidrar till att utveckla elevernas förmåga att "skilja mellan naturvetenskapliga och andra sätt att beskriva och förklara omvärlden". Skolinspektionen menar tvärt om att det hindrar eleverna från att nå det målet, men utan att motivera varför.

3. INOM NATURVETENSKAPLIGA ÄMNEN I GRUNDSKOLA OCH GYMNASIUM

Elevernas förmåga att skilja mellan naturvetenskapliga och andra sätt att beskriva och förklara omvärlden ska inom biologiämnet möjliggöras genom att eleverna får "inblick i naturvetenskapens världsbild med evolutionsteorin som grund".

För att kunna utveckla denna förmåga måste eleven veta vad evolutionsteorin innebär och vilka vetenskapliga argument som finns till stöd för den. Men för att kunna relatera denna kunskap till andra sätt att förklara omvärlden måste eleven dessutom få kunskap om hur personer som *inte* har evolutionsteorin som grund motiverar sin syn på världen.

Skolinspektionen utgår i sina tillsynsrapporter från att de argument som bibeltroende evolutionskritiker grundar sin uppfattning på är ovetenskapliga; att kreationister och ID-anhängare enbart motiverar sin evolutionskritiska hållning med religiösa argument, typ "det står så i Bibeln". Men i verkligheten använder vi oss av samma argument som många av dagens evolutionsbiologer inom "tredje vägen" gör. Utifrån inspektionens bedömningsmall skulle sådana erkända forskare representera pseudovetenskap.⁶ Men även om det råder meningsskiljaktigheter om evolutionens mekanismer inom forskarsamfundet är det inte så dessa forskare betraktas – de är tvärt om respekterade för, eller ibland trots, sina stundtals kontroversiella modeller av alternativa evolutionsperspektiv.

Att kreationister och ID-förespråkare bedöms efter en annan måttstock har alltså ingenting med evidensen som sådan att göra – den är givetvis lika vetenskaplig oavsett vem som lägger fram den. Och om evidensen nu är vetenskaplig – vad finns det då för skäl till att den inte skulle få presenteras för elever i svensk skola? Skolinspektionens invändning mot att en biologilärare presenterar kritik mot de darwinistiska evolutionsmekanismerna är därmed grundlös.

SLUTSATS

Läroplanernas intentioner i de naturvetenskapliga ämnena är att eleverna ska kunna utveckla sin förmåga att skilja mellan naturvetenskapliga och andra sätt att beskriva och förklara omvärlden med evolutionsteorin som grund. För att uppnå detta måste eleverna både ha tillägnat sig kunskap om världen i ett evolutionsperspektiv och om världen i ett icke-evolutionsperspektiv, det vill säga ett skapelseperspektiv. Med de båda perspektiven sida vid sida kan de sedan jämföras med avseende på olika aspekter: filosofiska, kulturella, historiska, naturvetenskapliga, etiska och andra. På det sättet kan intentionen i Skolverkets kommentarmaterial till biologiämnet uppfyllas: "Genom att anlägga vetenskapshistoriska och filosofiska

aspekter på evolutionsteorin ska eleverna få inblickar i vad den har inneburit för vår kultur, världsbild och syn på naturen och naturvetenskapen."

AVSLUTANDE KOMMENTARER

Kanske undrar läsaren hur det kan finnas så här många möjligheter att presentera evolutionskritik och argument för skapelse i skolan mot bakgrund av all den kritik som skolor fått utstå. En stor del av svaret är att merparten av kritiken från myndigheterna riktas mot att eleverna fått ta del av argumenten under lektionstid (= undervisningstid) och inte under den frivilliga delen av utbildningen. Antingen har de presenterats inom ämnet biologi/NO, inom skolans val kristendom eller inom skolans val livskunskap som alla tillhör undervisningsdelen. Eftersom de bedömts som konfessionella inslag har man hävdats att detta är i strid med skollagen eftersom det i undervisningen inte får förekomma några som helst inslag av "utövande bekännelsekaraktär".⁷

Argument för kreationism eller Intelligent Design ska inte presenteras för eleverna inom ramen för biologiundervisningen under nuvarande läroplan. Det bör i stället göras inom den konfessionella delen av utbildningen (punkt 1) eller inom ämnet religionskunskap (punkt 2).

En välvilligt inställd skolinspektion hade nöjt sig med att påtala bristerna och anvisat skolorna att i stället behandla de aktuella momenten under den del av utbildningen som får lov att innehålla konfessionella som är frivilliga för eleverna att delta i. Utredarna visar att de vill gå ett steg längre i och med sina vitesförelägganden, men det saknas täckning för det i styrdokumentet.

NOTER

1. 7 b § 1 i en utbildning med konfessionell inriktning får undantag från det som anges i 5 § tredje stycket om att utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet enbart göras för konfessionella inslag.
2. Formuleringen har varit oförändrad sedan 2011: <https://www.skolverket.se/undervisning/gymnasieskolan/laroplan-program-och-amnen-i-gymnasieskolan/gymnasieprogrammen/amne?url=907561864%2Fsyllabuscw%2Fjsp%2Fsubject.htm%3FsubjectCode%3DREL%26version%3D3%26tos%3Dgy%26origin%3Dgy2025&sv.url=12.5dfee44715d35a5cdfa92a3#anchor2> (kortare: bit.ly/G24410)
3. Se: <https://www.skolverket.se/undervisning/gymnasieskolan/laroplan-program-och-amnen-i-gymnasieskolan/gymnasieprogrammen/amne?url=907561864%2Fsyllabuscw%2Fjsp%2Fsubject.htm%3FsubjectCode%3DREL%26version%3D1%26tos%3Dgy%26origin%3Dgy2025&sv.url=12.5dfee44715d35a5cdfa92a3#anchor2> (kortare: bit.ly/G24411)
4. Det är just sådana personer som föreningen Genesis företräder, vilket är ett bra argument för att låta representanter från våra led presentera vår syn på relationen mellan religion och vetenskap.
5. Man får nästan intrycket att läroplansförfattarna söker skydda eleverna från att ägna sig åt den innan evolutionsteorin blivit befäst hos dem. Varifrån-frågan är ju trots allt en av religionernas mest centrala frågor.
6. Se till exempel thethirdwayofevolution.com/people
7. Prop. 2009/10:165 s. 227.

Skolan och de mänskliga rättigheterna

Av Göran Schmidt

Av artikel 2 i Protokoll 1 till Europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna (EKMR) framgår att staten skall respektera föräldrarnas rätt att tillförsäkra sina barn en utbildning som står i överensstämmelse med deras egen religiösa och filosofiska övertygelse.

FREEPIK

EU förutsätter att den svenska staten uppfyller den artikeln genom sitt sätt att reglera skolverksamheten. Det sker bland annat genom formuleringarna i Skollagen och i de svenska läroplanerna.

I läroplanen för grundskolan (lgr 22) avsnitt 1 "Skolans värdegrund och uppdrag" läser vi ett eko av EU:s formulering:

"Skolan ska vara öppen för skilda uppfattningar och uppmuntra att de förs fram. Den ska framhålla betydelsen av personliga ställningstaganden och ge möjligheter till sådana. Undervisningen ska vara saklig och allsidig. Alla föräldrar ska med samma förtroende kunna skicka sina barn till skolan, förvissade om att barnen inte blir ensidigt påverkade till förmån för den ena eller andra åskådningen."

Det låter betryggande.

EN GLIMT AV VERKLIGHETEN

Men så har vi Skolinspektionen... Jag "råkade" härom dagen läsa ett protokoll från myndighetens så kallade "riktade tillsyn" av en grundskola i Dalarna.¹ Jag citerar:

"Skolinspektionen noterar också att det under inspektionsbesöket förekom att en personal under skoldagen men utanför undervisningstid förespråkar att det finns vetenskapligt stöd för bibliska berättelser som motsägs av vetenskapen. I detta avseende vill Skolinspektionen betona följande. Skollagens krav på att utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet är en grundläggande princip för utbildningen i svensk skola. Lärare i grundskolan ska enligt skolförfattningarna bedriva en undervisning som vilar på vetenskaplig grund. I detta ingår att bemöta uppfattningar hos elever, som står i strid med vetenskap, med vetenskapliga fakta... Elever kränks inte genom att lärare bemöter dem med vetenskapligt grundad kunskap om hur världen är beskaffad."

Antag att två kristna föräldrar bestämmer sig för att välja en kristen friskola till sina barn eftersom man vill att barnet ska styrkas i sina och familjens gemensamma kristna (bibliska) värderingar. Barnet går till skolan en helt vanlig dag och sam-

talat då med en kristen elevassistent under en lunchrast. De samtalar om sin gemensamma övertygelse om att Bibeln är ett trovärdigt historiskt dokument, precis som kristna ibland gör när man möts.

Det är då skolinspektören råkar komma förbi. Han överhör samtalet mellan eleven och elevassistenten. Han går hem och funderar och skriver. Rektorn ställs till svars. Skolan åläggs vid vite att snarast redovisa åtgärder för att sådant aldrig mer ska upprepas.

Men sakta i backarna. Här är det någonting som inte stämmer. Läste vi inte i inledningen från den av EU antagna konventionen om mänskliga rättigheter att staten skall respektera föräldrarnas rätt att tillförsäkra sina barn en utbildning som står i överensstämmelse med deras egen religiösa och filosofiska övertygelse?

Jo, och likväl kan ett vänligt samtal om Bibelns trovärdighet under en rast i en svensk skola bidra till att en svensk myndighetstjänsteman tilldelar skolan en allvarlig kritik med hänvisning till att det inträffade är i strid med svensk skollagstiftning.

Vi kan tänka oss hur ett fiktivt samtal skulle kunna låta om barnets föräldrar skulle höra av sig till Skolinspektionens utredare och förklara att de känner sig djupt kränkta av det som inträffat:

"Nej då bästa föräldrar, inte kränker vi vare sig er eller ert barn bara för att vi ålägger lärarna att upplysa det om att den religiösa övertygelse som det och ni har i er familj är i grunden helt felaktig och saknar all kontakt med verkligheten. Det är helt enkelt vår plikt att skydda ert barn från den sortens ovetenskapliga indoktrinering!"

AVVÄGNING

Den skolorättliga grunden för inspektörens kritik av skolan är att "incidenten" på rasten kan betraktas som ett konfessionellt inslag. Eftersom varken föräldrarna eller eleven förvarnades om den så var den inte i linje med regelverket.

Men denna olägenhet måste vägas mot den kränkning (läs: övergrepp) som det skulle innebära om skolans personal hade agerat i enlighet med vad skolinspektören förespråkar, det vill säga göra våld på elevens övertygelse om att Bibeln är trovärdig genom att överösa den med argument utifrån en strängt sekulär syn på världen.

När de här två perspektiven ska vägas mot varandra måste vi ha såväl de av EU antagna mänskliga rättigheterna som läroplanens värdegrund och uppdrag som bakgrund eftersom dessa är överordnade skolans kurs- och ämnesplaner.

ÅSKÅDNING - VAD ÄR DET?

När Wikipedia behandlar begreppet åskådningar görs det i form av världsåskådningar och livsåskådningar. En **världsåskådning** är "en uppfattning om världen, kosmos och det mänskliga livet som inbegriper vetenskapliga och filosofiska påståenden om verkligheten, där värderande element av religiös eller ideologisk karaktär spelar in". En **livsåskådning** definieras som "en människas eller organisations övertygelse eller föreställning om hur människan eller samhället är eller bör sträva efter att vara, en etik. Övertygelsen kan vara politisk, religiös eller ideologisk."

En biblisk, kristen syn på tillvaron innefattar både en världsåskådning och en livsåskådning med Gud och Kristus i centrum. Även om kristna ser olika på ursprungsfrågan så är kristna eniga om att Bibeln är långt mer än enbart myter och poesi. Lite förenklat kan man säga att om skollagen och läroplanerna är skolans styrdokument, så är Bibeln de kristnas styrdokument.

En sekulär syn på tillvaron utgår från naturalismens eller naturvetenskapens världsbild där evolutionsteorin i sin bredaste bemärkelse tillsammans med svindlande tidsrymder utgör grundförutsättningar medan gudomligheter och andra övernaturligheter, i den mån de existerar, anses ligga utanför den verklighet som kan nås via vetenskapen. Den sekulära synen uppfyller alla de kriterier som krävs för en världsåskådning och påverkar i varierande grad även den sekulära människans livsåskådning.

Eftersom läroplanen tydligt uttrycker att syftet med biologiämnet är att "eleverna ska få inblick i naturvetenskapens världsbild med evolutionsteorin som grund" kan det inte råda någon tvekan om att undervisningen i biologi förmedlar en åskådning som i många avseenden står i tydlig kontrast till den hos en bibeltroende kristen (eller för den delen muslim eller annan religionsutövare).

I relation till de båda citaten i artikelns inledning finns det därför anledning att konstatera att det finns en åskådningsskonflikt inbyggd i skolans regelverk. Mot bakgrund av den torde det vara uppenbart att det måste vägas avsevärt tyngre att skolans personal värnar om elevens religiösa integritet än att aktivt påtvinga eleven en sekulär åskådning som både barnet och dess föräldrar troligtvis skulle uppleva som integritetskränkande.

HUR HAR VI HAMNAT HÄR?

I praktiken är det alltså här vi befinner oss i Sverige 2024. Hur är det möjligt? Jag ser två tänkbara förklaringar:

1. Skollagen och läroplanerna har efter ett antal revideringar fått sådana formuleringar att resultat som det ovan beskrivna är i linje med dokumentens andemening.
2. Skolinspektionens utredare har tagit sig friheten att tolka styrdokumentet på ett sätt som avviker från deras andemening vilket i sin tur lett till resultat som detta.

Som förhoppningsvis framgår av det ovan sagda tror jag att det ligger sanning i båda. Jag tror inte att regeringen fullt ut uppmärksammat den åskådningsmässiga sekulära likriktning som läroplanerna numera kommit att uttrycka. Och Skolinspektionen har blivit övernitisk i fråga om att eleverna på konfessionella kristna skolor inte ska påverkas till förmån för kristen tro, vilket är själva anledningen till att de och deras föräldrar valt skolan i första rummet. Det var nog inte riktigt så det var tänkt.

SLUTSATSER OCH EN VÄG FRAMÅT

Det svenska regelverket för skolan och den myndighet som har till uppgift att tillse att det efterlevs förnekar i praktiken föräldrarnas rätt att tillförsäkra sina barn en utbildning som står i överensstämmelse med deras egen religiösa och filosofiska övertygelse så som det uttrycks i den Europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna och i de svenska läroplanerna.

Jag är personligen övertygad om att åtminstone nuvarande regering har anledning att känna sig obekväm med att dagens styrdokument för skolan formulerats på ett sätt som gör att resultatet – oavsett om det övertolkats av Skolinspektionen eller inte – kan gå så stick i stäv med FN:s och EU:s konvention om de mänskliga rättigheterna. ***Det krävs därför snarast en översyn av skollagen och läroplanerna som eliminerar grunden för det här slaget av myndighetsutövning!***

Det här betyder absolut inte att skolan ska avstå från läroplanens uppdrag att förmedla naturvetenskapens världsbild. Men det måste ske på ett sätt som är fritt från godtyckliga vetenskapsdefinitioner och i en förtroendefull atmosfär där man inte är rädd för att dela varandras perspektiv på verkligheten och där både lärare och skolinspektörer är kompetenta nog att skilja fakta från filosofi.

För det var så det var tänkt.

NOT

1. Personalen på skolan vill inte att jag publicerar skolans namn. Jag tror att det dessvärre är symptomatiskt för den rädsla och osäkerhet som präglar situationen på våra konfessionella skolor idag.

Post scriptum

Vi på redaktionen bestämde oss för att ställa ett antal frågor till den utredare¹ som haft huvudansvaret för utredningarna på Ekebyholmsskolan, den anonyma skolan i norr och Friskolan Mosaik i Falun. Frågorna rörde genomförandet av de tre riktade inspektionerna.

Frågorna behandlade den kritik av inspektionerna som vi redogör för i det här numret. Vi kontaktade honom via telefon men han var inte anträffbar. Vi blev i stället anvisade till att kontakta honom via e-post. Vi gjorde så 2024-10-03. Han svarade oss inte personligen utan vidarebefordrade mejlet till myndighetens pressansvariga.

Svaret från Skolinspektionen 2024-10-07 löd:

”Skolinspektionen utgår alltid från skollagens krav när vi utreder och fattar beslut. Vi gör inga egna tolkningar och använder inga egna tyckanden. Skollagens krav är att undervisningen alltid ska utgå från vetenskaplig grund och i enlighet med läroplanen. Dessutom är skollagen tydlig vad som gäller för konfessionella inslag i utbildningen. Utifrån detta fattar vi våra beslut. Vi har inget mer att tillägga. Motiveringen till våra beslut hittar du i besluten.”

Svaret illustrerar den attityd som präglar kontakten med såväl Skolinspektionen som Skolverket. Det förklarar den maktlöshet och känsla av rättslöshet som huvudmännen och personalen på skolorna upplever när de vill framföra sina synpunkter.

De tolv frågorna till den aktuella utredaren och den följande mejlväxlingen med Skolinspektionens pressansvariga som utredaren delegerat ärendet till finns att läsa på vår webbplats Genesis.nu (sök på bit.ly/G24428).

NOT

1. Jag har valt att inte publicera utredarens namn, vilket egentligen vore okontroversiellt eftersom det finns fullt tillgängligt i tillsynsrapporterna på myndighetens hemsida.

Hur hamnade vi här?

Av Jörgen Vikström

"Att Sverige i dag är ett långt mer sekulariserat land än tidigare är otvetydigt. Den stora frågan är: Hur hamnade vi här?" – så skriver Per Ewert i boken *Landet som glömde Gud* (2023). Samma fråga har vi anledning att ställa oss i det här numret av Genesis där vi belyser evolutionsteorins maktposition i svensk skola. Hur kan det komma sig att de lärare som undervisar på grundskole- och gymnasienivå i dag inte får redovisa kritik mot evolutionsteorin med mindre än att skolan riskerar böter på sexsiffriga belopp?

Med stöd av Per Ewerts bok ska vi i den här artikeln kasta ett förklarande ljus över den politiska strategi som har lett fram till vår nuvarande belägenhet och därigenom också antyda hur situationen kan förändras. Vi inleder artikeln med att ge ett fågelperspektiv på sekulariseringen av Sverige och svensk skola.

EVOLUTIONSTEORINS ETABLERING I SVENSK GRUNDSKOLA

Darwin presenterade sin version av utvecklingsläran år 1859. Det skulle dröja ett par decennier in på 1900-talet innan den med viss försiktighet började undervisas i svenska skolor, men framåt 1960-talet var evolutionsteorin etablerad i såväl grundskolan som på gymnasiet och därefter har den stått helt ohotad.¹

Att 1960-talet blev decenniet då evolutionsteorin fick sitt definitiva genombrott i svensk skola hänger samman med den stora skolreform som genomfördes då. År 1962 ersattes folkskolan av enhetsskolan, senare kallad grundskolan, och läroverket ersattes av gymnasiet. Parallellt med den reformen skrevs nya läroplaner som var starkt påverkade av den sekularisering som hade börjat accelerera allt snabbare i Sverige under 1900-talets gång.

Sekulariseringen av den svenska skolan var epokgörande. När folkskolan infördes år 1842 hade kyrkan sört för den svenska skolundervisningen av allmogen i över 250 år och även efter införandet av folkskolan spelade kyrkan en central roll i undervisningen.² Exempelvis var kyrkoherden självskriven ordförande i skolstyrelsen fram till 1930 och hade ansvar för att övervaka att undervisningen var i linje med kristna värderingar och statens utbildningsmål. Vi kan säga att kyrkoherden var den tidens motsvarighet till det vi idag kallar Skolinspektionen.

Men så kom sekulariseringen av skolan under 1960-talet. Det var då kristendomsämnet förvandlades till objektiv religionsvetenskap och morgonandakterna togs bort, och så bereddes vägen för evolutionsteorins hegemoni i svensk skola. Den kom på köpet när Sverige gick från att vara ett kristet land med en närmare 1000 år gammal historia till att inom loppet av ett par decennier bli ett sekulariserat och ateistiskt land. Då inställer sig frågan: vilka faktorer drev på den utvecklingen?

SEKULARISERING OCH AKTIVISM

När Per Ewert diskuterar den saken i *Landet som glömde Gud* tar han avstamp i den så kallade sekulariseringshypotesen som säger att sekularisering följer automatiskt av att ett samhäl- ►

MEYERE DE, JAN STOCKHOLMS STADSMUSEUM / WIKIMEDIA

Alva Myrdal och Stellan Arvidson

le moderniseras. I takt med ökad samhällelig välfärd minskar folkets behov av religion menar man.

Ewert menar dock, med stöd av ett flertal forskare, att sekularisering snarare beror på att det religiösa utbudet förändras. Sekulariseringsprocesser uppstår enligt Ewert när grupper med en sekulär världsåskådning får politiskt inflytande och kan påverka samhället; ibland genom "våldsam tvång".³ Dessa grupper döljer samtidigt att processen har drivits fram av effektiv propaganda. Det gör de genom att beskriva utvecklingen i termer av att sekulariseringen är en "naturlig" följd av att folket har blivit "modernt" och "upplyst" av den rationella vetenskapen.

Vi kan således säga att Ewert följer en linje i modern religionssociologi som avfärdar tanken att sekularisering verkar som en obevklig naturlag. Istället ser Ewert sekularisering som en effekt av att individer och grupper bygger upp starka nätverk, vilket vi kan kalla för en aktivistisk förståelse av sekulariseringen. Följaktligen ställer sig Ewert i sin bok frågan: vilka aktivister bidrog till att importera och implementera sekularism i Sverige?

På den frågan kan många svar ges eftersom många aktörer har varit verksamma i processen. Ewert snävar in svarsalternativen genom att fokusera på det politiska parti som hade makten i Sverige under 44 sammanhängande år, från 1932 till 1976, då sekulariseringen i vårt land fick sitt genombrott, dvs. Socialdemokraterna. Rimligen måste svaret på frågan "vilka aktörer?" framkomma genom en undersök-

ning av detta inflytelserika parti resonerar Ewert. Han schematiserar socialdemokraternas sammanhängande tid vid makten genom att urskilja två faser i den:

- Fram till 1960-talet låg enligt Ewert Socialdemokraternas tyngdpunkt vid en strävan mot sekularisering av samhället med särskilt fokus på att politisera Svenska kyrkan.
- Från och med 1960-talet inträdde enligt Ewert socialdemokratin i en ny fas som innebar att den å ena sidan vidhöll sin tidigare sekularism (och i vissa avseenden inskräpte den), samtidigt som tyngdpunkten försköts till att betona vikten av varje individs frihet att forma sitt eget liv utan att vara påverkad av auktoriteter av något slag, vare sig från kyrka, skola eller föräldrar – det kallar Ewert för autonomi.

Så växte under socialdemokraternas långa regeringstid den *sekulärindividualism* fram som enligt Ewert idag utgör en fundamental ideologisk komponent i svensk politik överlag och inte minst i svensk skolundervisning. De aktivister som han menar bidrog extra starkt till att svensk politik gjorde den vändningen är huvudsakligen fyra till antalet: under första fasen såg Arthur Engberg och Harald Hallén till att lägga Svenska kyrkan under politiskt välde, och under andra fasen såg Alva Myrdal och Stellan Arvidson till att sekularisera den svenska skolan med autonomitänkandet som ledstjärna.

Ewerts redogörelse för dessa personernas inflytande är övertygande. Han visar att idéer inte svävar i luften som

en diffus dimma utan drivs av individer som uthålligt omsätter idéerna i praktisk politisk handling. I den här artikeln ska vi dock inte gå närmare in på det historiska skeendet såsom Ewert beskriver det; det kan den intresserade läsaren själv sätta sig in i genom att läsa hans bok.

NATURALISM OCH PROPAGANDA

Istället ska vi konstatera att det förtjänstfulla med Ewerts analys är att den indirekt visar på en strategi som det är viktigt att ha i åminnelse när man förhåller sig till den upphöjda ställning som evolutionsteorin idag åtnjuter i den svenska skolan. Strategin består i att säga en sak på en retorisk nivå men göra en annan sak i verkligheten. Låt oss mejsla ut den strategin för att därigenom synliggöra vad som krävs för att låsa upp det som Mats Molén har kallat för evolutionslåset.⁴

På den retoriska nivån får vi intrycket att det väsentliga från och med genombrottet för autonomitänkandet på 1960-talet var att låta eleverna bilda sig en egen uppfattning om sin omvärld. Lärarna skulle i möjligaste mån undvika att styra eleverna; de senare skulle istället tillåtas att söka kunskap utifrån sina egna intressen och drömmar och därigenom ges möjlighet att förverkliga sig själva.

1960-talets framväxande autonomiideal byggde samtidigt på sekulariseringshypotesens asymmetriska syn på förhållandet mellan en kristen och en naturalistisk-sekulär världsåskådning. Grundtanken i den asymmetrin är att religiösa övertygelser upprätthålls enbart genom propaganda medan däremot en naturalistisk-sekulär världsbild kommer att inställa sig automatiskt hos alla som tillåts att tänka själva och som är vägleda endast av den rationella vetenskapen, befriade från kyrkans tvång. Med andra ord: den djupare avsikten med det autonoma idealet var inte att eleverna skulle leta sig fram till vilken världsbild som helst, exempelvis den kristna. Även om man på retorisk nivå uppmanade dem att tänka fritt så var likväl tanken, och det tysta antagandet, att de skulle bli vetenskapliga i bemärkelsen tro på evolutionen så fort de gavs möjlighet att undersöka saken objektivt, utan påverkan från religionen.

Denna asymmetriska grundtanke ledde till att politikerna i praktiken gjorde tvärt emot vad de sa sig vilja göra i retoriken. De tillät nämligen inte den kristna skapelsetron att undervisas i svenska skolor utan släppte enbart fram evolutionsteorin. Elever i dagens svenska skola börjar därför inte tro på evolutionsteorin, i den mån de nu gör det, på grund av deras eget fria tänkande utan på grund av en medveten politisk styrning som konsekvent matar dem med naturalistisk-atteistisk propaganda och undanhåller dem alternativ.

Vad innebär det, om man vänder sig från att ställa frå-

gan "Hur hamnade vi här?" till att istället fråga: "Hur kommer vi ut ur den här situationen?" Ja, om aktivistiska krafter en gång drev på sekulariseringen av Sverige så kommer det att krävas aktiva krafttag för att ta sig ur den. Hans Gabre skriver i artikeln "Kristen skola?" (2017):

"De senaste 50 åren har Sverige varit i krig – ett ideologiskt krig. Målet för detta anfallskrig har varit (...) skolans innehåll och kyrkans inflytande. Kampen är inte slut.

Utifrån kristet perspektiv har det varit en negativ utveckling *men den går att vända*."⁵

Kursiveringen i slutet av citatet är den här artikelförfattarens tillägg. Det förtjänar att mycket starkt understrykas att utvecklingen verkligen går att vända. Men vad måste i så fall göras?

KONSTRUKTIV KONKLUSION

Det kan finnas många svar på den frågan. Den här artikeln har syftat till att visa att ett av svaren är av vetenskapsfilosofisk karaktär. Det vi har sett ovan är att evolutionsteorin har uppnått sin oantastliga status, inte genom att den nödvändigtvis är mer vetenskaplig eller mer rationell än skapelsetron, och inte heller genom att elever har getts frihet att själva bilda sig en egen uppfattning på det här området, utan istället har evolutionsteorin etablerat sin hegemoni genom att framställas som det enda svaret på olika ursprungsfrågor som är grundat på en vetenskaplig världsbild – dvs. naturalismen. Eleverna har aldrig fått höra talas om något alternativ till den naturalistiska evolutionsteorin eftersom dess konkurrent – skapelsetron – bygger på en kristen världsbild som i svensk skola har förmodats vara ovetenskaplig. Men hur "vetenskaplig" är egentligen naturalismen? Och hur "ovetenskaplig" är den teistiska kreationismen? I de två artiklar som följer direkt efter denna ska vi belysa de frågorna. Längre fram i tidningen ska vi återvända till frågan om vad som kan göras för att rucka på evolutionsteorins maktposition i den svenska skolan.

NOTER

1. Se Johanna Sundqvists uppsats "Evolutionens roll i svenska biologiläroböcker" (2014) som analyserar läroplaner och läromedel i svensk skola (folkskola/grundskola och läroverk/gymnasium) vad gäller undervisningen om utvecklingsläran.
2. Angående kyrkans ansvar för skolundervisningen i Sverige, se Kjell O Lejons bok *Sveriges kristna arv* (2023).
3. Per Ewert, *Landet som glömde Gud: Hur Sverige under 1900-talet formades till världens mest sekulärindividualistiska land* (2023), Artos & Norma Bokförlag, s. 32. De citerade orden har Ewert hämtat från José Casanovas bok *Public Relations in the Modern World* (1994), s. 214.
4. Se Mats Moléns bok *Evolutionslåset: Hur västvärlden kan öppnas för evangelium* (2004). Haninge, XP Media.
5. Hans Gabre, "Kristen skola?", i *Teologi och ledarskap* 1, 2017, s. 5.

Naturalism eller teism – vilken världsbild är mest vetenskaplig?

Av Jörgen Vikström

Att evolutionsteorin undervisas i svenska skolor beror på att den förmodas vara vetenskaplig. Att evolutionsteorin betraktas som vetenskaplig beror på att den i svensk skolpolitik förmodas vara byggd på en vetenskaplig världsbild. Denna vetenskapliga världsbild kallas för naturalism – vi kunde också ha sagt materialism, ateism, sekularism eller scientism, det är till stor del överlappande begrepp.

Den kristna skapelsetron betraktas däremot inte som vetenskaplig av skolans lagstiftare. Kreationism bygger nämligen på en teistisk världsbild och i den ingår hänvisningar till Gud, vilket i svensk skollag faller under kategorin religion. Således får man inte undervisa kreationism i ämnet biologi i svenska skolor, för biologiämnet (liksom hela den svenska skolan) ska vara byggt på vetenskapen.

Så resonerar man i svenska läroplaner (se sidan 14) och det är inte utan att man kan ha viss förståelse för det synsättet. Sverige påverkades under 1900-talet starkt av den sekulariseringsprocess som har pågått i hela västvärlden under ett par sekler och i den sekulariseringsvågen har det tagits för givet att naturalism är den enda vetenskapliga världsbilden. Alltså har svenska skolpolitiker anammat det perspektivet, det är inte så konstigt.

I den här artikeln, liksom i den nästföljande, ska vi dock ta oss friheten att reflektera över frågan: Hur är det med naturalismens förmodade vetenskaplighet – egentligen? Och hur är det med teismens förmodade ovetenskaplighet – egentligen? Är det verkligen så enkelt som att endast naturalismen är vetenskaplig och att teismen definitivt är ovetenskaplig – eller är saken mer komplicerad än så? Vi ska belysa den frågan i två steg. I den här artikeln ska vi tala om naturalism och teism i *metafysisk* mening, dvs. naturalism och teism som *världsåskådningar* (världsbilder, trosuppfattningar, etc); i nästa artikel ska vi tala om *metodologisk* naturalism.

FREEPIK

TEISMEN – DEN MODERNA NATURVETENSKAPENS KATALYSATOR

Vi vill börja med att nämna att naturalism i den ateistiska form som vi känner den idag inte existerade när den moderna vetenskapen började ta form på 1500- och 1600-talet. Isaac Newton är ett talande exempel på det. Han bidrog starkt till att utveckla och befästa en mekanistisk syn på vårt universum vilket kan ses som ett uttryck för en slags naturalism, men hans naturalism var inte synonym med den materialistiska världsbild som den moderna vetenskapliga naturalismen utgör. Naturalism i den radikalt materialistiska och ateistiska bemärkelsen började nämligen utvecklas först från och med andra halvan av 1700- och vidare under 1800-talet. För Newton var det istället självklart att Gud existerar och har skapat den ordning som vårt universum utgör. John Whitcomb och Henry Morris har formulerat det så här i sitt klassiska verk *The Genesis Flood* (1961):

”Alltsedan den darwinistiska synen på evolutionen uppstod och blev allmänt accepterad har en renodlat naturalistisk (...) attityd gentemot den fysiska och organiska världen, inklusive människan, blivit en intellektuell självklarhet. (...) Det synsättet karaktäriserade dock inte i ett tidigare skede alla stora vetenskapsmän. En sådan gigant som sir Isaac Newton såg ingen motsättning mellan en vetenskaplig kosmologi och att vidhålla stor vördnad för de läror och seder som kännetecknar den traditionella kristna läran.”¹

Teism var således inte en antites till vetenskapen på Newtons tid, i bemärkelsen att den stod i motsättning till att bedriva vetenskap och göra vetenskapliga framsteg. Faktiskt kan man hävda att det var precis tvärtom – teismen fungerade i själva verket som den moderna naturvetenskapens katalysator. Flera vetenskapshistoriker har påpekat att det var Bibeln och dess teistiska världsbild som försåg Newton och hans kollegor med ett ramverk av idéer som sporrade dem att inleda sitt naturvetenskapliga projekt – ett exempel är att världen enligt Bibeln är skapad på ett ordnat sätt som gör den vetenskapligt förutsägbart, dvs. lagbunden. Evolutionsantropologen och vetenskaps-skribenten Loren Eiseley har uttryckt det så här:

”Den experimentella vetenskapen... började göra sina upptäckter och använda sina metoder i tron... att den hade att göra med ett rationellt universum, kontrollerat av en skapare som inte handlade utifrån infall eller manipulera-de de krafter som han hade satt i rörelse... Det är verkligen en av historiens märkligaste paradoxer att vetenskapen... har en trosuppfattning att tacka för sin existens, nämligen att universum kan tolkas rationellt och att vetenskapen idag stöds av det antagandet.”²

Sett mot bakgrund av det här citatet kan man fråga sig om det inte kunde vara motiverat att kalla teismen för *vetenskaplig* teism? Vi talar ju om en världsåskådning som initierade den moderna naturvetenskapen och vars grundläggande läror än idag fungerar som ett stöd för vetenskapen – kan man tänka sig en mer vetenskapsfrämjande världsbild än så? ►

FREEPIK

TEISMEN HAR BÄTTRE FÖRKLARINGSKRAFT

Lägg till detta att teismen har en bredare repertoar av förklarande resurser än naturalismen när det kommer till ursprungsfrågor. Ta exempelvis frågan om hur liv kan ha uppstått. Stephen Meyer, en kreationistisk vetenskapsfilosof, menar att livets minsta byggsten, cellen, svårligen – eller rent av omöjligt – kan ha uppstått genom en kombination av slump och naturlagar som naturalismen hävdar. Det har dels att göra med att det statistiskt sett är närmast uteslutande osannolikt att det som i darwinismen kallas för en "urcell" skulle kunna uppstå slumpvis – enligt en beräkning av Fred Hoyle skulle det kunna ske en gång på 10^{40000} år.³ Än värre för evolutionsteorins vidkommande: i den förmodade "ursoppa" där livet enligt evolutionister har uppstått måste det ha funnits en komponent som enligt Meyer rätt och slätt hade omöjliggjort uppkomsten av "urcellen" – nämligen syre. Redan vid låga halter skulle syret "avbryta" tillkomsten av kemiska ämnen som kan bygga upp biologiska molekyler.⁴ Meyer använder följande liknelse för att beskriva det hopplösa försöket att på naturalistisk väg förklara livets uppkomst:

"Tänk dig ett kasino där ägaren uppfinner ett spel där det gäller att få 777 'sjuor'⁵ i rad genom att kasta två tärningar. Han ber matematikerna beräkna sannolikheten för vinst. Den är naturligtvis oändligt liten. Men nu ger han dem ytterligare en information: tärningarna ska tillverkas av vit choklad med prickarna av mörk choklad, och chokladen kommer att smälta av den starka belysningen över spelbordet och värmen från spelarnas händer. Vilka är nu oddsen för att få 777 sjuor i rad? (...) De är faktiskt inte bara så gott som noll, under dessa nedbrytande omständigheter är de noll."⁶

Om man ska förklara livets uppkomst framstår det således som mer rationellt – och i den meningen mer vetenskapligt – att hänvisa till en skapande intelligens än att satsa på en naturalistisk förklaring. Den vetenskapliga naturalismen har i den här frågan "tömt ut sina empiriska resurser"⁷ som matematikern och filosofen William Dembski har uttryckt saken.

SAMMANFATTNING

Sammanfattningsvis har kristendomens världsbild av vetenskapshistoriker beskrivits som en förutsättning för framväxten av modern naturvetenskap och den erbjuder dessutom enligt vetenskapsfilosofen Stephen Meyer bättre möjligheter än naturalismen när det gäller att besvara frågan om livets uppkomst. Så långt skulle man kunna tycka att den kristna teismen kvalificerar sig som vetenskaplig i minst lika hög grad som naturalismen – kanske har den till och med en fotbredsledning? Dock finns ännu ett hinder för teismen i form av annan typ av naturalism som vi nämnde ovan – den metodologiska naturalismen. Vad som menas med det begreppet och i vad mån den metodologiska naturalismen omöjliggör kreationistisk forskning, det ska vi titta närmare på i nästa artikel.

NOTER

1. John Whitcomb och Henry Morris, *The Genesis Flood* (2011/1961), Phillipsburg, New Jersey: P&R Publishing, s. 329.
2. Loren Eiseley, *Darwin's Century: Evolution and the Men who Discovered It*, New York: Doubleday, Anchor, 1961.
3. William Dembski, "The Incompleteness of Scientific Naturalism", i *Darwinism: Science or Philosophy?* (1994), Jon Buell et al (red), Richardson, Texas: Foundation for thought and ethics, s. 91.
4. Meyer nämner syre på sidan 209 i *Signaturen i cellen* (2022/2009). Han hade också kunnat nämna vattnets förödande inverkan; se Alex Williams i "What life isn't" i *Journal of Creation* 29(1), 2015, s. 108-115.
5. Att slå en "sju" med två tärningar innebär att tärningarna tillsammans ger summan sju (till exempel om man slår en tvåa och en femma). Sannolikheten att lyckas slå 777 "sjuor" i rad är 1 på $6^{777} = 1.08 \times 10^{-610}$. I praktiken en obefintlig sannolikhet.
6. Stephen Meyer, *Signaturen i cellen: Om DNA och Intelligent Design* (utgiven 2022 i svensk översättning av Björn Nissen; utgiven 2009 i engelsk originalutgåva), Timoteus förlag, s 210 (min kursivering av "är").
7. Dembski, a.a., s. 80.

Det gyllene undantaget – från metodologisk till pragmatisk naturalism

Av Jörgen Vikström

I den föregående artikeln talade vi om naturalism i bemärkelsen en världsåskådning, så kallad metafysisk naturalism. Här ska vi istället tala om metodologisk naturalism. Den metodologiska naturalismen kan kortfattat beskrivas som en spelregel för att bedriva naturvetenskap. Den kan summeras så här: "Oavsett personliga preferenser i världsbuildsfrågor så får en naturvetenskaplig forskare inte ge något annat än naturalistiska förklaringar till olika fenomen i naturen, för det är en regel som definierar naturvetenskap."

Många naturvetare och filosofer ställer sig bakom den regeln och menar att den måste tillämpas utan undantag, annars är det inte längre frågan om naturvetenskap. Kreationister menar dock att det förhåller sig precis tvärtom – endast om man tillåter sig att göra undantag från den metodologiska naturalismen kan man leva upp till kravet på vetenskaplighet. I den här texten ska vi förklara hur båda parter tänker. Vi ska också hävda att argumenten väger över till kreationisternas fördel.

PRAGMATISK NATURALISM

Att metodologisk naturalism är en god tumregel för att bedriva naturvetenskap är det knappast någon kreationist som har in-

vändningar mot. Varför inte? Bland annat därför att metoden har vuxit fram i en kristen och kreationistisk kontext. Den moderna naturvetenskapens grundare som var verksamma på 1500- och 1600-talet – exempelvis Newton och Kepler – var fast förvissade om att Gud har skapat himmel och jord på ett välordnat och för människan utforskningsbart sätt; därför ville dessa namnkunniga kreationister ta reda på genom vilka lagar Gud styr världen. Vår tids kreationistiska forskare tänker på samma sätt. Det är den naturligaste sak i världen för dem att primärt söka efter naturliga orsaker till de olika fenomen som naturvetenskapen undersöker. "Den metoden", skriver idéhistorikern Per Landgren, "är lika självklar för en forskare som att bonden räknar in och mjölkar sina kor, oavsett om han är kristen eller ateist."¹

Men ingen regel utan undantag brukar man säga. Kreationismens grundidé är att det finns naturvetenskapliga frågeställningar där naturalistiska förklaringar inte räcker till för att ge nöjaktiga svar. Det gäller exempelvis frågan om universums uppkomst, livets uppkomst och uppkomsten av skilda slag av djur och växter. Kreationister menar att det inte finns några kända naturlagar som kan förklara de sakerna; inte heller finns det några utsikter att upptäcka sådana lagar. Därför bör man enligt ett kreationistiskt synsätt tillåta sig att i de fallen formulera hypotesen om planlagd design.

Pragmatisk naturalism är ett begrepp som har använts av kreationister för att beskriva den hållningen.² Med "pragmatisk" menas här att man tillåter sig att göra avsteg från den övergripande principen om metodologisk naturalism när situationen så kräver. I den här artikeln ska vi lyfta fram tre argument som stöder uppfattningen att pragmatisk naturalism är att föredra framför den renodlat metodologiska naturalismen. ►

ARGUMENT 1: VETENSKAPENS SYFTE

Det första argumentet för pragmatisk naturalism har att göra med vetenskapens syfte. Vari består det syftet? Intuitivt uppfattar vi att det är att söka sanningen om världen. Det är inte helt invändningsfritt att definiera vetenskapens syfte på det sättet, men det finns goda skäl till det (skäl som vi tar upp i nästa artikel) och därför ska vi här utgå från att sanningssökande är ett av vetenskapens väsentliga syften. Då måste vi samtidigt konstatera att den metodologiska naturalismen blir problematisk. Det kan nämligen framstå som kontraproduktivt att naturvetenskapen håller sig med en regel, dvs. metodologisk naturalism, som på förhand utesluter en viss typ av förklaringar som skulle kunna vara värdefulla i sökandet efter sanning. Fysikern (och ateisten) Sean Carroll har uttryckt det problemet på följande sätt:

”Vetenskapen bör vara inriktad på att ta reda på sanningen, oavsett vilken typ av sanning det kan vara frågan om – naturlig, övernaturlig eller något annat. Metodologisk naturalism medför, även om den tillämpas med de bästa intentioner, att man förhastat föregriper svaret på en forskningsfråga. Det är det största misstaget vi kan begå om vårt är mål att finna sanningen.”³

Stephen Meyer och Paul Nelson, två kända företrädare för Intelligent design-rörelsen i USA, har i artikeln ”Should Theistic Evolution Depend on Methodological Naturalism?” (2017) uttryckt samma grundtanke som Carroll genom att formulera sig så här:

”[D]et tycks stå i motsättning till vetenskapens sanningssökande uppgift att exkludera design-hypotesen utan att ta i beaktande all evidens, inklusive den senaste evidensen, som kan stödja den.”⁴

Vetenskapen motverkar alltså sitt eget syfte genom att hålla sig med den metodregel som kallas metodologisk naturalism enligt Carroll, Meyer och Nelson. Vad gör man åt det?

Man reviderar de vetenskapliga spelreglerna – det är tesen i Meyers och Nelsons artikel. De motiverar sitt förslag genom att jämföra med hur man gjorde en regeländring i basket i slutet av 1970-talet. Från och med då kunde man få tre poäng om man lyckades sätta bollen från 6,75 meters håll (tidigare fick man aldrig mer än två poäng). Den regeln införde man för att göra spelet mer intressant, och forskningen i ursprungsfrågor är enligt Meyer och Nelson i desperat behov av en liknande åtgärd. De skriver i artikelns inledning:

"I den historiska biologin – dvs. den vetenskap där man ägnar sig att förklara hur livet uppstod – borde man sedan länge ha övervägt en regeländring. Mer än 150 år efter publikationen av *Om arternas uppkomst* har evolutionsteorin stagnerat. (...) Vare sig den etablerade darwinistiska varianten av utvecklingsläran eller någon annan materialistisk teori om evolution (...) kan förklara uppkomsten av nya biologiska typer av djur och växter. Ändå var det just det som var evolutionsteorins centrala uppgift."⁵

I textens avslutning återkommer Meyer och Nelson till sin sportjämförelse:

"Det är hög tid att börja överväga alternativa typer av kausala förklaringar för livets uppkomst och utveckling – exempelvis intelligent design och den explanatoriska kraft som finns där. Ja, varför inte? Basket blir *bättre* när det finns en möjlighet att göra tre poäng med ett skott! Roligare att spela, roligare att titta på."⁶

Ett första beaktansvärt argument för pragmatisk naturalism är således att det främjar det vetenskapliga "spelets" själva idé – det vill säga att söka sanning.

ARGUMENT 2: VETENSKAPENS KRITERIER

Här inställer sig dock en möjlig invändning från evolutionistiskt håll. Även om den pragmatiska naturalismen bidrar till att i en viss bemärkelse främja vetenskapens syfte så riskerar den, menar kritikerna, att motverka vetenskapens syfte i en annan bemärkelse. Varför? Därför att vetenskapen har gränser. I den så kallade demarkationsdebatten som utspelade sig i vetenskapsfilosofin under mitten av 1900-talet diskuterades olika kriterier för vad som är vetenskap och inte. Falsifierbarhet, observerbarhet och att ge förklaringar som hänvisar till kända naturlagar är några av de mest kända kriterierna. Bedömer man kreationismen utifrån dessa kriterier så framstår den som ovetenskaplig menar dess kritiker. Enligt dem kan man således inte göra avsteg från den metodologiska naturalismen med mindre än att man samtidigt tar ett steg utanför vetenskapens gränser och i den meningen motverkar vetenskapens syfte.

Meyer och Nelson håller dock inte med om det. De menar att kreationismen klarar sig förvånansvärt bra när den ställs inför de nämnda kriterierna – den är åtminstone inte sämre än evolutionsteorin givet att båda ges en rättvis bedömning.

Ett exempel är **testbarhet** och **falsifierbarhet**. Med tanke på hur ofta evolutionister har menat sig kunna tillbakavisa

kreationism genom att hävda att den motsägs av vissa fakta så måste evolutionisterna själva antas förutsätta att skapelsetron är testbar menar Meyer och Nelson. De skriver: "Expertvittnena som vittnade mot lagen i Arkansas från 1981⁷ (...) hade uppenbart uppfattningen att geologisk och biologisk evidens motsade de påståenden som gjordes av företrädare för ung jords-kreationism vid rättegången. Den versionen av kreationism måste således ha varit testbar och därför också – enligt testbarhetskriteriet – ha varit vetenskaplig."⁸

När det gäller **observerbarhet** klarar sig kreationismen också bra, så tillvida att dess motpart inte gör så särskilt mycket bättre ifrån sig på det här området. Sanningen är att ingen av de båda teorierna hänvisar till fenomen som är observerbara i stark mening. Meyer och Nelson skriver: "Darwins övergångsformer, neodarwinismens mutationshändelser, Stephen Jay Goulds 'snabb artbildning'-händelser (...), händelserna som antas ingå i scenarier för kemisk evolution [då livet uppstod], eller en intelligent varelses designande handling i det förflutna – inget av detta tillhör det direkt observerbara. De båda teori-bildningarna är likvärdiga."⁹

Slutligen vad gäller **naturalagar** så håller kreationismen också där jämna steg med evolutionsteorin enligt Meyer och Nelson. Kreationister hänvisar visserligen inte till opersonligt verkande krafter (Bibels Gud är en person, inte en opersonlig kraft) men det gör man sällan i historiskt inriktade vetenskaper menar Meyer och Nelson. Vanligen hänvisar man istället till händelser som får bära rollen som förklarande faktor – händelser som antas vara förenliga med vissa allmänna lagar. I kreationismen fungerar det på samma sätt hävdar Meyer och Nelson: "[E]n känd lagbundenhet ('Eftersom det inte finns några gratisluncher i informationens värld så kräver förekomsten av komplex och specificerad information att man förutsätter bakomliggande intelligens') [underbygger] slutsatsen om förekomsten av en historisk händelse, nämligen ett intelligent medvetandes designande."¹⁰

Det tycks således bli dött lopp mellan kreationism och evolutionism när man bedömer dem utifrån ett antal vetenskapsfilosofiska kriterier. Det är, skriver Meyer och Nelson, "som om vetenskapsfilosofin vägrar att ta rollen som domare i våra vetenskapliga dispyter. Företrädare för konkurrerande teorier måste kämpa sig igenom sin konflikt (...) med evidensen som slutlig domare. Det finns ingen filosofisk genväg till empirisk sanning – varför skulle man annars bry sig om att sätta sig in i bevisföringen, om abstrakta metodologiska kriterier kunde utföra det jobbet?"¹¹

ARGUMENT 3: DEN METODOLOGISKA NATURALISMENS PRAKTISKA OGENOMFÖRBARHET

Vi har nu konstaterat att pragmatisk naturalism dels gagnar vetenskapens syfte och dessutom inte leder till någon alarmerande grad av ovetenskaplighet (i alla fall inte så att kreationisterna är sämre ute i det avseendet än evolutionisterna). Nu ska vi tillägga en sista sak som på ett avgörande sätt talar till fördel för pragmatisk naturalism istället för metodologisk naturalism – och det är att den senare i realiteten är ogenomförbar.

Problemet finns utförligt beskrivet av Stephen Dilley i artikeln "How to Lose a Battleship: Why Methodological Naturalism Sinks Theistic Evolution" (2017). Poängen i Dilleys artikel är att kritikerna av kreationismen tenderar att göra två saker som är logiskt oförenliga.

- De hävdar att kreationism är ovetenskapligt eftersom det handlar om en övernaturlig verklighet.
- De försöker att med vetenskapliga argument avfärda kreationismen.

Det sistnämnda är inte möjligt, menar Dilley, med mindre än att de som kritiserar kreationismen själva måste sägas vara ovetenskapliga. Om de kritiserar kreationismens teorier för att vara felaktiga så uttalar de sig nämligen om en övernaturlig verklighet – i evolutionisternas fall genom att hävda att den övernaturliga verkligheten inte uppför sig som kreationisterna hävdar. När exempelvis företrädare för utvecklingsläran pekar på (vad de uppfattar som) "dålig design" i naturen och anför det som ett argument mot att det kan finnas en skapare ("detta är inte ett verk av Gud för det är alltför dålig design") så har de lämnat den metodologiska naturalismen bakom sig och uttalat sig om en gudomlig verklighet som de egentligen inte ska få uttala sig om enligt sitt eget regelverk. Den metodologiska naturalismen är därmed en praktisk omöjlighet. Den syftar till att hålla isär teologiska och naturalistiska argument men de argumenten är i evolutionist-/kreationistdebatten lika omöjliga att separera som äggen och sockret i en gräddad sockerkaka.

SAMMANFATTNING

Sammanfattningsvis är den metodologiska naturalismen en god tumregel för att bedriva naturvetenskaplig forskning; därom råder ingen debatt. Men regler är sällan utan undantag – vi måste i regel (!) använda vårt praktiska förnuft för att avgöra när en regel blir till större skada än nytta. Vi har i den här artikeln konstaterat att den metodologiska naturalismen blir ett hinder för vetenskapens sanningssökande syfte om den till-

lämpas utan urskillning i ursprungsfrågor. Dessutom är den praktiskt omöjlig att genomföra. Så fort en evolutionist kritiserar en kreationist för att ha fel på någon punkt i ett designrelaterat resonemang så har den metodologiska naturalismen frångåtts.

Istället för att hävda nödvändigheten att tillämpa metodologisk naturalism på ett dogmatiskt sätt bör därför naturvetare vara *pragmatiska* naturalister. Då sätts de många sakfrågorna och den övergripande sanningsfrågan i centrum snarare än en viss definition av begreppet vetenskap. Det möjliggör för debatten mellan kreationister och evolutionister att röra sig över de vida vetenskapliga rymder som den i verkligheten redan rör sig över – det kan handla om genetik, paleontologi, astronomi, kemi, fysik, etc. Det är genom en öppet hållen diskussion om de många olika vetenskapliga specialfrågorna som evolutionist-/kreationistdebatten ska avgöras, inte genom en dogmatiskt vidhållen metodologi som påstås främja vetenskapen men som i själva verket motverkar den.

NOTER

1. Per Landgren, "En materialistisk människosyn", i *Ars Medicina*, 2022:4, s. 7.
2. Pragmatisk naturalism används exempelvis i antologin *Theistic Evolution* (2017), s. 586, fotnot 45; även s. 626. Se även William Dembski, *The Design Revolution: Answering the Toughest Questions About Intelligent Design* (2004), Downers Grove, Illinois: InterVarsity Press, s. 177.
3. Sean Carroll, *The Big Picture: On the Origins of Life, Meaning and the Universe Itself*, New York: Dutton, 2016, s. 133. Citatet är hämtat från *Theistic Evolution: A Scientific, Philosophical, and Theological Critique* (2017), J. P. Moreland et al (red), Wheaton, Illinois: Crossway, s. 586.
4. Stephen Meyer och Paul Nelson, "Should Theistic Evolution Depend on Methodological Naturalism?", i *Theistic Evolution: A Scientific, Philosophical, and Theological Critique* (2017), J. P. Moreland et al (red), Wheaton, Illinois: Crossway, s. 584.
5. Meyer och Nelson, a.a., s. 563.
6. Meyer och Nelson, a.a., s. 592.
7. I början av 1980-talet infördes en lag i delstaten Arkansas i USA som tillät kreationism att undervisas parallellt med evolutionsteorin. Lagen underkändes kort därefter i en rättegång av domaren William Overton som menade att kreationismen inte är vetenskaplig enligt vetenskapsfilosofiska kriterier (vetenskapsfilosofen Michael Ruse och paleontologen/biologen Stephen Jay Gould var expertvittnen).
8. Meyer och Nelson, a.a., s. 575.
9. Meyer och Nelson, a.a., s. 581-582.
10. Meyer och Nelson, a.a., s. 579.
11. Meyer och Nelson, a.a., s. 582 (kursivering i original).

FREEPIK

Vetenskap och sanning – på väg mot ett vetenskapligt medborgarskap

Av Jörgen Vikström

Ibland hör man sägas att vetenskap inte handlar om att uttala sig om vad som är sant, utan att syftet med vetenskapen enbart är få fram teorier som är falsifierbara. Alternativt hävdas att vetenskapliga teorier enbart ska ses som instrument för att göra goda förutsägelser, således att teorierna inte nödvändigtvis är sanna, bara användbara. Med andra ord: man hör ibland sägas att vetenskapens syfte inte är sanning utan falsifierbarhet och/eller användbarhet – låt oss kalla detta för den *icke-realistiska* skolan inom vetenskapsfilosofin.

Låt oss sedan ställa oss frågan: Är icke-realismen en vetenskapsfilosofiskt hållbar position? Dvs. är det rimligt att ersätta sanningsbegreppet i vetenskapen med falsifierbarhet eller användbarhet? Vi ska i den här artikeln besvara den frågan nekande. Avsikten är i förlängningen att kunna peka på det ansvar som åligger varje medborgare i ett demokratiskt land att förhålla sig på ett reflekterande sätt till den inflytelserika institution som vi kallar för vetenskap, och särskilt att reflektera över den utbredda och statligt förankrade världsåskådning som går under namnet evolutionsteorin.

EVOLUTIONSTEORINS ANSPRÅK

Vi inleder med att konstatera att evolutionsteorins anhängare inte framstår som särskilt vetenskapliga när man jämför deras anspråk med den antirealistiska inriktningen i vetenskapsteorin. Från evolutionistiskt håll hör man inte sällan sägas att (makro-) evolution är en obestriddt existerande verklighet. Så här skriver exempelvis Douglas Futuyama i sin bok *Evolution* (2004): ►

”Att utvecklingen faktiskt har ägt rum, dvs. att alla organismer härstammar från och har förändrats från ett gemensamt ursprung, är sedan mer än ett sekel tillbaka inte ifrågasatt av vetenskapen. Det är ett faktum på samma sätt som att materien består av atomer eller att jorden kretsar runt solen. Ändå finns det många som inte tror på evolutionen.”¹

Det här citatet är svårt att rubricera som något annat än en trosbekännelse. Futuyama uttalar sig dels om vad han tror på – dvs. ett gemensamt ursprung för alla organismer (makroevolution) – och vänder sig samtidigt underförstått kritiskt mot heretikerna, dvs. de som inte tror på makroevolution. Futuyama bekänner också grunden för sin tro, nämligen att evolutionen ”inte är ifrågasatt av vetenskapen”.

Uppenbart är denna trosbekännelse inte förenlig med ett antirealistiskt förhållningssätt till evolutionen – snarare tycks vi ha att göra med en evolutionistisk fundamentalist. Evolutionen är i Futuyamas ögon en lika självklar sanning som att jorden snurrar runt solen. Därför kan man fråga sig: *är hans tro för stark för att vara vetenskapligt legitim?*

Svaret på den frågan som ska ges i den här texten är först ett nej och sedan ett ja – dvs. nja. (a) Nej, Futuyama är i princip inte ovetenskaplig – ett av vetenskapens syften är, som vi snart ska se, att utveckla sanna teorier. (b) Det innebär dock inte att Futuyama i det här specifika fallet har använt sanningsbegreppet på ett förnuftigt och därmed vetenskapligt försvarbart sätt.

För att längre fram kunna utveckla vad som avses med det sistnämnda ska vi inleda med att säga ett par ord om den antirealistiska inriktningen i modern vetenskapsfilosofi (punkt 1) och därefter ta upp den vetenskapliga realismens kritik av antirealismen (punkt 2). Därefter återvänder vi till frågan om Futuyamas vetenskaplighet och även hans brist på densamma (punkt 3).

1. FILOSOFISK ANTIREALISM

Trender kommer och går, inte bara i samhället i stort utan också i den akademiska världen – det gäller inte minst i filosofin. Vad gäller avogheten mot begreppet sanning så var den utbredd i den positivistiska vetenskapsfilosofin som var mycket inflytelserik under några decennier på 1900-talet. Positivismen utvecklades av en grupp filosofer som hade sina rötter i den fenomenalism och empirism som filosofen Ernst Mach (1838–1916) hade gjorde sig känd för. Mach menade att vår förståelse av verkligheten enbart kan byggas på det som ges oss genom våra sinnen och han var därför skeptisk mot spekulat

tioner om vad som kan tänkas finnas bortom dessa sinnesdata.

Under influens av Machs antirealistiska hållning menade positivisterna att meningen med en vetenskaplig teori (notera: inte sanningen utan meningen) är detsamma som möjligheten att verifiera teorin genom en direkt observation. En vetenskaplig teori (och generellt sett varje språklig utsaga) som inte kan verifieras genom observation var i positivisternas ögon inte ”osann” utan rätt och slätt meningslös – dvs. nonsens. Detta kallades för *verifierbarhetskriteriet* för vetenskapliga teorier. Skenbart kan det ge ett intryck av att positivisterna var en sorts realister – ordet verifierbarhet har ju sina rötter i latinets *veritas* som betyder sanning. Positivisterna hade dock överlag en instrumentalistisk syn på vetenskapliga teorier, dvs. de såg teorierna som instrument som kan användas för att göra förutsägelser som kan verifieras i form av observationer – en lyckad verifiering bekräftar dock inte teorins sanning utan enbart dess användbarhet (för att göra lyckade förutsägelser). Alltså var positivisterna vetenskapsfilosofiska *empirister* snarare än vetenskapsfilosofiska *realister*.

Positivisternas inflytande i den akademiska världen var enormt från och med 1930-talet och ett par decennier framåt, men under 1960-talet började de förlora i trovärdighet. Det berodde dels på den ironiska omständigheten att verifierbarhetskriteriet i sig självt inte är observerbart och därför – utifrån ett strikt positivistiskt perspektiv – måste betraktas som nonsens. Dessutom utsattes positivismen av skarp kritik från en av 1900-talets vetenskapsteoriska giganter, Karl Popper. Han menade att det är logiskt omöjligt att verifiera en generell utsaga, exempelvis ”alla svanar är vita”, eftersom man aldrig kan utesluta möjligheten att man en dag får syn på en svart svan. Däremot menade Popper att det är möjligt att på ett definitivt sätt *falsifiera* utsagan ”alla svanar är vita”; det sker i samma ögonblick som man får syn på den svarta svanen. Falsifierbarhet är därför det som ska utmärka vetenskapliga teorier enligt Popper, snarare än den verifierbarhet som positivisterna premierade.

Efter positivismen uppstod således ännu en antirealistisk vetenskapsfilosofi, den popperianska. Den byggde visserligen inte på en instrumentalistisk syn på vetenskapliga teorier utan menade att teorierna gör sanningsanspråk, men de sanningsanspråken kan aldrig verifieras underströk Popper, enbart falsifieras.

2. VETENSKAPLIG REALISM

Som sagt, trender kommer och går i filosofins värld och det som kallas för demarkationsdebatten – dvs. positivisternas

och Poppers interna debatt – började under 1970-talet att avta i styrka. En ny generation vetenskapsfilosofer tog plats på scenen som inte intresserade sig för att utveckla ett demarkationskriterium för vetenskapen i positivisternas och Poppers anda. Den nya generationen såg dessutom både positivismens instrumentalistiska syn på vetenskapliga teorier och Poppers falsifierbarhetslogik som ohållbara. De frågade sig: (1) Är det trots allt inte rimligt att anta att vissa teoretiska termer som används i vetenskapliga teorier är avsedda att referera till en faktisk verklighet? Med andra ord: gör inte vetenskapliga teorier sanningsanspråk *också*, snarare än att *enbart* vara "instrument för att göra förutsägelser"? (2) Och är det inte rimligt att anta att vi faktiskt kan vara rätt så säkra på att vissa av de vetenskapliga termerna refererar – dvs. att de är sanna? I annat fall, om alla vetenskapliga teorier är osanna, ja då framstår det som ett mirakel att vetenskapen har haft så stora predikativa framgångar som den trots allt har haft under seklers gång.

Detta brukar kallas för mirakelargumentet för vetenskaplig realism och det vann snabbt mark i 1970-talets vetenskapsfilosofi. Det blev dock grundligt kritiserat under 1980-talet, bland annat av vetenskapsfilosofen Larry Laudan. Med stöd av ett antal historiska exempel visade han att vetenskapliga teorier som har uppfattats som användbara inte nödvändigtvis har varit sanna. I den mån den vetenskapliga realismens mirakelargument används för att få oss att tro för att vetenskapen "har rätt i allt" eller "är på väg mot den slutliga sanningen om allt" bör man därför förhålla sig skeptiskt till det.

Däremot har den vetenskapliga realismen en viktig poäng i att vetenskapliga teorier inte kan sägas vara enbart-instrument-för-att-göra-förutsägelser. Forskare är människor och vi människor är närmast instinktivt intresserade av att ta reda på hur det förhåller sig med saker och ting – dvs. vi är intresserade av sanning. Det är svårt att komma från det. Realismen har dessutom en poäng i att man inte kategoriskt kan utesluta att vissa vetenskapliga teorier är sanna – det kan man inte göra av samma skäl som man inte kategoriskt kan anta att alla vetenskapliga teorier är sanna. Det är en bedömning som måste göras i varje enskilt fall.

Den vetenskapliga realismen har därför en poäng i att begreppet sanning inte kan uteslutas som en vetenskaplig kategori. Sanning är *en* aspekt av vetenskapliga teorier, och dessutom en inte helt oväsentlig aspekt – faktiskt den allra viktigaste om vi ska vara helt sanningsenliga mot oss själva. Sanning är en stark drivkraft i människan och vi förväntar oss därför att de forskare som får betalt (ibland med våra skattepengar...) för att utforska saker ska göra det just i syfte att ta

reda på vad som är sant och inte. Vad skulle de annars göra?

Så mycket viktigare blir den slutsatsen att ha i åtanke när man betänker att vetenskapen i verkligheten inte ser ut på det sättet att forskare enbart uttalar sig om vad som är "falsifierat" eller vad som är "observerat" och aldrig om vad som är sant. Visst finns det tillfällen när de resonerar försiktigt och hypotetiskt, vilket de kan ha goda skäl att göra (många forskningsområden präglas av stor osäkerhet i ett eller flera avseenden); men det finns också tillfällen när forskarna tar bladet från munnen och säger: "Såhär är det, punkt slut."

Den antirealistiska bilden av vetenskapen har därför inte ett utan två problem: (a) dels ger den oss en reduktionistisk förståelse av vetenskapliga teorier genom att hävda att de saknar sanningsvärde; (b) dessutom misslyckas antirealismen med att beskriva hur vetenskapen fungerar i verkligheten. Polemiskt uttryckt förespeglar positivismen och popperianismen att forskare är som datamaskiner som på ett slags mekaniskt, känslomässigt avtrubbat sätt försöker att få teorier, modeller och data att stämma överens (eller inte stämma, bli falsifierade). I verkligheten finns det dock gott om frispråkiga forskare som uttalar sig i sanningsfrågor, och detta av samma skäl som vi nämnde ovan: forskare är människor och människor är riktade utåt mot verkligheten; dvs. de sanningsdrivna. Utan en sådan drivkraft är det svårt att se att ett forskningsprojekt alls skulle kunna initieras och än mindre hur man skulle kunna driva det vidare.

3. FALLET FUTUYAMA

Med det sagt är det dags att återvända till fallet Futuyama och till den ovan ställda frågan: är hans tro på evolutionsteorin ovetenskaplig? Vi har redan besvarat den frågan men vi tar det mer utförligt: Nej, Futuyama är inte nödvändigtvis ovetenskaplig bara för att han talar klarspråk. Snarare förväntar vi oss att få höra eftertryckliga uttalanden om vad som är sant från dem som är väl insatta i en fråga – dvs. de som har utforskat en sak vetenskapligt. Futuayamas hade ju faktiskt kunnat ha rätt – makroevolution hade kunnat vara ett faktum, i bemärkelsen ställt bortom varje rimlig tvivel, belagt med all möjlig evidens. Om det hade varit fallet så hade det knappast varit ovetenskapligt av Futuyama att emfatiskt framhålla det – tvärtom hade det varit djupt vetenskapligt.

Problemet med Futuayama förhållningssätt är, sett ur vetenskapsteoretisk synvinkel, snarare att han grundar sin slutsats om makroevolutionens obestridda sanning på ett dubiöst påstående. Vilket? Jo, att evolutionsteorin "inte är ifrågasatt av vetenskapen". Det är ett tveksamt argument av två ►

skäl. För det första: även om Futuyama inte vill vidgå det (eller ens vet om det) så är kreationister, dvs. den grupp som under ett drygt halvt sekel med stor kraft har kritiserat evolutionsteorin, inte sällan etablerade forskare med stor sakkunskap i olika ämnen. Utan tvekan finns det därför en diskussion om evolutionsteorin i den *vetenskapliga* världen. För det andra: även om Futuyama hade haft rätt i att det inte finns en intern vetenskaplig debatt om evolutionsteorin så hade det ändå inte varit ett skäl att utan vidare anta att den är ett faktum. Som vi redan har konstaterat är forskare vanliga människor (den poängen vinner på att upprepas) och grupptänkande är utbrett också i den akademiska världen – ja, kanske ännu mer där än i andra sammanhang.

Det sistnämnda är ytterst viktigt att lägga märke till: vetenskapen är i princip felbar – och det gäller även om en aldrig så stark konsensus har etablerat sig bland forskare. Faktiskt kan det vara så att just förekomsten av en stark vetenskaplig konsensus kan vara ett tecken på att något inte stämmer. Som författaren och läkaren Michael Cricton har uttryckt saken: "Om det är konsensus så är det inte vetenskap. Om det är vetenskap så är det inte konsensus. Punkt slut."² Det påståendet ska inte missförstås. Det är inte nödvändigtvis så att något är osant bara för att många anser att det är sant. Däremot bör den vetenskapliga *metoden* inte bestå i att dra slutsatser genom att rätt och slätt förlita sig på vad majoriteten anser – "många tycker så, då måste det vara korrekt". Istället ligger i vetenskapens väsen en uppmaning att våga tänka självständigt. *Audi sapere* var Upplysningstidens slagord, fritt översatt: "Våga göra bruk av ditt eget förnuft." Den uppmaningen kan sägas vara kvintessensen av ett vetenskapligt, i bemärkelsen förnuftigt sätt att tänka.

Så vad betyder då detta, om vi översätter det till praktisk handling? Det kan inte innebära annat än att vi som är medborgare i en nation där vetenskapen spelar en inflytelserik roll *måste betrakta oss som integrerade, i någon mening, i den vetenskapliga verksamheten*. Uttrycket vetenskapligt medborgarskap har använts för att beskriva ett sådant förhållningssätt.³ Dess innebörd är att vi inte utan vidare kan förlita oss på vad forskare, massmedia och myndigheter säger till oss i vetenskapens namn. Eller rättare sagt: vi kan naturligtvis göra det men då måste vi vara medvetna om att vi tar en risk – nämligen risken att bli grundligt desinformerade. Vill vi minska den risken så måste vi så långt det låter sig göras anstränga oss för att sätta oss in i och pröva de olika vetenskapliga råd och rön som vi idag översvämmas av från olika håll och som inte sällan har ett avgörande inflytande på våra liv. Det kan handla om växthus-

effekten och vindkraft; det kan handla om covid och vacciner; det kan också handla om evolutionsteorin – även den påverkar våra liv på ett grundligt sätt, bland annat genom att den målar upp en bild av av att vi befinner oss i ett universum som helt saknar mål och mening. Hur påverkar en sådan världsbild vår möjlighet att leva våra liv på ett tillfredsställande sätt?

SAMMANFATTNING

Det är dags att gå ner för landning efter den här vetenskapsfilosofiska flygturen. Vad blir summan av våra kalkyler? Två saker. Å ena sidan att såväl sökandet efter sanning som anspråken på att ha funnit den mycket väl kan vara en del av den vetenskapliga verksamheten; det finns ingen motsättning mellan vetenskap och sanning. Å andra sidan att den sanning som vetenskapen presenterar för oss inte är något som vi passivt kan och bör ta till oss utan vidare reflektion. Frågor av sanningskaraktär är till syvende och sist djupt personliga. Inte så att det handlar om att fritt tycka till om det ena och andra, utan snarare så att inget kollektiv i hela världen, hur förnuftigt och vetenskapligt vederhäftigt det än kan framstå, kan frånta oss ansvaret att själva bedöma sanningshalten i ett påstående – om inte annat måste vi ta ansvar för att avgöra vem eller vilka som vi väljer att lita på. När det kommer till frågan om sanning är således det egna förnuftet en obligatorisk passeringsspunkt. Vi kan inte delegera sanningsfrågan till andra med mindre än att vi utsätter oss för risken att bli grundligt lurade.

Som välutbildade medborgare i ett modernt västerländskt samhälle är det därför inte bara en möjlighet och ett privilegium utan också ett ansvar att använda vårt förnuft – förhoppningsvis vässat av den långa utbildning som samhället har försett oss med – till att bilda oss en välgrundad uppfattning i de olika sakfrågor som dominerar vår samtid och som påverkar våra liv. Den processen kan inte skolan, forskare eller massmedia – inte heller Skolinspektionen – sköta i vårt ställe, utan det kommer i sista hand an på oss själva och det förnuftiga tänkande som Gud har gett oss förmågan till, och som såväl vår övergripande politiska konstitution som skolans lagar och läroplaner garanterar oss friheten att använda.

NOTER

1. Douglas Futuyama, *Evolution* (2004), Sinanuer Associates, s. 523 (texten är översatt av Niels Hovmöller).
2. Orden är hämtade från ett tal han höll 2003 på Caltech med titeln "Aliens Cause Global Warming".
3. Det används i forskningsområdet "Public Understanding of Science" (PUS). För en introduktion, se boken *Vetenskapligt medborgarskap* (2019) av Linda Soneryd, Göran Sundqvist et al.

Paradigm och påverkan

Den här texten är tänkt att fungera som en uppmuntran till dig som är engagerad i skapelsefrågor, som kanske har varit läsare av tidningen Genesis under en längre tid men som samtidigt känner en uppgivenhet i den nuvarande situationen. Du är väl medveten om att skapelsetron har varit motarbetad i den svenska skolan sedan många decennier tillbaka och du noterar att motståndet idag tycks vara starkare än någonsin. Skolinspektionens framfart mot kristna friskolor gör dig nedstämd och du känner inför allt detta ett mått av missmod. Evolutionsteorins hegemoni tycks vara omöjlig att rucka på. Kommer den tillbaka-tryckta situationen för skapelsetron att bestå intill domedagen?

Sannolikt inte. Så fungerar nämligen vare sig vetenskapen eller historisk utveckling i allmänhet. "Tides will turn" står det på en tavla som sedan något år tillbaka säljs på Ikea. Det är tänkvärda ord. Lyfter man blicken och sveper några decennier eller kanske något sekel framåt i tiden så kan man vara säker på i alla fall en sak, och det är att situationen för skapelsetron i framtiden inte kommer att se ut som den gör idag. Den kommer att förändras, precis som det alltid har sett ut under historiens gång. Det hoppfulla är att förändringen kan komma att vara till skapelsetrons fördel. Vi kan själva påverka utvecklingen – det är det hoppgivande budskapet i den här texten.

Låt oss börja med att fundera över hur vetenskapen fungerar. I grund och botten är den styrd av paradigm, vilket är ett annat ord för olika tankestilar och tankevärldar. De ligger inte sällan i strid med varandra i form av ett förstelnat skyttegravskrig. Så är fallet på ett påtagligt sätt i evolutionist-/kreationistdebatten. "På östfronten intet nytt" är en passande beskrivning i det fallet. Status quo tycks råda; kreationister bryter ingen ny mark.

Men historien lär oss att ett vetenskapligt paradigm plötsligt kan ge vika. Det som tycks ha varit hugget i sten kan börja vittra sönder, först omärkligt men sedan alltmer påtagligt. Det kallas för ett paradigmskifte och det beskrivs på ett intressant sätt i William Dembskis bok *The Design Revolution* (2004). Den skrev han just i syfte att åstadkomma en vetenskaplig revolution, dvs. ett paradigmskifte, och han ger därför i bokens inledande kapitel en beskrivning av hur det brukar gå till i sådana revolutioner. Han hänvisar till 1800-talsfilosofen Arthur Schopenhauer som menade att en sanning som bryter igenom i ett socialt sammanhang passerar tre stadier: "Först blir den förlöjligad. Sedan våldsamt motarbetad. Slutligen blir den betraktad som självklar."¹

Evolutionisten J. B. S. Haldane (1892-1964) har uttryckt en liknande uppfattning som också den nämns av Dembski. Enligt Haldane betraktas vad som med tiden blir till en banbrytande idé först som (1) värdelöst nonsens, sedan som (2) en intressant men helt orimlig tanke; sedan som (3) något som möjligtvis är sant men inte särskilt viktigt och slutligen som (4) en idé om vilken man säger: "Det har jag alltid tyckt."²

Enligt Dembski befinner vi oss idag (dvs. i början av 2000-talet när boken skrevs) i Haldanes fas två och är på väg mot fas tre. Intelligent design betraktas idag som en helt förtryckt teori, men samtidigt ses den inte som värdelöst nonsens – den uppfattas nämligen som farlig för samhället och blir därför våldsamt motarbetad. Att komma igenom den fasen är det tyngsta arbetet menar Dembski. Men rätt vad det är kan kreationismen övergå i ett läge då den inte längre ses som helt otänkbar utan har blivit accepterad som trots allt möjlig. Från det stadiet till nästa stadium ("det har jag alltid tyckt") behöver det sedan inte vara lika svårt att förflytta sig menar Dembski.

Hans ord är idag tjugo år gamla och säkert kan ett mått av tvivel insmyga sig hos en och annan läsare av hans bok – fortfarande tycks ingenting ha hänt i dragkampen. Vi får dock inte glömma att en förändring kan komma fortare än man tror när den väl kommer. Inte heller får vi glömma att kampen måste föras av oss alla som är engagerade i frågan. Dembski skriver: ►

FREEPIK

"Syftet med den här boken är att underlätta övergången från det andra till det tredje stadiet genom att ge anhängare av Intelligent design de verktyg som de behöver för att kunna bemöta våra kritiker."³

Tanken med Dembskis bok är alltså att ett paradigmskifte i evolutionist-/kreationistdebatten underlättas om vi jobbar tillsammans. Här följer en fördjupad utläggning av ovanstående citat inklusive ett par tilläggs tips om vad vi var och en kan göra för att verka för ett paradigmskifte:

1. Studier är viktigt, precis som Dembski skriver. På det sättet förbereder vi oss individuellt för att svara på de frågor som vi kan möta från folk i vår omgivning. Studier kan i praktiken innebära exempelvis att lyssna på videor på YouTube, men förstås också att läsa litteratur av olika slag. För den som läser engelska finns en uppsjö av artiklar på amerikanska nätsidor, exempelvis CMI (Creation Ministries International), AiG (Answers in Genesis) och ICR (The Institute for Creation Research). På svenska finns också en hel del litteratur numer, dels i form av böcker översatta från engelska, exempelvis *Fallet Darwin* (2011) av Phillip Johnson, och *Signaturen i cellen* (2022) av Stephen Meyer. Det finns idag också en hel del kreationis-

tiska böcker av svenska författare. Antologin *I början skapade Gud* (2019) med artiklar skrivna av ett antal kända namn i föreningen Genesis är ett sådant exempel. Johnny Bergmans bokproduktion kan också nämnas, på Bergmansmedia.se; han skriver både informativt och lättläst. Nämnvärt är förstås också den här tidskriften, Genesis, som var tredje månad kommer ut med nya artiklar som sorteras under ett sammanhängande tema.

2. Utöver självstudier är organisation ett annat viktigt ord i det här sammanhanget. Under första halvan av 1900-talet var den kreationistiska oppositionen mot evolutionsteorin inte lika synlig som den har varit från och med andra halvan av seklet, och ett väsentligt skäl till den förstärkta synligheten är att det var först från och med 1970-talet som det började uppstå grupper som gick samman för att gemensamt verka för kreationismens sak. Föreningen Genesis var en av de grupper som bildades på den tiden och som bekant är den vid god vigör än idag. Här är matematiken enkel: ju fler medlemmar vi blir desto inflytelserikare blir vi. Därför är värvandet av nya medlemmar till Genesis ett viktigt led i att påverka situationen. Värvningsarbetet underlättas exempelvis genom att man bjuder in föreläsare från Genesis till den egna församlingen. Då sås ett frö som i sin tur kan leda till medlemskap i Genesis.

3. Bön är det tredje som ska nämnas. Det är förstås helt fundamentalt för framgång på det här området, vilket alla vi kristna är väl medvetna om. Låt oss därför göra allt för att motarbeta tendensen till försummelse på det här området och verkligen börja be för framgång för det kreationistiska projektet. Vi har otaliga löften i Bibeln om att Gud inte bara hör våra böner utan också svarar på dem. Därför kan vi säga med frimodighet: börjar vi be på allvar för ett genombrott för skapelsetron i Sverige *så kommer vi att få bönesvar*. Svårare än så är det inte. Håll således igång bönen, dels på det personliga planet men varför inte också komma ihåg detta i bönegruppen som du kanske är med i, eller i bönen under gudstjänsten i församlingen? Bön bryter mark. Så är det, för så lär Bibeln.

Låt oss således hålla ut i kampen. "Det som är omöjligt för människor är möjligt för Gud" är Jesu egna ord (Luk 18:27). De orden gör vi klokt i att sätta tilltro till. Vi är idag i fas två av paradigmskiftet men vi är på väg mot fas tre. "För när tiden är inne får vi skörda, om vi inte ger upp." (Gal 6:9)

/Redaktionen

NOTER

1. William Dembski, *The Design Revolution. Answering the Toughest Questions About Intelligent design* (2004), Downers Grove, Illinois: InterVarsity Press, s. 20.
2. William Dembski, a.a., s. 20.
3. William Dembski, a.a., s. 20-21.

Reformationen reformerad

Av Jörgen Vikström

Reformationen på 1500-talet var en tid då stora stenar sattes i rullning genom en enda mans relativt kortvariga insats. Martin Luthers mest intensiva tid som reformator sträckte sig bara över något decennium men hans verk kom att prägla kyrkans liv och europeisk politik under sekler framöver. Det gäller inte minst Sverige, ett land som tills för inte så länge sedan hade världens största lutherska kyrka, det vi idag kallar för Svenska kyrkan.¹ Luthers påverkan på Sverige som nation kan knappast överskattas (se sidan 51).

Luther var dock inte politiker – han var istället något så till synes världsfrånvänt som en munk som förvisso senare blev en gift man men som även fortsättningsvis var en Ordets tjänare till professionen. Vad var det i hans teologiska värv som utgjorde politiskt sprängstoff?

Det kan vara intressant att ställa den frågan för en förening som Genesis som i likhet med Luther sysslar med teologiska ting i en politiskt spänd situation. Här ska vi därför lyfta fram fem aspekter av Reformationen som dels syftar till att förtydliga Genesis självförståelse, men som också, i förlängningen, syftar till visa hur vi kan förvandla vårt land i grunden, vilket alltid blir fallet där evangeliet drar fram och tillåts att få plats i människors hjärtan.

1. BIBELN

En första sak som kännetecknade Reformationen var att Bibeln som bok började leta sig ut utanför kyrkans murar. Luther såg Guds ord som viktigare än den kyrkliga traditionen och han uppvärderade dessutom lekmännens roll i kyrkan; därför översatte han Bibeln till tyska. Tack vare tryckerikonsten som uppfanns i slutet av 1400-talet kunde Bibeln efterhand nå stor folklig spridning.

Bibeln är viktig också för Genesis. Det är inte våra egna ord eller vetenskapens ord utan Guds Ord som är vårt egentliga fokus. Anledningen är att Bibeln innehåller de fröer som automatiskt växer upp och bär frukt när de landar i rätt jordmån. Precis så enkelt kan det vara att förändra världen. ►

2. BEKÄNNELSEN

Nära relaterat till Reformationens bibelfokus var ett starkt intresse för rätt bekännelse. I den lutherska traditionen har det producerats bekännelsekrifter som inte är avsedda att vara fristående teologiska läror utan syftar till att synliggöra det som Luther har kallat för Bibelns kärna och stjärna – Jesus Kristus, Guds Ord personifierat.

Samma gäller för Genesis. Också vi sysslar med en verksamhet som syftar till att förtydliga Bibelns innehåll med ett, i slutändan, särskilt fokus på Jesus Kristus. Den målsättningen kan kanske förvåna en och annan läsare av den här texten. Genesis sysslar ju med skapelsefrågor vilket vid ett första påseende kan tyckas vara något annat än att förkunna evangeliet om Jesus som Luther gjorde på sin tid. Det finns dock flera kopplingar mellan skapelsefrågor och evangeliska frågor. En sådan koppling är att det är Jesus som (tillsammans med Fadern) har skapat vårt universum – Sonen är den genom vilken allt har blivit skapat och till vilken allt har blivit skapat (Kol 1:15-17).

3. BERÄTTANDET

En tredje aspekt av Reformationen var mission. "Vi kan inte tåga med vad vi sett och hört" sa de första lärjungarna och Luther verkar ha drivits av samma iver. Hans omvälvande insikt om evangeliets rikedom ledde till att han gav ut en stor mängd uppbyggelse-litteratur. Hans omfattande författarskap inspirerade så småningom väckelserörelser – pietister, herrnhutare och metodister – som på sikt bidrog till att forma västvärlden till det samhälle vi lever i idag.

Att sprida Ordet vurmar även Genesis för, och vårt specifika bidrag på det området är bibelsyn. Vi vill visa att vi får en historiskt korrekt beskrivning av skapelsen i Bibelns första kapitel, och det påverkar synen på Bibelns tillförlitlighet i sin helhet. Det i sin tur utgör en inte oviktig byggsten i arbetet med att verka för att människor och samhällen ska kunna förvandlas genom mötet med Jesus.

WIKIPEDIA

**Martin Luther i Riksdagen i Worms.
Av Anton Werner/Staatsgalerie Stuttgart.**

4. BALANSEN

En fjärde aspekt av Reformationen var att den på ett fundamentalt sätt reviderade den tidens samhällskontrakt. Den romerska kyrkan utgjorde en stor maktfaktor i medeltidens samhälle där påven kunde tillsätta och avsätta kungar och regenter. Luther balanserade upp den situationen genom att hävda att Gud styr världen genom två regementen, det andliga och det världsliga. Båda dessa, kyrkan och kungen, är underställda Guds ord, enligt Luther; och hans tanke var därför att var och en av dem ska vara beredd att förmana den andra om det förekommer avvikelser från vad Ordet lär.

I vår tid ser situationen diametralt annorlunda ut jämfört med hur det var på Luthers tid. Vi har i Sverige liksom i andra västländer fått en sekulär stat som betraktar sig som autonom i förhållande till kyrkan; således har kyrkan i princip inget att säga till om i statliga angelägenheter. Vi kan dock vara förvissade om att all kristen verksamhet som fokuserar på punkt 1 till 3 ovan kommer att få effekter. När Bibeln som bok sätts i centrum och en rätt tolkning av den kommer på plats så banas väg för en evangelisation som fungerar som surdegen som till slut "genomsyrar hela degen" (Matt 13:33). Med "hela degen" menas här det svenska samhället i sin helhet, inkluderat de högsta politiska kretsarna.

5. BEREDSKAPEN TILL LIDANDE

En sista aspekt av Reformationen som är värd att lyfta fram är villigheten att utstå lidande för evangeliets och Guds rikes skull. När Luther höll fast vid sin evangeliska insikt bemöttes han hårdhänt. Han blev exkommunicerad från den romerska kyrkans gemenskap och förklarades fredlös av riksdagen i Worms 1521 vilket innebar att han fick en dödsom över sig. Han tvingades för en tid att gå under jorden och verka under pseudonym ("ridder Georg").

Även vi som företräder föreningen Genesis har erfarenhet av omild behandling från vår omgivning. Det är dock inget att sörja över, tvärtom – det är ett tecken på att vi är på god väg att åstadkomma den bibliskt baserade tankerevolution² som det är vår kallelse att verka för. William Dembski skriver i boken *The Design Revolution* (2004):

"Om det ska kunna komma till stånd en [intellektuell] revolution måste revolutionärerna vara beredda ... att utstå de smädelser, förlöjliganden och hot som den regerande eliten ... kommer att utsätta dem för. Den regerande eliten är i det här fallet de dogmatiska darwinisterna och naturalisterna. Fast beslutna att hålla faktorn "intelligens" ut-

anför naturvetenskapen kommer de att förvränga Intelligent design-rörelsen på varje punkt. De kommer att hävda att kritiken av darwinismen (och av naturalistiska evolutionsteorier generellt) är grundlös och bygger på missförstånd. De kommer att informera allmänheten om att Intelligent design är religion förklädd till vetenskap (...). Vidare kommer de att hävda att Intelligent design innebär "vetenskapens död" och att undervisandet av Intelligent design är intellektuellt (om inte moraliskt) likvärdigt med att förneka Förintelsen under andra världskriget."³

Så kommer det alltså att låta men det måste vi som kreationister vara beredda att stå ut med – vi är nämligen inte kallade till bekvämlighet och samhällelig upphöjdhed, utan till att göra tjänst för Guds rike genom att följa Jesus. Han har själv sagt: "Den som inte bär sitt kors och följer efter mig, han kan inte vara min lärjunge." (Luk 14:27)

SAMMANFATTNING

Genesis är en förening som sysslar med skapelse- och ursprungsfrågor, men det arbetet måste ses mot bakgrund av en vidare kontext. Ytterst sett vill Genesis verka för samma sak som de stora reformatörerna en gång verkade för, nämligen att sprida Bibeln och tron på dess budskap till så många människor som möjligt. När vi ägnar oss åt den verksamheten är det vår förhoppning och också vår förväntan att vi kommer att bidra till att samhället i sin helhet påverkas i positiv riktning, precis på samma sätt som Reformationen på 1500-talet inte stannade vid att vara en rent kyrklig rörelse – den påverkade nationer, den påverkade hela världen. Så gjorde den då och så kommer den att göra även i framtiden om vi bara låter det ske – om vi bara får vårt frö i jord.

NOTER

1. Världens största lutherska kyrka finns idag i Etiopien. Intressant nog startades den av svenska lutheraner som i mitten av 1800-talet bedrev mission i väckelsepredikanten Carl Olof Rosenius fotspår.
2. När Jesus säger "Tiden är inne, Guds rike är nära. Omvänd er och tro på budskapet!" (Mark 1:15 m par) så är det grekiskans μετανοέω (*metanoëo*) som översätts med "omvänd er". Det har i grekiskan den vidare betydelsen att "ändra sitt sätt att tänka, ändra sitt sinne" snarare än att enbart betyda att bättra sig i moralisk mening.
3. William Dembski, *The Design Revolution* (2004), s. 19-20.

Sveriges väl

Jörgen Vikström

Under 1900-talet svepte en våg av sekularism över vårt land som på ett radikalt sätt ville göra upp med vårt 1000-åriga kristna arv. Ateister och kristendomskritiker förknippade kyrkan med tvång, förlegad moralism och brist på rationalitet, och menade att kristen tro inte hade någon bärande funktion i ett modernt samhälle – tron skulle vara en privatsak och inte tillåtas att påverka statens angelägenheter.

Det finns goda skäl att ifrågasätta den synen på kyrkans roll i Sverige. Den kristna tron har aldrig tidigare i historien fungerat som en rent privat angelägenhet, frikopplad från vetenskap och politik, utan den har alltid haft en grundligt formerande och dessutom starkt positiv inverkan på de samhällen där den har fått fäste, vilket Sverige är ett paradexempel på. Här ska vi i punktform visa hur kyrkan under sin långa historia i vårt land har bidragit till att bygga upp det och avslutningsvis ska vi uttrycka en trosvis gissning om att så kommer att ske även i framtiden.

1. KYRKAN OCH STATEN

Till att börja med är det värt att nämna att det historiskt sett inte var så att Sverige existerade som nation och sedan fick se kyrkan göra entré. Istället var det kyrkans inträde på svensk mark under 1000-talet som bidrog till att det uppstod en sammanhållen svensk stat – bland annat genom att det framväxande svenska kungariket via kyrkan försågs med en välstrukturerad rättsapparat och en identitet som verkade enhetliggörande.

Även på 1500-talet när det vi kallar ”det moderna Sverige” växte fram så var det en kyrklig händelse, Reformationen, som grundligt bidrog till att (re)formera det nya Sverige. Den store reformatorn Martin Luthers skrifter gav den nye svenske kungen, Gustav Vasa, en ideologisk grund för att frigöra sig från den romerska kyrkan och skapa en nationell kyrka.

WIKIPEDIA

Gustav Vasas valspråk:
"All makt är av Gud"

Några sekler senare fick ytterligare en händelse av utpräglad kristen karaktär djupgående inverkan på vårt rike – 1800-talets stora folkväckelse. Till att börja med bidrog den starkt till att få bukt med det utbredda alkoholmissbruket i den tidens Sverige; det sjönk dramatiskt i mitten av 1800-talet. Senare under samma sekel kom väckelsen att fungera som en motor för utvecklingen av de beslutsformer och fri- och rättigheter som ligger till grund för ett demokratiskt samhälle. Den brittiske historikern Niall Ferguson har träffande beskrivit kristendomen som ”den demokratiska världens operativsystem”.¹

2. EKONOMISK FRAMGÅNG

Kyrkan har inte bara haft ett inflytande på vårt lands konstitution utan också på vår ekonomi. Paul Segerstrom, professor i internationell ekonomi på Handelshögskolan i Stockholm, beskriver i ett program på Himlen TV7 hur kristen tro har främjat nationella ekonomier på ett antal olika sätt – exempelvis genom att förbjuda slaveri, vidhålla respekten för privat egendom samt uppmuntra till generositet i givandet. Segerstrom noterar också att det finns ett samband mellan den dominerande religionen i ett land och dess BNP per capita. År 2002 gällde generellt att länder med protestantisk kristendom hade högst BNP per capita; sedan kom judendom (landet Israel) och därefter kom katoliker som nummer tre. Längst ner på listan återfanns länder med buddism, hinduism och islam.²

3. VÅRDEN OCH SKOLAN

Ett tredje område där kyrkan traditionellt har haft stor inverkan på vårt land är skolan och vården, alltså sådant som vi idag brukar betrakta som kärnverksamheten i en välfärdsstat. I Sverige var det kyrkan som ansvarade för skolundervisningen ända fram till 1930-talet, och ambitionerna var högt ställda redan i ett tidigt historiskt skede. I Kyrkolagen från 1686 betonades att alla skulle lära sig läsa, även pigor och drängar.³ Vad gäller sjukvård så sköttes den av kyrkan i stort sett ända fram till 1800-talet. Nunnkloster motiverades av den kristna barmhärtighetstanken till att ta hand om sjuka, gamla och svaga – exempelvis tog de hand om leprasjuka (spetälska) som ansågs orena men som i klostren fann en fristad med vård, tröst och omsorg. Nunnorna hade också viss kunskap om läkande örter och hur man förband sår. 1862 års kommunallagar blev den stora vattendelaren då en statligt ombesörjd sjukvård började ta över.

4. VETENSKAPEN

Ett fjärde område där kristendomen har haft stort inflytande är vetenskapen. Det har vi talat om i en annan artikel i det här numret av Genesis (se sidan 35) men det tål att upprepas: det finns ingen motsättning mellan kristen tro och vetenskap. Det är enbart naturalismen som världsbild som kristna forskare och vetenskapsfilosofer vänder sig kritiskt emot, inte vetenskapen som sådan. Kristendomen är i själva verket en vetenskapsfrämjande religion. Dels utgjorde den en näringsmättad mylla när den moderna naturvetenskapens växte fram på 1500-talet; dessutom ger den teistiska världsbilden i vår tids debatt med evolutionsteorin bättre resurser när det kommer till frågan om hur livets och de olika livsformernas ursprung ska förklaras (se sidan 36).

5. MISSBRUK OCH KRIMINALITET

Ytterligare ett område där kyrkan och den kristna tron obestridligen har haft mycket att bidra med är avdelningen missbruk och kriminalitet. Otaliga är de videor på YouTube som handlar om hur omvändelse till kristen tro och ett liv i en kristen gemenskap på ett avgörande sätt har varit till hjälp för att komma ur en destruktiv livsstil. Sebastian Stakset är ett av de mer kända namnen i den kategorin på senare tid. Hans omvändelse på 2010-talet gjorde honom så småningom fri från missbruk och den kriminella världens dragningskraft, och idag är han en kringresande evangelist som på olika sätt vill hjälpa människor som befinner sig i en liknande situation som han själv en gång befann sig i.

6. HOPP OCH MENING

Ett sista område som är värt att nämna där den kristna tron har ett starkt bidrag att ge till vårt samhälle är frågan om livets mening. Här får man väl säga att en teistisk världsbild vinner på walk over. Evolutionsteorins och naturalismens utgångspunkt är att livet i sig självt är utan mening och att framväxten av nya livsformer härrör från en kamp på liv och död. Det är inte svårt att förstå att de ateister som har kommit till tro på Jesus upplever att deras nya världsåskådning har skänkt dem en djup glädje och frid som de aldrig tidigare fått uppleva.⁴

7. KRISTENDOMENS FRAMTID I SVERIGE

Vi har idag en sekulär stat som klarar sig bra på egen hand, utan stöd från kyrkan och den kristna tron – så ser den officiella definitionen av Sverige ut i vår tid. Frågan vi måste ställa oss är hur länge det synsättet kommer att bestå? Som vi nyss noterat har kristendomen alltid varit en religion som grundligt omstrukturerar de samhällen där den ges spelrum, vilket ger oss anledning att tro att så kommer att bli fallet i Sverige även i framtiden. Så tros vissa kan vi kristna vara när vi studerar vårt lands långa historia utifrån det perspektiv som vår egen fana ger oss – dvs. korset. Frågan är därför inte "om" utan *när* kristendomen på nytt blir det paradigm som definierar svenskheten. Frågan är därför inte heller "om" utan *när* undervisning av kreationism i ämnet biologi kommer att bli tillåten i svenska skolor. Tiden och stunden kan ingen veta något om, men dagen kommer, förr eller senare, när svensken likt den förlorade sonen återvänder till fadershuset för att få del av de välsignelser som ges där – och kära nån vilket lyft det kommer att bli för den vetenskapliga standarden på svensk skola.

NOTER

1. Kjell O Lejon, *Sveriges kristna arv: Tro, kultur och byggandet av det svenska tillits- och välfärdssamhället* (2023), utgiven av Världen idag, s. 210.
2. Se https://www.himlenty7.se/play/narbild/beror-vastvarldens-framgang-pa-kristendomen_p73095/ (kortare: bit.ly/G24420).
3. Kjell O Lejon, a.a., s. 96-97.
4. Ett exempel är Ayaan Hirsi Alis omvändelse från ateism och evolutionism till kristen tro. Se <https://www.youtube.com/watch?v=xk7Aw1VDcd4> (kortare: bit.ly/G24424).

FREEPIK

Det är dags för förändring!

Av Göran Schmidt

Visst har du hört anekdoten om grodan i kastrullen? Hur den simmar lugnt och stilla i g(r)odan ro medan temperaturen långsamt stiger över den kritiska punkten då livet flyr. Trots att den när som helst hade kunnat ta ett skutt undan faran med en enda kick av de starka bakbenen.

Som kristna har vi lärt oss att vara ödmjuka. Vi har accepterat och vant oss vid att marginaliseras i olika sammanhang, inte minst i media. Vår reaktion har som regel varit av defensiv karaktär genom att vi har känt oss tvingade att försvara vår tro och våra värderingar från allehanda invändningar. Och den strategin har inte varit särskilt framgångsrik. Vad vi inte uppmärksammat tillräckligt är att temperaturen i den kastrull vi befinner oss stadigt har ökat och närmar sig en kritisk punkt.

Vad är det för en kritisk punkt undrar du kanske? Det är punkten efter vilken det är för sent att förhindra en upplösning av den uppsättning normer som under århundraden utgjort den kompass som möjliggjort vår demokrati och de friheter vi åtnjuter.

Så det är dags att byta strategi. Det är vi som har evidensen och de rationella argumenten på vår sida. Mot oss står "bara" en omotiverad naturalistisk ideologi, utbredda vanföreställningar och dogmer med ett sedan länge passerat bäst-före-datum.

Betyder det här att det alltid var bättre förr, invänder du kanske? Nej, absolut inte, men alla har vi noterat demonteringen av kristendomens inflytande i vårt samhälle, först och främst inom skolområdet. Medan vi sörjer över det finns det andra som gläds. Under den här processen har kristendomens företrädare som regel tigit som muren i rädsla för att bekräfta det sekulära samhällets och medias bild av kristna som moralister och bakåtsträvare. Vi har i princip bett om ursäkt för att vi finns. Vi som enligt Jesus är jordens salt.

Hur ska vi kunna förändra det här? Vi återkommer strax till det.

SEKULARISERINGEN

Vi talar om avkristningen, eller med ett finare ord: sekulariseringen. Sekulariseringens triumfer har under lång tid och i en alltmer accelererande takt uppmuntrat individer och organisationer i vårt samhälle att ständigt flytta fram positionerna för att eliminera de kristna värderingarnas inflytande i kultur och samhällsliv.

Det här gäller som sagt inte minst skolområdet. I en annan artikel (s. 31) beskrivs hur ett målmedvetet politiskt reformarbete under de senaste 130 åren nästintill har utrotat kristendomen som begrepp i skolans styrdokument, så när som på någon enstaka rudimentär stavelse¹ som är tillräcklig för att somliga ska förfasa sig. För varje ny revidering av läroplaner, ämnes- och kursplaner nedmonteras i små, diskreta steg möjligheterna för en lärare att problematisera den ateistiska världsbilden för sina elever. Friutrymmet minskar. Temperaturen stiger.

KRÄNKANDE LÄRARE

Kristna ungdomar uppger i en ganska nyligen publicerad undersökning² att lärare ofta har en "dumförklarande ton när det gäller kristendomen i förhållande till vetenskapen" och beskriver hur religionslärare på gymnasiet ägnar sig åt ett "raljerande över tro". Religiöst liv beskrivs i undervisningen ofta som otidsenligt och irrationellt. Läroböcker och media framställer kristendom (inklusive kreationism och ID³), kristna och kristen etik som avvikande företeelser i förhållande till den ateistiska syn på världen som framhålls som en neutral och opartisk hållning. Vilket det naturligtvis inte är. Vi återkommer strax även till det.⁴

Skolinspektionen uttrycker farhågor om att kristna skolor kan utvecklas till subkulturer där barn och unga lever i bubblor av vanföreställningar som skapar problem för dem i vuxenlivet när de tvingas möta verkligheten. Inspektionen tycks omedveten om att en kristen skola för många barn och unga är en fristad. Enligt den nyss citerade undersökningen upplever varannan kristen ungdom sig kränkt i den offentliga skolan på grund av sin tro, och i en fjärdedel av de fallen är det läraren (!) som står för kränkningen, oftast den i biologi eller religionskunskap.

Skolinspektionen tycks heller inte beakta att närmare en halv miljon svenska barn, ungdomar och vuxna deltar i någon form av kristen verksamhet varje vecka. Och då har vi inte räknat med alla muslimer, judar och andra religionsutövare som också mår dåligt i en skola genomsyrad av den ateistiska norm som utvecklats i skolvärlden. Det är hög tid att den så omhuldade normkritiken tillämpas också på den. Och sett till världen i övrigt blir Skolinspektionens förhållningssätt än mer anmärkningsvärt eftersom den andel av världens befolkning som delar den naturalistiska synen är närmast marginell.⁵

Våra politiker och Skolinspektionen borde därför i stället rikta sin tillsyn mot hur troende elever mår i den offentliga skolan. Hur blir de bemötta av kamrater och lärare? Hur är det att vara ung med en kristen övertygelse i en genomsekulariserad skolmiljö? Nu ringer man i alarmklockan och hotar med vite om läraren på en religionslektion nämner någonting som talar för att en biblisk berättelse hänt på riktigt eller om prästen på skolans sommaravslutning i den lokala kyrkan råkar säga något om Jesus eller be om Guds välsignelse över eleverna. Är det rimligt?

LÅT OSS DÅ BLI KONKRETA

Det måste snarast genomföras en översyn av nuvarande läroplaner, kurs- och ämnesplaner. Formuleringar som idag i praktiken utgör hinder för det fria samtalet i skolan måste renas bort eller förtydligas. Här följer några exempel:

- Begreppen "vetenskaplig" och "saklig" behöver definieras så att de inte kan missbrukas till att med svepande formuleringar avfärda darwinism- och evolutionskritiska argument eller argument till förmån för design som ovetenskapliga och osakliga.

- Begreppet "konfessionella" behöver definieras. Att redogöra för enskilda människors eller grupper av människors övertygelser kan inte i sig vara konfessionellt när det klart framgår vems övertygelsen är. Då är det inget annat än en öppen och ärlig redovisning av hur vissa människor tänker om verkligheten. Med en definition av konfessionalitet blir det möjligt att gardera sig mot godtyckliga myndighetstolkningar av begreppet.

- Begreppet "naturvetenskapens världsbild" behöver definieras så att det inte kan misstolkas som synonymt med metafysisk naturalism.

- Formuleringarna "med evolutionsteorin som grund" och "Evolutionsteorin har en särställning som teoretisk grund för hela biologiämnet" måste nyanseras så att den vetenskapliga teorin om evolution inte kan misstas för ett ovedersägligt faktum. Uttalanden om vetenskapliga teories vetenskaplighet och trovärdighet hör över huvud taget inte hemma i styrdokumentet. Det är ett mandat som varken Skolverket eller Skolinspektionen äger. Alla vetenskapliga teorier är provisoriska och är möjliga att motbevisa.⁶ Det ligger i själva definitionen av en teori, inte minst gäller det historiska områden inom en vetenskap.

- Formuleringen att det "... i själva undervisningen inte får förekomma några som helst inslag av utövande bekännelsekaraktär" måste förtydligas så att det inte tolkas som en bekännelse att sakligt redovisa vad representanter för en viss uppfattning hävdar. Detsamma gäller begreppet "konfessionell". Att redogöra för enskilda människors eller grupper av människors övertygelser kan inte i sig vara konfessionellt när det klart framgår vems övertygelsen är. Då är det inget annat än en öppen och ärlig redovisning av hur vissa människor tänker om verkligheten.

Det är en annan sak om skolan framställer en viss mening som den enda rätta och som inte får lov att ifrågasättas. Att öppet redovisa olika personers åsikter och tro borde däremot vara en självklarhet i ett pluralistiskt samhälle.

Först med en definition av dessa begrepp blir det möjligt att gardera sig mot godtyckliga myndighetstolkningar av dem. Målet med åtgärderna är inte att framhäva kreationismens och ID-perspektivet på bekostnad av evolutionsteorin. Det är i stället att möjliggöra att båda perspektiven öppet och sakligt ska kunna diskuteras och problematiseras i klassrummet, utan att samtalet som idag tvingas in i en dogmatisk sekulär tankefälla. Var och en torde inse att ursprungsfrågan är så stor och komplex att den omöjliga kan läggas till handlingarna i kraft av några dogmatiska uttalanden av någon vetenskaplig "auktoritet" om att evolutionen är ett faktum.

Att sekularismens dominans i den svenska klassrums-miljön måste brytas är också i enlighet med internationell rätt. Europadomstolen har i ett mål⁷ slagit fast att sekularism är en filosofisk övertygelse och en tro. Som sådan kan den inte anses värdenneutral och att mot föräldrarnas vilja påtvinga eleverna denna utgör därför en otillåten indoktrinering.⁸ De svenska läroplanernas formulering om att alla föräldrar "med samma förtroende [ska] kunna skicka sina barn till skolan, förvissade om att barnen inte blir ensidigt påverkade till förmån för den ena eller andra åskådningen" uttrycker samma sak.

Dessutom går det knappast att ha några relevanta invändningar mot sekularismen som åskådning mot bakgrund av att de svenska sekulärhumanisterna nu blivit erkänt tros-samfund i Sverige!⁹

Den grundläggande idén bakom EU:s värnande om den ideologiska och religiösa mångfalden är att den, liksom den religions- och åsiktsfrihet den bygger på, är en omistlig egenskap hos ett demokratiskt samhälle. Därför är den kritik som Skolinspektionen just nu riktar mot våra konfessionella skolor ett reellt hot mot demokratins grundvalar som måste tas på allvar!

Om inga åtgärder vidtas och Skolinspektionen fortsätter oförhindrat på samma bana som nu kommer fler kristna friskolor (i skrivande stund finns det 60 sådana i Sverige) att utsättas för snarlik kritik som den vi redogör för i det här numret. Det skapar oro och kostar resurser på många plan, både tidsmässigt och (därmed) ekonomiskt.

OM INGET GÖRS

Skulle politiker och myndigheter trots allt slå dövörat till den här kritiken återstår ett par möjliga scenarion.

Ett sådant är att församlingar och ideella stiftelser kapitulera och lägger ner, eller åtminstone hotar med att lägga ner, de kristna konfessionella skolorna. Det vore ett hårt slag mot skolsystemet i Sverige, eftersom de kristna skolorna generellt håller mycket hög kvalitet i fråga om såväl undervisningsresultat som trivsel och trygghet.¹⁰ Det skulle på många

håll ställa det offentliga skolsystemet på hårda prov.

Då skulle de kristna församlingarna tvingas att ta ett större ansvar för att utbilda barn och ungdomar i kreationism och intelligent design. Det är idag ett beklagansvärt försummat område. Ansvar för det vilar på teologiska utbildningsanordnare, förkunnare och enskilda styrelsemedlemmar som lägger in veto eller på annat sätt sätter käppar i hjulet när förslag inkommer om föredrag och temahelger kring biblisk skapelsetro. Sekularismens trojanska häst i våra kyrkor i form av teistisk evolutionism måste slaktas eller åtminstone betslas.

Sistahandsalternativet vore civil olydnad, både inom skola och kyrka. Det är trots allt en strategi som modiga kristna tillämpat under två tusen år: "Då svarade Petrus och apostlarna: 'Man måste lyda Gud mer än människor'."¹¹ Det finns både ekonomiska resurser och en utbredd vilja till uppoffringar bland bibeltroende kristna både i Sverige och i den övriga världen för att stödja kristna förkunnare, lärare och skolledare som väljer att trotsa en ovetenskaplig och irrationell bibel- och vetenskapssyn.

Så länge dagen varar...¹²

NOTER

1. Jag tänker givetvis på läroplanernas formulering att den etik och de grundläggande värden som skolan ska förmedla ska ske "i överensstämmelse med den etik som förvalts av *kristen* tradition och västerländsk humanism" (förf. betoning.) Om inget görs kommer den formuleringen sannolikt "råka" försvinna i samband med nästa läroplansrevidering.
2. I undersökningen (<https://www.skr.org/wp-content/uploads/2020/02/2020-0219-rapport-unga-troende-i-samhället-sveriges-kristna-rad.pdf>) (kortare: [bit.ly/G24412](https://www.svt.se/kultur/sekulara-humanisterna-far-bli-trossamfund)) deltog 393 kristna ungdomar från olika kyrkotraditioner. Se även artikel i Svenska Dagbladet: <https://www.svd.se/a/6jOXRO/manga-unga-kristna-upplever-sig-kranka> ([bit.ly/G24413](https://www.svt.se/kultur/sekulara-humanisterna-far-bli-trossamfund)).
3. ID står för Intelligent Design.
4. Se Karin Kittelmann Flensner, *Religious Education in Contemporary Pluralistic Sweden*, Göteborgs universitet, 2015, s. 256.
5. Det brukar uppskattas att andelen ateister i världen är ca 7%. Stämmer uppskattningen handlar det om var fjortonde person på jorden.
6. "Den centrala dogmen" inom genetiken är idag motbevisad. Kanske är det evolutionsteorin som står på tur? Det finns goda vetenskapliga argument för det även om tiden inte är mogen av sociologiska skäl.
7. *Lautsi mot Italien* nr 30814/06 [GC], 18 mars 2011.
8. Europadomstolen har i ett mål (*Lautsi mot Italien* nr 30814/06 [GC], 18 mars 2011) slagit fast att sekularism är en filosofisk övertygelse och en tro. Som sådan kan den inte anses värdenneutral och att mot föräldrarnas vilja påtvinga eleverna denna utgör indoktrinering, vilket inte är tillåtet.
9. Från webbsidan: "Humanisterna är en livsåskådningsorganisation som utgår från att människans förnuft, omtanke och ansvar banar vägen för en bättre värld." (<https://humanisterna.se/darfor-ar-vi-humanister/>). <https://www.svt.se/kultur/sekulara-humanisterna-far-bli-trossamfund>
10. Se *Religionsförbud i skolan?* Nordström R. et al., Claphaminstitutet Rapport 3:2018 s 17-22.
11. Apostlagärningarna 5:29.
12. "Så länge dagen varar måste vi göra hans gärningar som sänt mig. Natten kommer då ingen kan arbeta." (Joh 9:4, SFB15)

Suzan Mazur och Tredje vägens evolutionister

Av Johnny Bergman

Vetenskapsjournalisten Suzan Mazur, som själv är evolutionist, har under de senaste åren gett ut ett antal intressanta böcker som skildrar en grupp evolutionister och deras kritik av både Darwins klassiska lära och den idag mer vanliga neodarwismen. Gruppen går under namnet "Tredje vägens evolutionister" men kallas också för Oxford 50. På deras hemsida¹ presenteras 50 ansedda vetenskapsmän, som alla är överens om att den officiella skolboksversionen av evolutionsläran inte längre är vetenskapligt hållbar.

År 2008 samlades biologen Massimo Pigliucci och femton andra biologer (ingen av dem förespråkare för intelligent design eller skapelse) vid Konrad Lorenz-institutet för evolutions- och kognitionsforskning strax norr om Wien för att diskutera de allvarliga problem som finns i den moderna evolutionsteorin. Sexton ledande evolutionsforskare, som alla är skeptiska till darwinismen, skulle försöka omvärdera neodarwinismens centrala påståenden.

Vetenskapsjournalisten Suzan Mazur bjöds in för att rapportera om konferensen. När Mazur året efter kom ut med sin bok *An Exposé of the Evolution Industry* (2009)² kallade hon gruppen för "Altenberg 16". Men redan innan den publicerades uttrycktes farhågor om att konferensens evolutionskritik skulle kunna skada synen på neodarwinismen och spela kreatio-

Boken var mycket öppenhetlig och gav också ex-

AI GENERERAD

empel på många olika åsikter och kritiska synpunkter mot nydarwinismen. I boken gör Mazur intervjuer med ett antal deltagare i träffen. När Suzan intervjuade Jerry Foder berättar han att han "i grunden inte tror att någon vet hur evolutionen fungerar". Samtidigt påpekade Foder för Mazur att "du inte kan lägga ut det här i pressen eftersom det är en attack på teorin om naturligt urval".³

Tidskriften Science noterade att Mazurs rapportering "gav eko i hela det evolutionsbiologiska samfundet".⁴ Suzan Mazur själv säger att hon blev straffad för att hon gick ut med sin rapport från konferensen och dessutom utestängd från symposiet. Hon "kom fram till att evolutionsvetenskapen lider av att många inom det vetenskapliga etablissemangen vägrar erkänna att den gamla vetenskapen har tjänat ut sitt syfte och att det råder oenighet om vad det nya evolutionsparadigmet är".⁵

År 2010 publicerade gruppen gemensamt en samling av sina essäer. Författarna ifrågasatte den darwinistiska idén om att organismer kan utvecklas enbart genom en gradvis ackumulering av små variationer som bevaras genom naturligt urval, och den neodarwinistiska idén om att DNA är "det enda medlet för variation och den enda enheten för nedärvning". ►

Sagt vid mötet i Altenberg

- "Naturligt urval har inget med evolution att göra"
- "Det finns för mycket som darwinismen inte förklarar"
- "Jag tror inte någon vet hur evolutionen fungerar"
- "Det finns inga bevis för att slumpmässiga mutationer resulterar i nya arter"
- "Nydarwinismen är nu död"
- "Inga förändringar kan spåras i fossilregistret"
- "Stora morfologiska klyftor mellan livsformer"
- "Systematisk frånvaro av tydliga förfäder och släktlinjer"

DAGS FÖR ETT NYTT PARADIGM?

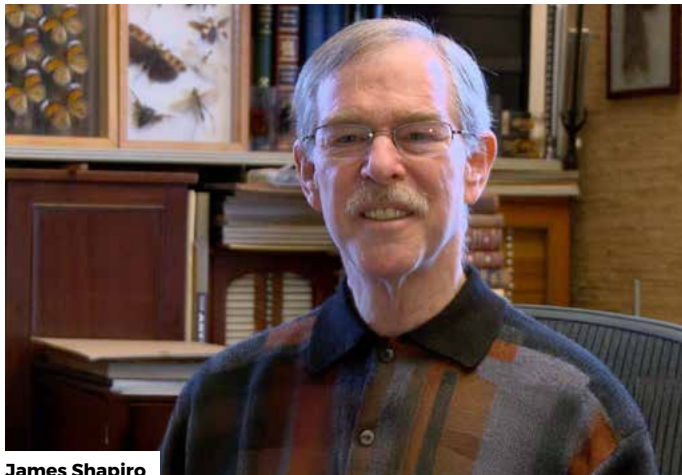
År 2015 kom Suzan Mazur ut med boken *The Paradigm Shifters*,⁶ där hon intervjuar nitton olika föreläsare för "Tredje vägens evolution", bl.a. James Shapiro, Denis Noble, Carl Woese och Stuart Newman. Boken har en undertitel som lyder "Frigörandet från Darwin-kulturens inflytande". Forskarna som gjorde sina röster hörda kom ifrån många olika länder, som t.ex. Österrike, Kanada, Kina, Estland, Indien, Israel, Italien, Rumänien, Ryssland, Slovakien, Storbritannien och USA.

Alla var de överens om att ett paradigmskifte antingen pågår eller redan har ägt rum. Standardmodellen för evolution som baseras på naturligt urval och slumpmässiga genmutationer håller inte och måste ersättas. En av ledarna för Tredje vägens evolution är James Shapiro. Han har varit med i redaktionen för vetenskapliga tidskrifter som *Journal of Bacteriology* och *Enzyme and Microbial Technology*. Han har också varit en aktad medlem av *American Society for Microbiology* och *American Society for Biochemistry and Molecular Biology*.

Shapiro säger: – Det är inte många människor som vill komma ut så som jag har gjort och säga: Titta, kejsaren har inga kläder! Folk vill inte göra det. De är förmodligen kloka nog för att avstå. Men någon måste säga det och jag har den positionen att jag kan göra det. Därför säger jag det.⁷

Han fortsätter med att konstatera att de flesta av hans vetenskapskolleger har en schizofren inställning till nya sätt att tänka. De menar att de sysslar med darwinistisk vetenskap, som i deras ögon är synonymt med att undvika allt övernaturligt i vetenskaplig forskning kring evolution och biologisk förändring av arvsmassan.

HUMMINGBIRD FILMS

James Shapiro

På sin blogg har Shapiro också förklarat att han tycker att Richard Dawkins ogenomtänkta ateistiska korståg skadar både vetenskapen och utbildningsväsendet. Både Jerry Coyne och Dawkins har beskrivits som nyateister med en agenda som går ut på att angripa religionen. – Vi borde sluta med att attackera övernaturalister. Det ligger inte i vetenskapens intresse att kriga mot religion eller religiös tro.⁹

I boken om livets uppkomst *The Origin of Life Circus* (2014) diskuterar Suzan Mazur frågan med ett dussintal av världens ledande forskare om hur man på konstgjord väg försöker upprepa uppkomsten av något som liknar det första livet. Några anser att frågan hör ihop med evolutionen medan andra menar att det ligger helt utanför frågan om evolution. Mazur kallar det t.o.m. för en cirkus och skriver:

*"Forskningen om livets ursprung står inför samma problem med kultur och incitament som hela vetenskapen – överförsäljning av idéer för publicering och finansiering, för få gemensamma nämnare mellan konkurrerande grupper och kanske för mycket stolthet: en alltför stark bindning till favoritscenarier och en alltför liten vilja att visa att man har fel."*¹⁰

Trots ett stort antal välfinansierade försök av ledande team runt om i världen, understödda av mediahype, har inga verkliga framsteg gjorts. Efter coacervater, gnisturladdningsrör, proteinoida mikrosfärer, RNA-världen, hydrotermiska varma källor, astrobiologiprogram och resten av cirkusen verkar forskningen om livets uppkomst genom ostyrd naturliga processer ligga längre efter än den gjorde på Darwins tid. Det är helt enkelt dags för en beaktelse, en omvärdering, en översyn, ett paradigmskifte, ödmjukhet och en kollektiv omstart.

NOTER

1. Se www.bit.ly/G24414.
2. Mazur, Suzan: *An Exposé of the Evolution Industry*, North Atlantic Books (2010).
3. Mazur, Suzan: *An Exposé of the Evolution Industry*, North Atlantic Books, sid. 22 (2010).
4. Citerad på <https://bit.ly/G24415>
5. Samma
6. Mazur, Suzan: *The Paradigm Shifters*, Caswell Books (2015).
7. Samma, sid. 12.
8. Samma, sid. 12.
9. Samma, sid. 13.
10. Citerad av David Coppedge i "From Nature, "a Devastating Critique of Origin-of-Life Research", 28 februari 2024.

Gud behövs i skolan

Av Kerstin Lindh Furås

Jag började första klass 1960 och jag minns hur skolfröken spelade psalmen "Morgon mellan fjällen" på kyrkorgel. Och jag minns att vi fick ha ett tänd ljus på bänken under adventstid medan fröken berättade ... Det var något fint och högtidligt över det hela och jag tänkte "eftersom Gud finns i himlen och röken stiger uppåt, så kan jag rita nåt fint och önska Gud en god jul och sedan elda upp teckningen!"

Det kändes bra att det fanns någon där uppe som såg till mig. Men det var då det. Sen fick varken Gud eller Jesus vara med i skolan längre!

Åren gick och jag började högstadiet. Jag hade då blivit en besvärlig tonåring från att ha varit hyfsat följsam och snäll. Mina föräldrar hanterade det inte så bra och min pappa försökte få ordning på mig genom verbal och fysisk misshandel. Naturligtvis kom det ingenting bra utav det. Att höra hur värdelös man var och hur de skämdes över mig; att få stryk för något som jag inte hade gjort eller för att jag sa emot, gjorde att jag höll på att hamna riktigt fel. Nu var detta i slutet av 60-talet och jag tror inte

NORRLANDBILD

att det är enklare att växa upp idag. Snarare tvärtom.

Varför berättar jag detta? Jo därför att en kristen värdegrund och Guds tillåtna närvaro i skolor och samhälle gör skillnad!

Barn och ungdomar är sällan kapabla att själva ta sig ur ett destruktivt beteende. Det behövs vuxna som med Guds kärlek, vishet och tålmod kan se bakom taggiga fasader. Vuxna som med Guds hjälp kan se en tonåring som något annat än ett problem. Som kan låta varje ung människa känna sitt unika värde – att känna sig älskade även om de knappt står ut med sig själva!

I dag får alltför många ungdomar antidepressiva läkemedel för att överhuvudtaget orka med sina liv. Det finns en utbredd vilshenhet och ett jagande efter existentiella svar bland en bråte av lögnare. Det har blivit kyligare och längre mellan människor.

Men det finns fortfarande oaser där det är på ett annat sätt. Det kan vara små samhällen där folk bryr sig om var-

andra. Det kan vara föreningar och församlingar; familjer och vänner ... och det kan vara kristna friskolor.

När jag som ensamstående förälder äntligen blivit kristen, bestämde barnen och jag att de skulle få gå på en kristen skola. Detta var 1987 och de började i trean och femman. Därefter blev det en kristen gymnasieskola.

För mig som förälder var det en styrka och trygghet att veta att skolan delade de värderingar vi hade och att jag inte behövde stå ensam mot ett skolsystem som plockat bort Gud från läroplanen.

Idag har jag två medelålders söner som är stabila, ansvarskännande, omtänksamma, ärliga, trygga, kloka och klarsynta. Helt fria från den trasighet jag själv hade. Jag är stolt över dem och ständigt tacksam. Hur de hade blivit som vuxna om de gått på en skola med en annan värdegrund, är omöjligt att veta. Men de tror själva att de inte hade varit desamma.

Genesis i *Stella*

Stella är ett nytt (2023) läromedel i biologi för högstadiet. Det som är speciellt med boken är att avsnittet om evolution är ovanligt väl tilltaget (37 sidor inklusive facit till instuderingsuppgifterna). Det är mycket för att vara en högstadiebok. Och genomgången är inte bara omfattande, utan ger dessutom en bra och uppdaterad bild av den moderna synen på artbildningsmekanismerna.

I den här artikeln begränsar vi oss till det glädjande och lite ovanliga förhållandet att författarna refererar till och publicerar ett citat från föreningen Genesis webbsida. I vanliga fall brukar läromedel i biologi nöja sig med någon sarkastisk kommentar om att det bara är vetenskapligt obildade kristna fanatiker som inte accepterar evolutionsteorin och nogsam undvika att ta upp några vetenskapliga invändningar mot den.

Citatet återfinns under rubriken "Naturvetenskapliga argument och källor" i läroboken. Syftet är att uppfylla läroplanens mål att lära eleverna ett textkritiskt förhållningssätt, något vi naturligtvis ser positivt på eftersom det är vår ständiga käpphäst. Det är punkt fem från vår FAQ-sida under rubriken "Vad talar mest emot evolutionsteorin?".¹

Där berättar vi att fossilens arkiv har stora och systematiska luckor mellan djurgrupperna, vilket inte är vad man skulle förvänta sig om livsformerna förändrats långsamt och gradvis under oerhörda tidsrymder i enlighet med evolutionsteorin.

Vi refererar också till den kände paleontologen (fossilexperten) Stephen Jay Gould som konstaterade att fossilens arkiv kännetecknas av plötsliga uppträdanden av nya livsformer följt av stasis.² Stasis innebär att när en organism väl uppträtt i fossilagren så förändras den bara obetydligt eller inte alls upp igenom lagren till dess att den försvinner ur lagerföljden, eller i vissa fall lever kvar ända in i modern tid (då i form av så kallade "levande fossil"). Gould kallade till och med den extrema sällsyntheten av mellanformer för paleontologins affärshemlighet.³

BRAVO!

Författarnas pedagogiska grepp som sådant är föredömligt. Först kommer ett faktaavsnitt om fossil som stöd för evolutionen. Sedan presenterar man ett motargument, i det här fallet vår text. Därefter uppmanar man eleverna att tänka kritiskt kring texten och uppmuntrar dem att fundera på hur de skulle argumentera i en fiktiv debatt med någon företrädare från Genesis. Och till sist ber man dem analy-

sera vår text ur ett källkritiskt perspektiv. Så långt ingenting att invända. Sedan kommer vi till det rent innehållsliga...

BOKENS FAKTATEXT

Författarna inleder med den sedvanliga redogörelsen för hur fossil bildas genom att djur och växter begravs i sediment på sjö- och havsbottnar. Sedan omvandlas sedimenten till lagrade (sedimentära) bergarter som kalksten och sandsten "under mycket lång tid".

Man nämner sedan att forskarna "inte hittat fossil av särskilt många mellanformer mellan olika grupper av organismer". Att berätta det är tämligen unikt i läromedelssammanhang – förmodligen är syftet att förekomma (läs: underminera) det argument vi sedan presenterar i vår artikel.

Författarna avslutar avsnittet med att referera till kvastfeningen och lungfiskar som nutida mellanformer, "levande fossil", och till en nyligen (2022) påträffad mellanform i form av ett fiskfossil från Kina (mer om det nedan).⁴

ELEVUPPGIFT DEL 1

Elevuppgiften bestod som sagt av två delar: först att använda lärobokens argument mot vår syn på fossilen att frånvaron av mellanformer talar emot evolution, och sedan att granska vår text källkritiskt. Rätt motargument är enligt bokens facit följande:

1. Anledningen till att det tycks saknas mellanformer mellan olika organismer beror på att:

a. Vissa organismer aldrig bildade fossil, och

b. Man inte har letat färdigt ännu – i framtiden kommer man att kunna fylla igen många av de skenbara luckorna. Den här sista (bort)förklaringen brukar gå under namnet "artefakthypotesen", det vill säga luckorna bara är bara skenbara, så kallade "artefakter".

2. Jämförande anatomi och DNA-likheter mellan olika organismer. Underförstått: det spelar ingen roll om man inte kommer att hitta så många mellanformer, för jämförande anatomi och DNA-analyser är viktigare evolutionsargument.

3. Det finns levande fossil i form av kvastfeniga fiskar och lungfiskar som illustrerar evolutionen, och de 2022 påträffade kinesiska käk- och tandförsedda fiskfossilerna utgör en nyfunnen mellanform.

GENESIS KOMMENTARER

1. Författarna har rätt i att det är högst troligt att alla slags organismer som levat på jorden inte har blivit bevarade i form av fossil. Men varför skulle just alla mellanformer mellan de olika livsformerna råka undvika att bli fossil? Det är naturligtvis högst

osannolikt ur ett rent statistiskt perspektiv. Det är också troligt att man i framtiden kommer att hitta tidigare okända organismer i fossilen. Men det betyder inte nödvändigtvis att luckorna mellan livsformerna kommer att fyllas igen. Ett förhållande sak som talar starkt emot det är att paleontologen Michael Foote vid Chicagouniversitetet med hjälp av så kallad statistisk urvalsanalys visat att mönstret med luckor i fossilen i stället blir alltmer utpräglat i takt med att mer data samlas in.⁵ Det understryker att luckorna är verkliga och ingen artefakt.

Genom att betona att Stephen Jay Gould avled för så länge sedan som 2002 försöker läroboksförfattarna få hans uppfattning att framstå som perifer och föråldrad. Men Goulds syn på fossilen underströk resultaten från en rad tidigare studier. Ett exempel var Cleveland P. Hickman: ►

*"De flesta större djurgrupper dyker plötsligt upp i fossilregistret, fullt utvecklade och utan några ännu upptäckta fossil som utgör en övergång från deras föräldragrupp."*⁶

Och Ernst Mayr – "en av de främsta teoretikerna inom den moderna evolutionära syntesen och ... en av de viktigaste naturforskarna under 1900-talet" (Wikipedia) skrev i sin bok *What Evolution Is*:

*"Var vi än tittar i den levande världen ... är diskontinuiteter överväldigande vanliga ... Diskontinuiteterna är ännu mer slående i det fossila arkivet. Nya arter dyker vanligtvis plötsligt upp i fossilregistret, utan att vara kopplade till sina förfäder genom en serie mellanled."*⁷

Man kan inom vetenskapen inte utgå från observationer som ännu inte gjorts. I stället är vi hänvisade till evidens som föreligger här och nu. Vi citerar Gould därför att den aktuella evidensen visar på systematiska avsaknad av mellanformer och det är detta faktum vi har att förhålla oss till. Luckorna i det fossila arkivet behöver inte bortförklaras utan i stället förklaras. Faktum kvarstår: en gradvis evolution förutsäger ett helt annat mönster än det vi kan observera i naturen. Däremot är det helt förväntat enligt den bibliska modellen. Luckorna i det fossila materialet utgör alltså ett av flera objektiva belägg till stöd för Bibelns skapelseberättelse, helt i strid med vad läroboksförfattarna påstår och vill få eleverna att tro.

2. Hänvisningarna till jämförande anatomi och DNA-analyser hör inte hemma i diskussionen om fossil. Citatet från Genesis handlar om fossil och ingenting annat. I en framtida upplaga får författarna gärna citera vad vi skriver inom de båda andra ämnena, men här och nu är de helt utan-

för ämnet. Det är att föregå med dåligt exempel att blanda ihop korten så i en elevuppgift.

3. Kvastfeningen och lungfiskar lyfts fram som mellanformer mellan fiskar och landdjur. Dessa utgör två kategorier bland den mångfald av fiskar som idag fyller jordens hav och vattensamlingar, och dessutom två exempel bland otaliga så kallade levande fossil.

Utan att själva vara medvetna om det stärker läroboksförfattarna härigenom precis det vi poängterar i vår artikel: stasis – att organismer förblir oförändrade i "hundratals miljoner år" – är naturligtvis inget argument för förändring och utveckling, utan dess raka motsats!

Kvastfeningen är en djuphavslivande fisk som inte uppvisar några som helst strukturer som skulle lämpa sig för ett liv halvt på land och halvt i havet. Och lungfisken är en representant för alla de fiskarter som förekommer i miljöer där syrebrist eller periodvis uttorkning motiverar en särskild andningsmekanism för att förse djuret med syre från luften, det vill säga någon form av lungor. Det gör dem inte ett dugg till mindre av fiskar eller mera av landdjur, utan snarare till fiskar med specialutrustning, väl designade just för sina unika livsmiljöer.

Så till sist den "nya mellanformen" i form av käkförsedda fiskar. Varför inte diskutera följande frågor med dina elever?

- Hur kan textförfattarna veta att detta är den äldsta fisken med käkar och tänder? I morgon kan man ju hitta ett fossil ännu längre ner i bergslagen. Just detta sker ständigt och jämt: man hittar alltid äldre fossil än tidigare, aldrig yngre. När såg vi en tidningsrubrik om att organismen x inte var så gammal som man tidigare trott?

- På vilket sätt var det här en ny mellanform? Nu som då har fiskar antingen mer eller mindre av käkar och tänder eller inga alls.

ELEVUPPGIFT DEL 2: KÄLLKRITIK

I elevfacit har läroboksförfattarna följande källkritiska invändningar mot vår artikel om fossil:

1. Genesis "är en intresseorganisation ... som har till uppgift att sprida och försvara Bibelns skapelseberättelse."

2. Vår webbsida uppdaterades så sent som 2023.

3. Vår text är inte objektiv eftersom den bara innehåller kritik av den evolutionära synen på fossil och inte presenterar argument för något alternativ.

4. Texten är inte relevant med avseende på källhänvisningen eftersom Stephen J Gould avled 2002. Därför ger artikeln ett falskt intryck av att vara vetenskapligt förankrad.

VÅRA KOMMENTARER

1. I fråga om den första punkten har författarna helt rätt. Men när vi uttalar oss i naturvetenskapliga frågor – i det här aktuella fallet i fråga om fossil – sker det på samma spelplan som naturvetare med en annan filosofisk eller religiös syn på tillvaron, som till exempel läroboksförfattarna.

2. Det stämmer att vi uppdaterade den aktuella sidan förra året (2023). Uppdateringen bestod att vi ändrade formuleringar som "inga halva sjöstjärnor" till "inga halvt utvecklade sjöstjärnor" för att undvika missförstånd, plus att vi kompletterade med hänvisningen till nämnde Stephen Jay Gould.

3. Har läroboksförfattarna verkligen förstått begreppet objektivitet? Varför skulle

det vara objektivt att, som läroboksförfattarna gör, hävda att fossilen stöder idén om en gradvis evolution men däremot inte om den skulle peka mot separata djurkategorier, vilket vi på Genesis hävdar? Den brist på "objektivitet" som författarna beskyller oss för beror helt och hållet på deras selektiva urval av ett enskilt argument från vår webbsida, nämligen det om fossil.

4. Till sist – visserligen avled Stephen Jay Gould 2002, men när blev vetenskaplig trovärdighet beroende av vilket år en forskare råkar avlida? Charles Darwin avled 1882. Vilken bäring har det på frågan om evolutionsteorins vetenskapliga förankring?!

GRANSKA LÄROBOKSTEXTEN TILLSAMMANS MED ELEVERNA

Det är inte bara vissa texter som ska ut-sättas för kritisk granskning. Läroböckernas texter utgör inga undantag, snarare är de särskilt viktiga att granska just därför att de av elever (och föräldrar) uppfattas som strängt objektiva. Formuleringarna i Stella Biologi ska givetvis utsättas för exakt samma kriterier som vår fossiltext. Låt därför eleverna arbeta kritiskt med lärobokens framställning.

Dels kan du göra det genom att upplysa eleverna om saker som nämnts här ovan, men även genom ett antal kompletterande frågor till lärobokstexten som följande:

1. Diskutera hur det kan komma sig att djuren och växterna inte ruttnar bort i stället för att långsamt omvandlas till fossil under enorma tidsrymder, eftersom det är så det går till på dagens sjö- och havsbotten. Om vi ska hålla oss till uniformismens klassiska princip "the present is the key to the past" så kräver fossilbildning en annan förklaring än lärobokens (närmare bestämt katastrofism).

2. Stämmer Goulds uttalande om fossilens mönster? Har de senaste decenniernas fossilfynd förändrat den bild han gav uttryck för?

3. Avsaknad av fossila mellanformer mellan två olika slags organismer kan bero på att sådana verkligen har funnits men aldrig blivit bevarade som fossil. Kan det finnas någon annan förklaring till att de inte påträffas?

4. Om Gould hade rätt och fossila organismer förekommer i väl åtskilda grupper, skulle det stödja Genesis uppfattning att Gud skapade de olika typerna av djur och växter på det viset (låt gärna eleverna läsa 1 Mos 1)? Varför? Varför inte?

5. Är artikeln om fossil är det enda argumentet mot evolution som finns på Genesis webbsida? Finns det bara argument mot evolution där? Finns det inga för en skapelse?⁸

6. Behöver likheter mellan två olika slag av organismer bero på att de är besläktade med varandra? Exempel: Är däggdjuren och bläckfiskarna nära släkt för att de har samma konstruktion på sina ögon? Är det australiska näbbdjuret en mellanform mellan däggdjur fåglar och kräldjur för att det har en anatomi som kombinerar drag från alla tre djurgrupperna?

7. Vilket är viktigast ur vetenskaplig synpunkt - en världsrenommerad forskares uttalanden inom sitt specialismråde eller det årtal som han avled? (ledande fråga, men relevant att ta upp med anledning av lärobokens formulering).

8. Ta med eleverna till fossilavdelningen på ett naturhistoriskt museum. Titta på djuren från det djupaste lagret med mycket fossil, kambrium. Vilka djurgrupper hittar ni där?⁹ Vilka av djurgrupperna finns i berglagren under kambrium (*prekambrium*)? (förhållandevis mycket få). Vad bru-

kar detta fenomen kallas? (*"den kambriska explosionen"*, *plötsliga uppträdanden för att citera Gould*). Finns det representer från de djurgrupperna som lever på svenska västkusten i vår tid? (*Merparten*) Ge exempel. (*Musslor, snäckor, koraller, armfotingar, mossdjur...*). Vad kallade fossilexperten Gould detta fenomen? (*"stasis"*). Googla fram bilder på växter och djur i bärnsten (se artikeln För elever på sidan 59 i nr 2-2024). Påminner de om nutida växter och djur eller är de väldigt annorlunda? (*snarlika*) Vad kallas detta fenomen? (*stasis*). Tycks Gould ha rätt? (*ja*).

/Redaktionen

NOTER

1. <https://genesis.nu/faq/vad-talar-mest-emot-evolutionsteorin/> (kortare: [bit.ly/G24416](https://genesis.nu/faq/vad-talar-mest-emot-evolutionsteorin/)).
2. Eldredge, Niles; Gould, S.J. (1972). "Punctuated equilibria: An alternative to phyletic gradualism". In Schopf, T.J.M. (ed.). *Models in Paleobiology*. San Francisco, CA: Freeman Cooper. s. 82-115.
3. Gould, S.J., Evolution' erratic pace. *Natural History* 86(5):14, 1977.
4. <https://nyheter24.se/nyheter/inrikes/1074442-ur-gamla-fiskfossiler-avslojar-vart-ursprung> ([bit.ly/G24417](https://genesis.nu/faq/vad-talar-mest-emot-evolutionsteorin/)).
5. Foote, John, Sepkoski John J, "Absolute Measures of the Completeness of the Fossil Record", *Nature* 398 (1999): 415-417.
6. Hickman, Cleveland P. et al. *Integrated Principles of Zoology*, 8:e utgåvan (St Louis: Times Mirror/ Mosby College Publishing 1988).
7. Meyer, Ernst, *What Evolution Is*, Basic Books, 2001, s. 189.
8. Jodå, se <https://genesis.nu/faq/vad-anser-ni-talar-mest-skapelsesteorin/> (kortare: [bit.ly/G24429](https://genesis.nu/faq/vad-anser-ni-talar-mest-skapelsesteorin/)).
9. I brist på tillgängligt museum: På t ex webbsidan <https://www.britannica.com/science/Cambrian-Period/Fauna> ([bit.ly/G24418](https://genesis.nu/faq/vad-anser-ni-talar-mest-skapelsesteorin/)) nämns en lång rad organismgrupper som finns representerade i kambrium.

Har du blivit tråkad för din kristna tro någon gång?

I så fall är du inte ensam. Det finns vetenskaplig forskning i Sverige som visar att det tyvärr är jättevanligt.¹

Ibland händer sånt på raster, ibland på biologin, ibland på religionen och ibland på bussen hem.

I lagen står det att i skolan ska "alla tendenser till diskriminering på grund av religiös tillhörighet aktivt motverkas".² Det betyder att om du upplever att du blir retad eller upplever dig påhoppad för din tro på Gud, Jesus och Bibeln så ska du berätta det för din lärare.

Men det är inte alltid så enkelt. Samma forskning visar nämligen att var fjärde kristen elev i Sverige som upplever sig ha blivit kränkt för sin tro i skolan har blivit det av sin lärare. Det är faktiskt sant. Oftast är det biologi- eller religionsläraren.

Om du har en biologielektion och din lärare säger att vetenskapen har bevisat att livet har blivit till av sig självt eller att det inte behövs någon gud för att förklara varför det finns människor, så är det precis samma sak som att han eller hon säger att du tror fel som tror på en ska-

pare. Det är faktiskt inte tillåtet att säga sådant till en elev. Det är kränkande.

Tänk efter: får din biologilärare dig att känna dig dum när du berättar om hur du ser på frågan om hur livet eller människan blev till? Känner du igen dig i din religionslärarens beskrivning av hur kristna tänker och ser på saker och ting? Om du känner dig obekvämt i de här situationerna så ska du berätta det. Om du inte känner att du vill tala om det för läraren själv så kan du göra det för din klassföreståndare (om det inte är samma person). Annars ska du säga det till dina föräldrar så att de kan ta upp det med den aktuella läraren eller med rektorn.

Och om du i betygsättningstider skulle få höra av läraren att du i och för sig kan mycket i ämnet men tyvärr inte kan få så högt betyg på grund av att du inte tror att evolutionsteorin stämmer – ja då är det ännu allvarligare. I så fall är det inte bara en tendens till diskriminering som du blivit utsatt för, utan för riktig diskriminering. Och det är mycket allvarligt!

Det räcker egentligen att en klasskompis eller din lärare ifrågasätter varför du bär ett kors runt halsen. Det har de inte rätt att ifrågasätta, eftersom det handlar om din personliga tro. I det fallet är det också fråga om diskriminering.

Nu kan varken din klasskompis eller din lärare hamna i en rättssal på grund av det här. Diskrimineringslagen riktar sig till skolan. Det är den som blir skyldig till diskriminering. Det är skolans ansvar att förebygga och se till att ingen

FREPIK

blir utsatt för det. Det blir din rektor som kommer att se till att läraren eller klasskompisen får reda på att det är fel att behandla dig så. Skulle inte ens det hjälpa, ja då ska du vända dig till DO (diskrimineringsombudsmannen).³

Sist men inte minst – kom ihåg: Det är du som har sanningen på din sida! Det är smart och logiskt och helt i linje med fakta att tro på Skaparen. Och ren dumhet och tvärt emot fakta att tro att naturen och allt levande har skapat sig själv. Så räta på ryggen om någon tråkar dig för din tro. Du är i gott sällskap!

Redaktionen

NOTER

- <https://www.skr.org/ny-rapport-varannan-kristen-ungdom-upplever-sig-krankt-for-sin-tro/> (kortare: bit.ly/G24419).
- Från grundskolans läroplan under rubriken Förståelse och medmänsklighet. Det som står där grundar sig på Barnkonventionen som skrevs för att skydda alla barn i alla FN:s medlemsländer. Den blev lag i Sverige 1 januari 2020.
- Det kan du göra genom att mejla DO på adressen do@do.se. Du kan läsa mer på webbsidan <https://www.do.se/diskriminering/diskriminering-olika-delar-samhallet/diskriminering-forskola-skola-hogskola/ingen-far-diskriminera-dig-i-skolan> (kortare: bit.ly/G24430).

Rättelse

Tryckfelsnissle spelade oss några spratt i förra numret (2024/3). Vi kan kalla det mutationer i texten. Så här ska det vara:

- Sidan 5 höger kolumn andra stycket, rad 3
– Det ska stå: **orena djur**
- Sidan 8 not 4
– Det ska stå: ... inte bara Kain, Abel **och** Set som är de enda som namnges
- Sidan 23 vänster kolumn tredje stycket, rad 3
– Det ska stå: **vit (r)**
- Sidan 28 höger kolumn, rad 6
– Det ska stå: **där** 12 av

Rätt ska vara rätt.

/Redaktionen

Genesis

BOKA EN EXPERT

FÖREDRAG TEMAHELGER SEMINARIER

Vesa Annala
vesa.annala@gmail.com

Johnny Bergman
johnnybergman@telia.com

Anders Gärdeborn
gardeborn@telia.com

Magnus Lindborg
magnuslindborg@live.se

Henrik Mjörnell
henrik.mjornell@pingst.se

Mats Molén
mats.dino@gmail.com

Björn Nissen
bjornnissen@hotmail.com

Göran Schmidt
schmidt.gbg@gmail.com

Flera av medlemmarna i föreningen Genesis kan hålla föredrag om ursprungsfrågor för olika målgrupper som skolor, universitet och kyrkor. Kontakta oss!

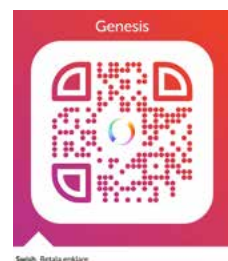
Följ föreläsarna här, och samordna gärna när någon är i närheten: <http://www.genesis.nu/kalender/>

VETENSKAP | URSPRUNG | SKAPELSETRO

Genesis

Har du fått det här numret av Genesis alldeles gratis?

Grattis i så fall. I vanliga fall kostar det 70 kr att köpa det som lösnummer. Gillade du innehållet? Vi tror och hoppas det.

Du vet väl om att om du swishar oss en liten slant så kan vi se till att någon annan också får ett nummer. På det sättet kan en liten tjuga kan få göra en stor skillnad för någon som brottas med skapelsefrågan. Swishnumret är i så fall **123-652 03 99** (det är det annars också ;)

Annonsera i GENESIS

Som annonsör stöder du tidningen, samtidigt ger det dig god träffsäkerhet mot målgruppen

Vi vågar ifrågasätta det ingen annan vågar. Läsarna ser vetenskapen i ett annat perspektiv. Artikelförfattarna är ofta forskare, akademiker från olika länder och vetenskapliga fält.

Annonsbokning/material:

Kontakta redaktionen för bokning och materialleverans: redaktion@genesis.nu

Utgivningar
2025-03-01
2025-06-01
2025-09-01
2025-12-01

Annonsstorlek/pris

Uppslag*	430 x 287 mm	- 9 900 kr	Halvsida	95 x 267 mm	- 3 200 kr
Helsida*	201 x 270 mm	- 5 400 kr	Kvartssida	95 x 131 mm	- 2 100 kr
Halvsida	201 x 132 mm	- 3 200 kr	* 5 mm utfall.		

VETENSKAP | URSPRUNG | SKAPELSETRO

Genesis

I nästa nummer

Du och jag lever i den här världen.

Jaha, än sen då, tänker du säkert.

Men hur kan vi veta att vi gör det?

Med hjälp av våra sinnen. Med hjälp av vår syn, hörsel, smak, lukt och känsel kan vi uppleva omgivningen. Det där är de fem sinnen som redan Aristoteles talade om på 300-talet före Kristus. Ibland talar man rentav om ett sjätte sinne. Vilket skulle det vara? Ja, kanske finns det ännu fler?

Det finns oändligt mycket som vi kan lära oss och fascineras av i Guds skapelse.

Tack vare våra sinnen.

Så låt oss börja där.

I nästa nummer av Genesis ska vi titta lite närmare på sinnen ur olika aspekter. Inte bara de vi själva är utrustade med, utan också de hos andra levande varelser. Det blir spännande!

/Redaktionen

Genesis